

NATIONAL ASSEMBLY OF SEYCHELLES

Wednesday 15th June ,2022

The Assembly met at 0903 am

National Anthem

Moment of Reflection

Mr Speaker in the Chair

MR SPEAKER

Bonzour tou Manm Onorab. Bonzour nou bann zofisye. Sekretarya ki pe asiste nou. Bonzour nou piblik. E byenveni tou dimoun pou nou sesyon ozordi.

Nou ava konmans avek prezantasyon dokiman Madanm Clerk.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour tou bann Manm e tou dimoun ki a lekout. Bann papye ki pe ganny prezante *comme swivan*: -

S.I. 71 of 22 Bird Eggs (Collection) Amendment) Regulations 2022.

S.I. 72 of 2022 Employment Act (Exemption) Order 2022.
Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Nou annan en *First Reading Public Bill* Madanm Clerk.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *This Act may be cited as the Law Commission Act, 2022.* Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Thank you. First Reading has been done. Second Reading Committee Stage in ganny postponed pou semenn prosenn.

Nou ava prosede avek Mosyon. E mon ava apel Onorab Sebastien Pillay *Leader of the Opposition* pou depoz son Mosyon premye, mersi. Onorab.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker bonzour. E bonzour tou dimoun ki a lekout. E bonzour tou koleg Onorab.

Mr Speaker mon Mosyon ki mon pe al prezante i lir koumsa. Sa Mosyon in vin apre bokou konsiderasyon an relasyon avek bann desizyon ki'n ganny pran.

E sa Mosyon pe demande ki i an akor avek seksyon 64 (2) nou *Interpretation and General Provisions Act* ki sa Lasanble i fer en rezolisyon ki *S.I. 38 2022* i ganny *quash*.

S.I. 38 2022 i en *S.I.* ki dil avek...

MR SPEAKER

Eskiz mon Onorab. Mon ti ava prefere ki nou *second the Motion* pou ou kapab kontinyen prezante.

HON SEBASTIEN PILLAY

Ok Mr Speaker.

MR SPEAKER

Nou ava *second Motion* silvouple? Onorab Ernesta.

HON PAUL ERNESTA

Bonzour Mr Speaker. Mr Speaker mon le *second* sa Mosyon. Me apre mon pou le fer mon entervansyon osi. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Pillay ou ava prosede avek ladres lo ou Mosyon.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker pandan en pe letan la in annan bokou diskisyon otour sa size pansyon. E in annan bokou konsern ki'n ganny eksprimen par piblik e Lepep Seselwa an zeneral, lo bann desizyon ki pe ganny pran vizavi pansyon li menm. An premye lye, an se ki konsern kontribisyon ki en dimoun i sipoze fer. E an dezyenm lye an ski konsern laz retreat. Sa *S.I.* ki la i dil spesifikman avek en logmantasyon dan kontribisyon ki en kontribyan i fer an traver Fon Pansyon.

In annan plizyer reprezantasyon ki'n ganny fer avek mwan par plizyer endividi, ki santi ki poudir sa desizyon ki'n ganny pran malgre ki zot deza tann koz lo la i pa'n en desizyon ki anmenn, ki'n annan ase konsiltasyon.

E ki Gouvernman pa pe, pa'n fer ase pou konsider tou lezot lopinyon oubyen lezot opsyon, vizavi bann desizyon ki zot pe pran.

Lentansyon mon Mosyon se pou lans en mesaz kler avek Gouvernman, ki Lasanble Nasyonal pou debout Lepep Seselwa, pou fer sir ki Gouvernman i realiz son lobligasyon Konstitisyannel.

E sa se pou konsilte lepep an relasyon avek bann desizyon mazer ki bezwen ganny pran ki annan en lenpak enportan lo nou sitwayen.

Fodre nou a rapel Mr Speaker ki vremen resaman ziska yer, Gouvernman in fer li kler ki son pozisyon lo bann desizyon ki in pran vizavi Fon Pansyon, i pa enn ki pou sanze.

I pa enn ki pou sanze malgre ki pandan tou sa letan in napa okenn prezantasyon kler ki'n ganny fer swa avek Lasanble Nasyonal, ou menm si in annan konsiltasyon konkret, mon dir byen konkret. Malgre ki in annan serten lezot konsiltasyon ki'n ganny fer avek piblik zeneral - piblik Seselwa an zeneral.

Ou ava permet mon Mr Speaker pou souliny serten pwen ki'n ganny souleve par plizyer group travayer.

Premyerman mon bezwen a sa moman sezi loportinite pou fer en reprezantasyon pou en kad travayer ki tre pre avek mon leker. Akoz mon ti komans mon karyer an traver sa profesyon, e sa se bann *teachers*.

Enn bann eleman enportan ki'n ganny souleve resaman an traver bann diskisyon ki mon'n gannyen avek plizyer *teachers* ki'n pandan plizyer lannen dan sa profesyon, se ki zot pe vwar zot dan en pozisyon, dan en sityasyon kot bokou zot pe *seek zot early retirement*.

Akoz zisteman zot pa ti ava kontan tonm dan sa, ler mon dir tonm mon dir pri dan sa desizyon ki laz retreat pou ogmante.

Si Lasanble i pas sa Mosyon ozordi, nou pou pe donn en lendikasyon kler avek Gouvernman ki nou le i annan diskisyon davantaz pou konsider tou bann faktor, pou nou regard ki mannyer nou bann dimoun pe ganny afekte.

Mon note osi ki in annan par egzantp lezot kad travayer ki'n fer lezot reprezantasyon.

Mon le fer kler ki lo en baz prensip, sa Mosyon i en Mosyon ki relevan dan konteks politik Sesel. Me i en Mosyon pli enportan pou konteks gouvrenans Sesel.

Yer Mr Speaker nou'n vwar en sityasyon kot Gouvernman in vin devan Lasanble avek en Lalwa, ki apre ki in fer plizyer lamannman o kontrer avek nou *Standing Order*, ti oule nou prosede avek sa bann lamannman. E dan personn zot Vis-Prezidan, Gouvernman in fer kler ki nou devret *get on with it*.

Si koman en Lasanble nou les Gouvernman decide kan ki nou pou *get on with* avek en travay, oubyen fer en desizyon pou Lepep Seselwa, *then* pa vo lapenn nou la koman Lasanble. Annou komans *rule by decree*. E tou desizyon i ava ganny fer *State House*.

Me erezman Konstitisyon in donn pouvwar Lasanble Nasyonal pou fer serten desizyon. E enn bann desizyon ki Konstitisyon in donn nou, an traver pouvwar ki nou'n gannyen an relasyon ek Lezislasyon, se pou nou dan okenn ka kot nou'n donn Gouvernman serten privez pou kapab dir pou fer serten travay lezislatif, atraver bann lenstriman parey bann *S.I* - sa enn ki mon pe koz lo la, nou Lasanble nou retenir desizyon final lo sa bann *S.I*.

E sa desizyon final i sa lapros ki mon pe pran ozordi bomaten pou nou *quash* sa *S.I*.

Mon le met lo rikord Mr Speaker, ki lezot kad travayer apard bann ansenyan, in osi eksprim zot konsern vizavi bann sanzman ki pe arive.

In annan ban travayer kot *SFRSA* - bann *firemen* ki bokou zot, zot lesplikasyon mon pou eksplike aköz sa i an konteks avek mon Mosyon en pti moman - ki bokou zot, zot lesplikasyon i se apre plizyer lannen ki zot in donn zot - lamazorite zot zenes dan en louvraz ki parfwa ekstrememan *demanding*, bokou sa bann dimoun pa santi zot pare pou esper 65an pou pran zot retreat.

Menm largiman e menm pozisyon in ganny eksprimen par bann dimoun ki dan filyer travay lasante. E nou tou nou konnen pandan sa dernyen 2an, bann travayer Lasante e en group travayer ki nou drwa zot koman en pep en gran, gran remersiman, par lefe ki se zot ki'n lo *front line* pou sey fer tou posib pou ki lenpak *COVID-19* lo nou sosyete i enn ki kapab ganny *managed*. E a gran risk pou zot lekor.

Mr Speaker ler mon'n pran desizyon pou anmenn sa Mosyon, mon pa'n pran sa desizyon pou anmenn sa Mosyon lo en baz largiman enn oubyen de dimoun.

E mon swete ki ozordi bann dimoun ki pe ekout nou, i a kapab swiv e konpran rezon det akoz koman en Lasanble parfwa nou bezwen pran serten desizyon ferm, ler nou santi poudir Gouvernman pa pe pare pou li donn nou sa zorey.

Oubyen pa pe pare pou onor son lobligasyon konstitisyonnèl. Wi mon dir byen Konstitisyonnèl ki annan anver Lepep Seselwa.

Mon osi le lans en mesaz avek bann medya. Yer swar mon'n swiv lo nouvel raportaz ki'n ganny fer lo travay Lasanble. I pa mon lentansyon pou kritik okenn zournalis. Oubyen kritik okenn *Media House*, me mon krwar in plis ki ler pou zot deside si zot reelman anvi vin katriyenm pilye nou demokrasi.

Oubyen si zot anvi vin en port parol pou sa ki Gouvernman i deside pou li fer. A okenn ka Mr Speaker, mon lentansyon ozordi bomaten se pou kre nwizans an traver demann pou *quash* sa *S.I.* Me mon le lans en lapel avek Gouvernman ki lo sa kote latab si i annan bann desizyon ki'n ganny pran swa par lepase.

Oubyen ki'n ganny pran ozordi, ki nou, nou pa dakor avek, lo sa kote latab nou pou debout e nou pou koz lo la. E nou pou demande ki i ganny rektifye.

Nou bezwen aksepte Mr Speaker ki wi nou konpran bann konsern ki egziste otour Fon Pansyon. Me nou santi ki konteks ekonomik aktyel, e sityasyon aktyel ki nou ladan, i fer ki nou bezwen regard sa bann desizyon avek en lot lizye ki ler zot ti pe ganny pran an 2017.

Aprè tou Gouvernman aktyel ti ganny elekte lo e baz pou fer sanzman. Si sanzman i vèdir refer sa ki Gouvernman avan ti fer, *then* Mr Speaker mwan vi ki mon annan en lopinyon lo sa size, mon santi poudir Lepep Seselwa pa pe ganny en *fair deal* dan sa ki pe arive.

So avek sa Mr Speaker *I beg to move* ki *S.I. 38 of 2022* atraver rezolisyon Lasanble i ganny *quash*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Pillay. Mon ava apel Onorab Ernesta. In endike i pou adres Mosyon.

HON PAUL ERNESTA

Mersi Mr Speaker. E bonzour tou mon bann koleg Onorab. E bonzour e tou dimoun a lekout.

Mr Speaker mon'n demande pou mwan anmenn, segonn sa Mosyon si ou le - mon'n segonn sa Mosyon e demande pou mwan anmenn mon lentervansyon pou entervenir lo la.

Akoz mon santi sa Mosyon a sa moman ki Onorab parey lo son not ki in sorti lo la ki'n termin son lentervansyon, in dir sa moman ki pei pe pas atraver, i pa le moman pou nou kapab *proceed* avek en tel program.

Si ou le pou *quashed* sa *S.I.* e sa i ekstrememan enportan ki nou kapab ede soulaz en pe lavi sa pep ki la deor, ki pe fer fas avek bokou difikilte ekonomik.

Si nou get en pti gin rezon det kreasyon Fon Pansyon, letan nou get son lentansyon mwan mon vwar i ti annan en bon lentansyon. Annefe i annan en bon lentansyon. Akoz li menm li i pe ed sa travayer ki letan i pran son retreat, i kapab ganny li en saler si ou le, viv li en lavi dan dinyite.

Menm pros avek sa saler ki i ti pe gannyen letan i ti pe travay. Menm si pa parey me solman i ase pros.

Me an menm tan nou Gouvernman nou ti konsyan. Nou ti konsyan ki a serten pwen nou program pansyon mannyer in ganny *design*, i pou bezwen annan serten logmantasyon dan kontribisyon.

E se pou se la ki nou ti vwar Prezidan Faure 2017, ti fer sa lanons. E ti annan serten diskisyon ki ti komans ganny *entame* pou vwar, pou fer dir ki i annan sa logmantasyon.

Me sa ti sa konteks *then*. Me letan nou get sityasyon ozordi son konteks i sanze. Parey mon'n dir pli boner i annan plis presyon lo Seselwa.

E nou letan nou ti pe fer bann desizyon. E nou ti konnen ki tou desizyon ki nou ti fer la, nou ti bezwen fer sir ki nou ti met dimoun lo sak devlopman.

E nou ti vwar letan ti annan en logmantasyon dan serten moman, nou ti vwar ki Gouvernman ti fer. nou Gouvernman sa lepok.

I ti fer logmantasyon - ti annan en logmantasyon saler pou ede soulaz sa pep, pou ede soulaz sa travayer, i ti fer logmantasyon apre i ti fer logmantasyon dan kontribisyon vin 1 pousan si nou rapel sa lepok.

Savedir ki sa dimoun li i pa ti santi sa lenpak son kontribisyon ki i ti pe anmennen. Savedir son larzan ki i ti pe anmenn kot son lakour ti osi ase byen. I pa ti santi sa presyon parey mon'n dir.

Me annou get ozordi, konteks ozordi parey nou'n koze. Ki nou sityasyon nou ladan. Dan 2020 nou vwar *COVID* i antre. E pa zis Sesel ki'n ganny afekte. Nou dakor sa, nou rekonnet sa. Lemonn antye in ganny afekte ek *COVID*. Dan menm letan bokou travayer in perdi lanplwa.

Mon rapel en serten moman zot menm zot dan sa Lasanble ti annan serten laprouvasyon mon ti donner pou koup, pou donn permisyon servis piblik pou koup travayer Seselwa, akoz pou kapab naze, *navigate* dan sa letan difisil. E mon pa tro krwar si ozordi keksoz in sanze.

Pou azout lo nou douler ki nou vwar? *Ukraine* i antre. Lager Larisi ek *Ukraine* i antre. Ankor tousala bann lezot problem ki vini. E avek sa pri lavi i ogmante. Pouvwar *d'achat* nou bann dimoun i ganny diminyen.

E nou vwar *STC* ki vini e pran son lanmen i bour net dan lagorz Seselwa. Logmantasyon tou nou bann prodwir debaz, i ganny ogmante par sepa konbyen!

Diri ki Seselwa i servi i ogmante. Sa disel ki ti R2 yer i ariv R4.50 menm ziske R6. La zot ava dir zot menm. Eski sa i fer sans pou nou Seselwa?

Koleg nou Seselwa la ater pe kriy ayoyo. I fermal pou zot. Sa douler, sa kou lavi i tro for pou zot. E zot pe sey rode ki mannyer sa *STC* ki sipoze la pou soulaz zot lavi; ki sipoze la pou *anchor* pri, pou fer pri pli bon marse pou zot, li menm li ki ganny servi.

Mon ti tann zot koleg ti dir ozordi avek *RRP* zot pe fer profi. Me *STC* pa sipoze dan biznes profi. I sipoze la pou soulaz travayer.

Nou vwar ozordi ankor marse lib i vini. Marse lib i vini avek bokou bann marsan malonnet. Zot ogmant pri lo tou keksoz.

E ki nou vwar, olye Gouvernman ki sipoze siport malere - en Gouvernman liberal. I siport tou sa ki sa bann marsan i fer.

E marsan li i ganny sa liberte, i azout pri, i mete, i tire. I fer sa ki i le avek nou. E nou Seselwa nou napa landrwa pou nou ale pou nou kapab priy nou sor.

Letan nou fini lo marse, nou al lo servis piblik. Ki nou vwar, tou bann lebra paraetatik - annou koz parey *SPTC*, *PUC* tousala zot fer monte lo malere menm.

E tou sa bann keksoz ki mon pe montre Mr Speaker, i bann keksoz ki tir larzan. Pe kontinyelman tir larzan dan pos sa malere, dan pos sa Seselwa.

E dan sa moman difisil ki olye li i ganny sa rekour pou li kapab soulaze, pou li kapab respire. I pa gannyen, i ganny kwense avek tou sa bann presyon, tou sa bann demann ki Gouvernman e marse pe met lo li.

E nou vwar ankor bann kontribisyon *allowances*. Tousala i ganny tire lo malere. Me pou Minis li i ganny azoute apre zot dir nou napa larzan.

Minis i ganny R25mil li *allowance* lakaz. E nou, nou dimoun pa gannyen. I ganny tire. I demann e pti kontribisyon, en pti sipor kot *ASP*, zot koupe menm zot pa donn li.

E Mr Speaker, nou'n vwar ki sa Gouvernman ozordi i en Gouvernman ki i napa. I pa senser. I pa senser dan son parol.

Si nou rapel en lepok dirizan parti elit. I ti anmenn en lager pou fer sir ki tou Seselwa. Bann ki pe travay depi sa fermye, depi sa peser, depi nou ners ki laz pansyon i ganny desann.

Zot ti menm propoze ki pansyon i ariv ziske 55an. Ozordi nou vwar keksoz i sanze. Letan zot vin o pouvwar sa pov peser, sa pov ners, sa pov ansenyan ki li ki'n skente depi laz 12an, i annan ki depi laz 14an, ozordi letan son lafors in diminyen zot dir li i bezwen kontinyen travay. I bezwen donn ankor 5an, pou li kontinyen travay pou li kontribye. Be ki mannyer i kapab kontribye letan kouraz in fini? Mr Speaker e sa bann keksoz ki n ou isi lo sa kote latab nou pa kapab siporte.

E nou bezwen fer sir ki nou toultan get nou malere. E mon sey demann mon lekor sa *U-turn*? Akoz sa *U-turn* ki'n arive avek sa parti ki ti lager yer pou li vin la?

I annan en *saying* ki dir '*hypocrisy is the state of pretending to have belief, opinions, virtues, feelings, qualities or standard that one actually does not have*'.

E sa i anmenn mwan pou pran en konklizyon. Eski sa napa kelken ki pe diriz zot ki pe dir zot ki pou fer? I zis fer mwan mazin sa zwe maryonnet, gran *master* li deryer *backstage* avek son maryonnet

i bouz nou. E ou, ou napa pou ou dir ou bezwen bouze dapre lafason ki gran met i dir nou bouze.

E letan nou retourn lo sa pwen Fon Pansyon, mon rapel *Chairman* Fon Pansyon li menm ti dir, ki dan Fon Pansyon tou keksoz i kler, napa *mismanagement*.

E nou rekonnet osi yer *CEO* Fon Pansyon in dir, ki nou laz, nou pe annan ou en *aging population* par lefe ki sistenm - ki nou sistenm in met an plas ki zot in erite, in fer ki ozordi Seselwa pe viv a laz mwayenn 77an. E nou rekonnet tousala. E nou osi rekonnet ki nou bezwen parey mon'n dir pli boner. Nou bezwen re aziste.

I annan bokou bann propozisyon ki'n ganny mete devan par diferan akter, ki'n koz lo lafason parey *Leader* Lopozisyon in dir. Nou bezwen a sa pwen koz ek nou pep. Ekout bann propozisyon nou pep. Annou anmenn bann solisyon baze lo demann sa ki n ou pep in met nou la. Nou pa kapab zis vini avek en lespri, avek en fason fer diktater. Si mon ki'n dir gro lebra. Annou fer.

Akoz sa pep pa'n met nou la zis pou nou vini vin fer. Pran desizyon pou zot menm! Pep deor pe kriy lasasen, pe dir zot ekout nou en pe! Nou'n vot pou sanzman pou en meyer lavi. Nou pa'n vote pou nou ganny en malediksyon. Sa ki nou pep pe dir nou.

MR SPEAKER

Silvouple bann Manm mon'n ganny en pe tro bann koze *off-mic*. In ler pou arete silvouple. Sa ki anvi adres Mosyon i kapab lev son lanmen e i ava ganny laparol. Mersi.

HON PAUL ERNESTA

Mersi Mr Speaker. Nou pep pe demann nou Mr Speaker, pou nou konekte avek realite. Mon ti menm tann en *interview* ki en serten zabitan ti dir nou Onorab pa lo *tune* ek nou! Se sa ki nou pep pe demann nou desann lo sa nyaz retourn ater! Konekte avek zot.

E se sa ki nou, nou ti fer ki nou ti toultan reste konekte. E Seselwa pa'n vot zot zis pou ganny term benefis pou 2an. In vot zot pou travay pou 5an pou zot.

So Mr Speaker, mon pou demann tou mon bann koleg pou zwenn nou. Ekout souffrans sa pep. Mazin en kou sa pep ki'n met zot la. Annou anmenn sipor pou sa Mosyon. Akoz sa i pou ed nou pou dir avek nou pep, nou la deryer zot parey zot ti la deryer nou letan nou ti bezwen zot.

E la nou pep i bezwen nou. Annou anmenn sa sipor pou nou. Avek tou ban difikilte ki nou pep pe fer fas avek nou ava kapab ed zot. Pou zot kapab viv en lavi pli eze. E lavi enspire avek lentansyon, ki letan keksoz i amelyore nou kapab vwar e anmenn bann mezir neserer a moman apriye.

Pou fer sir ki sa program Fon Pansyon i reste soutenab. I reste abordab pou tou nou pep e pou pei an zeneral. E avek sa Mr Speaker mon demann zot tou pou zwenn nou pou anmenn nou sipor pou sa Mosyon. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Mersi Onorab. Vi ki mon annan plizyer Manm ki'n lev lanmen mon ava apel ki nou obzerv limit 15 minit par ladres.

Mon pou donn laparol Onorab John Hoareau.

HON JOHN HOAREAU

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun a lekout. Mr Speaker ler mon get sa Mosyon ki Onorab Pillay in anmenn devan, mon war ki lopoziyon pe servi tou bann mwayen posibil pou met retar dan sa pei. Pou met retar dan travay Gouvernman.

Pou obzekte tou keksoz. Pou sey bloke. Zot pa pe rod en fason pou ed sa pei avans pli devan. Zot war tou keksoz dan en fason negativ, konpletman negativ.

E par kont zot en lopoziyon ki pares. Akoz apard Onorab Gill napa person ki'n anmenn okenn lamannman lo okenn Lalwa. E sa i lo rikord.

Zot iresponsab lo lafason ki zot pe get keksoz. Kan zot konnen poudir Fon Pansyon i pou *crash* dan lannen 2034, si napa revizyon dan Fon pansyon dan lafason ki kontribisyon e laz i ganny mete.

Zot pa pe get pli lwen ki zot bout nenen. Zot pe pran bann desizyon popiler ki pa neseraman bann pli bon desizyon politikman.

Bann politik bon marse kot zot pe rod zis *political mileage* pou eleksyon 2025.

Onorab Ernesta in vin fer en politik sansasyonnel. Vin koz lo pa tir larzan dan pos malere. Pa isi, pa laba. bann ners, bann travayer, isi laba - san realize li menm pandan 40an zot in mal zer tou keksoz. E Fon Pansyon i parmi enn bann keksoz ki zot in fer en fyasko ladan.

Zot in fer en fyasko, zot in *rape* sa pei! Zot in servi zot lavantaz politik pou vol sa pei - pou vol tou larzan ki'n annan dan kof leta. E ozordi se sa ki nou dan sa problem.

Mr Speaker, ler Minis Loustau-Lalanne koman Minis Finans ti vin dan sa Lasanble, pou vin fer son diskour Bidze. E dan son diskour Bidze i ti koze ki nou bezwen annan en revizyon dan lafason ki pansyon i ganny zere.

Yer Prezidan Faure li menm an 2017 in vin dan nou Lasanble pandan son diskour SONA. E i ti dir koumsa nou bezwen prepar nou pep pou ankor 5an a lavenir. Pou zot kapab aksepte ki i bezwen annan en revizyon dan kontribisyon e laz Fon Pansyon.

Se zot ki ti komans avek sa. E zot in komans avek sa aköz ti annan en nesosite, zot ti vwar avan. Be la zot pa vwar?

Ozordi *a new United Seychelles* pe dir nou pa tir larzan dan pos malere. San pran kont ki Fon Pansyon pe al dan en presipis si nou kontinyen koumsa.

Zot anvi vwar en Fon Pansyon ki demen pa pou kapab pey benefis okenn person. E sa i en lipokrizi total. I en sanzman pozisyon. Me foutou me pran zot en pozisyon! Ler nou regard otour nou Mr Speaker. Nou vwar bann pei parey *Sri Lanka* ki rezilta politik popiler in anmenn zot.

Ozordi nou vwar dife dan bis. Lager petrol. Dife dan batiman Gouvernman. Touris ki ou pa pe rantre dan sa pei. lapey ki pa pe ganny peye, lenflasyon ki'n tous plafon.

Eski lopoziyon i anvi ki Sesel i vin koumsa? *Sri Lanka* son problem in vin apre plizyer lannen ki Gouvernman in anmenn en politik benefis sosyal ki pa soutenab.

Ozordi nou, nou pe demann nou pep stabilite. Nou pe rod stabilite pou nou pep. Nou pe demann nou pep pou annan en responsabilite partaze.

Kot nou pran aksyon kont fodre pran. E nou fer sir ki keksoz i mars dan en fason pli ekitab. Nou fer sir ki keksoz i mars dan en fason pli ekitab.

Zan ki en debarder i anvi kontinyen vwar bato Ton i antre pou li al ganny son lavi, pou li al rod son lavi lo bato Ton. Sa madanm ki annan en *guest house* ki i anvi kontinyen war touris vin Sesel.

Lindy ki desann dan bomaten pou al vann son bann artizanal lo bor lanmer, i anvi kontinyen fer sa bann aktivite.

Me malerezman si nou ekout sa lopoziyon nou pou al dan en presipis. Pa pou arive sa bann keksoz.

A new *United Seychelles* i pe promet bokou keksoz ki pa fezab. Ki solisyon ki Onorab Pillay i annan, oubyen in anmenn lo latap pou ranplas sa larzan ki *SPF* ti pou kapab anmase an traver sa *S.1.?*

Eski i kapab dir nou sa? Mr Speaker i plis ki ler ki *a new United Seychelles* i get sa ver lanmwatye plen olye lanmwatye vid.

Nou diversite i kapab en sours febles ki pou anmenn lager rankin antre nou. Me i osi kapab vin en lafors pli for ki ler nou get sa ver lanmwatye plen, i kapab anmenn nou ansanm e travay pli byen, e travay pli for pou anmenn sa pep pli devan.

Mr Speaker, a sa moman ki mon annan *micro*, mon pou egzers mon drwa anba *Standing Order* seksyon 23 pou mwan demande ki *that debate be now adjourn*.

Akoz mon krwar poudir nou bezwen anmenn Fon Pansyon devan isi dan sa Lasanble e donn zot sans eksplik zot lekor. E nou ganny en lantretyen avek Fon Pansyon pou nou kapab konpran pli byen sa size. Pou sa bann ki pa konpran sa size, konpran pli byen sa size. E mon *move* sa Mosyon. Mersi.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Terminen. Ou'n fini? *Ok* ou'n prezant ou Mosyon. Mon le dir ki mon'n donn en pe konsiderasyon sa pozisyon.

E personnelman mon annan responsabilite pou mwan deside si sa Mosyon i valab oubyen non.

E mon le dir ki mon krwar i valab. Akoz in annan en kantite largiman, diskour, ki'n sirkile en pe an vag lo size Fon Pansyon. E sa sityasyon ki i ladan. E mon krwar parey *Leader* Lopoziyon in dir Lasanble zanmen in deza ganny en prezantasyon direk lo ki sa sityasyon i ete.

Alor mon pou permet sa Mosyon. Mon ava demann li ganny segonde silvouple. Mon annan 2 lanmen ki'n leve. Mon krwar Onorab Adelaide ti premye.

HON FRANCOIS ADELAIDE

Mon ava segonn sa Mosyon Mr Speaker. Mersi.

MR SPEAKER

Ok. Nou ava pran vot. *Sorry* nou ava debat lo sa Mosyon apre Manm ava pran en vot si nou pou *adjourn*.

Onorab Hoareau ki ou'n prezant ou Mosyon ou ti ava kontan fer premye ladres?

HON JOHN HOAREAU

Mersi Mr Speaker. Mon ladres pou ase kourt. Akoz mon realize poudir Fon Pansyon i merit ganny en loportinite pou vin devan, pou eksplike.

E dan en moman antretyen ki nou kapab gannyen koman *Committee Stage*, pou nou kapab demann okenn kestyon ki pertinans ki relevan avek sa size.

Nou bezwen konn bann rezon det deryer sa *S.I.* e pou nou kapab pran en bon desizyon pou ki lepep i ava kapab konpran ki zot bann prezantan i pe fer pou zot.

Avek sa Mr Speaker, mon pou remersi ou.

MR SPEAKER

Mersi. Mon krwar size ki devan nou i ase senp pou soz. E mon ti ava demann bann Manm ki entervenir si zot reste lo Mosyon e annou fer zot ladres bref, direk, so nou ava kapab *manage* letan en pe pli byen.

Wi mon ava apel Onorab Lemiel.

HON SYLVANNE LEMIEL

Bonzour Mr Speaker. bon zour tou Manm Onorab tou dimoun ki a lekout. Mr Speaker, ozordi le 15 Zen. I annan en propozisyon ki'n ganny anmennen pou *quash* sa *S.I.*

E bann *MNA* lo kote Gouvernman, zot in pran en desizyon ki zot le anmenn Fon Pansyon pou kapab vin annan en diskisyon isi dan sa Lasanble ek bann Manm.

Mon kestyon ki mo annan la, i se ki akoz prezan ki nou anvi anmenn Fon Pansyon dan Lasanble pou vin diskit avek bann Manm?

Akoz- aköz ki sa desizyon pa ti kapab ganny fer depi avan sa Mosyon pou *quash* sa *S.I.* i ganny anmennen isi dan sa Lasanble?

Eski nou'n bezwen esper sa letan? Eski lo kote Lasanble nou'n deza ganny okenn demann avek Fon Pansyon, pou zot vin zwenn avek bann Manm Onorab pou zot vin diskite avan ki sa *S.I.* ti sorti?

Si tousala larepons i non, Lasanble pa'n zanmen ganny aprobe, lo nou kote, kote Lopoziyon, mon pa krwar nou pou asize la pou nou vin prezan ekout Fon Pansyon ki le vin diskite avek nou ozordi apre ki nou, nou'n anmenn sa Mosyon pou *quash* sa *S.I.*

So i fer ki Fon Pansyon oubyen si Lasanble si zot pe deside pou anmenn Fon Pansyon ozordi, nou, nou'n dir annan *quash* sa *S.I.* avan apre nou ava ekout desizyon Fon Pansyon!

Mersi Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Onorab Lemiel. Mon ava apel Onorab Aglae.

HON EGBERT AGLAE

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou koleg Onorab e tou dimoun a lekout. Mr Speaker nou bezwen et responsab koman bann Manm Lasanble. E menm si lot kote latab atraver son dernyen entervenans in dir ki nou en lopoziyon ki pares.

Ozordi nou pe montre zot poudir sa Mosyon ki nou'n prezante pou etabli ki sa *S.I.* i ganny *quash*, apre si Fon Pansyon i anvi vin zwenn avek nou isi dan sa Lasanble, nou, nou pare pou zwenn ekout Fon Pansyon si zot pare pou *quash* sa *S.I.*

Nou pa kapab form par en desizyon ki'n fini ganny pran e ki apre zot le pas par en pti laport, pou vin fer nou krwar poudir i annan laport ki'n ouver pou vin negosye lo en keksoz ki zot in fini agree laba.

Zis parey yer ler nou war Vis- Prezidan i vini ekout son Lalwa, ki nou nou'n plede dan nou kote, pou dir i annan keksoz ki mal, fodre re fer, re aranz serten prosedir ki zot ti pe tay ekout serten keksoz. E apre zot in war pou zot menm poudir keksoz i bezwen ganny fer san en lot fason.

Nou, nou konsernen avek sa pep ki la deor. Akoz zot ki'n donn lanmen pou met mwan la osi avek mon bann lezot koleg ki la lo mon menm kote latab.

Si nou ti pares, nou ti pou les zot Mosyon lo zot fer pase sa ki zot, zot ti'n anvi fer. E nou osi petet nou ti ava vin *yes men* parey zot. Ki nou a zis lev zot lanmen avek tou sa ki Gouvernman i anmennen.

Me nou, nou pa pares. Nou annan en responsabilite pou dir kot i byen, nou pou siporte, kot i mal nou pa pou siporte.

Nou nepli viv dan sa letan lepase ki zot ankor pri ladan, i paret mon zot, e nou nou'n sorti ladan.

I paret mwan ki zot ozordi ki tou keksoz isi la anndan ki Gouvernman i anmennen i an roz. Me selman an deor ou tann zot pe konplent.

Mr Speaker, sa ki sa pep pe demande ... (Silvouple sa ki anvi koze lev son lanmen)

MR SPEAKER

Kontinyen, kontinyen Onorab Aglae.

HON EGBRT AGLAE

Mr Speaker. Sa ki sa pep pe demande se ki lesansyel dan sa Mosyon ki nou'n anmennen, se ki i annan bann diskisyon serye ganny fer akoz i annan en kad travayer ozordi ki baze lo zot natir travay, baze lo zot kondisyon ki zot travay ladan ki zot *endure* pandan plizyer lannen.

I pou ariv en moman letan kot zot pou bezwen arete fer sa travay e repoze. Ki swa ki en travay ki mantal ouswa en travay ki fizik. E ler ou pe tir sa opsyon pou zot kapab ariv lo en laz ki zot in *plan*, pou zot dir be mon pare pou mwan pran retret.

E i annan ki'n fini plan. E la ou pe al ogmant sa laz ki li i pou arete. Pou li i poz en konsern. E pou mwan Mr Speaker mon konpran sa bann dimoun parey.

E si zot, zot anvi *adjourn debate* lo sa Mosyon, i vedir ki zot pa anvi ekout sa pep ki laba deor. Zot pa anvi tande. E sa sanzman ki zot ti promet sa pep ki ozordi zot pe larg tou blanm lo lepase.

Parey yer swar ankor nou'n tande lo zafer stati *Gandhi* se Gouvernman lepase - konmsi zot sanzman la ki zot in fer se pou onor promes Gouvernman lepase. Be pa sa ki pep Seselwa ti pe demande. So Mr Speaker mwan mon pa pou form parti sa bann diskisyon ki zot anvizaze vin fer avek Fon Pansyon.

Akoz zot in fini pran zot desizyon. E si zot anvi nou form parti sa desizyon, *quash* sa *S.I*, nou ava retourn lo latab, lo *drawing board*. Nou ava diskite, e sa pep i ava ganny tande. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Mersi Onorab. Mersi pou bann Manm ki'n koze i ase kourt mon krwar 5 minit i apepre bon pou kapab fer en pwen si zot reste lo sa Mosyon. Mersi. Onorab Vidot. Swivan silvouple.

HON AUDREY VIDOT

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour tou dimoun ki a lekout. Mr Speaker premye mon pou komans avek en kestyon pou pep Seselwa ki pe ekout nou. Espesyalman bann ki ti vot pou sanzman.

Eski Oktob 2020 ler zot ti desann pou al vote, zot, zot ti vot pou en sanzman pou ki *LDS* i vin avek azanda *US*? Oubyen zot ti vot pou *LDS* vin avek azanda *LDS*?

Akoz i parey mon ozordi Gouvernman *LDS* i le vin anmenn azanda *US*. Apre zot vin koz nou sanzman? *Come on!* Aret anbet sa pep ki la deor.

Zot in fer en sak pake promes ek Kreol la deor. Apre ler zot vin dan sa Lasanble ek zot mazorite ki zot in gannyen, zot vin fer tou lekontrer.

Ozordi zot le vin aköz nou dan Lopozisyon nou pares, ler nou, nou koz lo lavwa sa pep ki'n elekte nou la. zis sa 10 nou ki la?

Be sa kantite zot ki la ozordi. zot in bliye sa pep ki ti met zot la? Ki'n fer zot Prezidan asiz *State House*, avek zot prop azanda? Be zot bliye? Zot bliy sitan vitman pa ni ankor menm ariv 5an?

Arrrr sa pep i merit pli mye ki sa. Bokou pli mye ki sa. Arete anbet Seselwa ek zot bann fo promes. E ler in arive la pou zot aksyon lo zot, ozordi napa *Manifesto*? Ozordi personn pa ganny lanvi koz lo Manifesto *LDS*?

Depi yer lo televizyon nou pe tann zot koz lo azanda *US*.

HON NORBERT LOIZEAU

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Onorab Loizeau. Onorab Vidot aret en pti moman silvouple. Onorab Loizeau i pa fer premye fwa mon tann ou. *Ok?* Mon pe repete annou pa enteronp deba dan Lasanble. Sa ki anvi koze lev lanmen i ava koze.

Mersi. Onorab Vidot kontinyen.

HON AUDREY VIDOT

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker ozordi dirizan Lopoziyon in vini avek en Mosyon ki i pa fek vin lo *Order Paper* li! I pa fek vin lo *Order Paper* li!

E parey mon koleg Onorab Lemiel in dir tou sa letan zot pa ti ganny lanvi pou zot vini pou eksplik sa pep akoz ki zot pe vin avek azanda *US*? Akoz ki zot krwar i ti enportan?

E pou zot lenformasyon ler Prezidan Faure ti anons sa la, Prezidan Faure ti konnen poudir ti annan son bann kad program, ki pou kapab soutenir sa pep la deor dan moman difisil.

Me zot ki zot in fer zot? Zot pe met lord pou anmar vant Seselwa. Sa zot lord!

(APPLAUSE)

HON AUDREY VIDOT

Sa lord ki zot in deside vin avek zot. Anmar vant Kreol. Dan plas onor zot promes. Met larzan dan pos Seselwa. Zot in tir larzan. Tou sa ki Onorab Ernesta in dir zot. Konbyen zot in tire? Tou sa logmantasyon?

E la ankor met ankor logmantasyon lo pansyon pou peye. Be sa Kreol a toufe! In ganny ase! Apre zot, zot dir koumsa zot tir larzan dan zot pos pou fer *retreat* pou koz lo problem dimoun.

Be sa Kreol li ler ou'n tir son larzan pansyon, ou'n fer li pey bis. I ganny elektrisite an plis ek son saler ki ankor parey, son *allowance* ki pa tou ki pe gannyen.

Konmsi kote li i respire pou li tire dan son pos li osi pou li fer *retreat*? Kote i pou gannyen?

Ou le rode kote i pou gannyen Onorab Andre? Al Anse Aux Pins kot ou bann dimoun. *Retourn back*, re konekte. Rekonnekte ek sakenn de zot zis parey Onorab Hoareau in fer sorti atraver ou Mr Speaker, ler in dir pou li *adjourn* sa *debate*. Dir li retourn back to dimoun Beau Vallon. Al demann zot ki zot pwennvi lo sa desizyon ki Onorab Pillay in anmennen pou li *quash* sa *S.I.* Ale al rode, zot ava konnen!

Al re konekte ek zot bann dimoun, zot ava konpran ki soufrans ki nou, nou pe koz lo la ler nou vin dan sa Lasanble.

Nou pa vin envant keksoz nou. Nou pa vin envant problemn dimoun nou. Dimoun la deor ki santi. Si zot in re konnekte, nou dan *United Seychelles* nou pa ankor dekonekte ek nou dimoun nou!

Akoz nou konnen, nou konnen ki dimoun i santi.

MR SPEAKER

Onorab 5 minit.

HON AUDREY VIDOT

Alors mwan mon pa pe lev okenn mon lanmen pou siport zot pou zot *adjourn* sa debate. Mwan mon pou vot kont.

E mon pou met lo rikord osi. zot le fer diskisyon? Konsiltasyon? Onorab Georges ki koz byen sa dan sizyenm Lasanble, konsiltasyon. Fer konsiltasyon ek pep *quash* sa zafer la apre la nou ava fer konsiltasyon! Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Cosgrow.

HON WALLACE COSGROW

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour tou dimoun. Bonzour spesyal tou Seselwa ki pe ekout nou ozordi.

Ozordi i en zour, pou mwan mon krwar i en zour inoubliyab. Annefe sirtou pou tou sa bann Seselwa ki ti an 2020 vot sanzman.

Vot sanzman pou met 25 dimoun - 24 pe asize lot kote. pou anmenn en azanda parey nou tande zot dir 'transformasyon.'

Me ki Seselwa i war ozordi Mr Speaker. I war en tim lot kote. Ki rarman koze. Rarman koz lo soufrans e pep Seselwa.

Mwan mon asiz la dan sa Lasanble mon get an fas zot laba. ler Onorab Ernesta ti pe prezant son prezantasyon lo Mosyon, zot ti pe gognarde zot pe riye.

Zot perdi, zot in perdi sa koneksyon avek pep. Ler i pe eksprim soufrans zot in perdi. Apre zot annan lodas vin koz ek nou pares. Vin koz ek nou dekonekte?

Zot ki dekonekte! Zot ki dekonekte avek sa pep. Akoz si zot pa ti dekonekte la. Si zot pa ti dekonekte zot ti pou war merit dan sa Mosyon ki Onorab *Leader* Lopozisyon in anmennen ozordi.

Mr Speaker sa Mosyon ki la devan nou i senp. Mosyon Onorab Lopozisyon i senp. I pe demann avek Gouvernman pou anil sa *S.I.*

pou *quash* sa *S.I*, sa Lalwa, ki pe demann Fon Pansyon pou ogmant kontribisyon Pansyon par bann travayer. I senp.

Ozordi *United Seychelles* an vi ki nou, nou konekte, nou konnen nou santi ki an se zour la. en logmantasyon dan Fon Pansyon an fas avek tou sa bann logmantasyon ozordi dan pei, i pa the *right time* e the *right moment* pou met sa ogmantasyon lo pep Seselwa. Se sa ki sa Mosyon pe dir.

I annan en kantite dimoun deor ozordi - travayer Seselwa ki pa pe kapab soutenir son lakour, son Bidze aköz sa ta logmantasyon.

E *Leader* Lopozisyon *United Seychelles*, nou, nou pe dir annou pa met ankor lezot fardo lo ledo travayer Seselwa. Aköz i pa fasil la deor.

Me ki nou war Mr Speaker, dan milye deba Onorab John Hoareau an traver ou, i vin avek en Mosyon pou *adjourn debate*, deba lo en size ki sitan enportan pou tou sa bann travayer Seselwa deor.

Tou paran, tou fanmir Seselwa. Ou ti kapab koz lo la. Si zot ti anti poudir sa ki nou, nou pe anmennen pa bon, zot ti kapab lev zot lanmen. Zot annan mazorite laba zot. In donn zot mazorite. Si zot santi zot konnekte, zot krwar zot pe fer sa ki byen pou pep Seselwa, i senp. Zot ti kapab pa vot avek nou e fer sa ki zot ti anvi.

Aköz zot anvi *adjourn debate*? Zot pa anvi nou koz lo sa zafer? Zot pa anvi nou koze ki pep Seselwa i tande ki poudir zot ensansib avek pep Seselwa? *Feeling* pep Seselwa? Zot ensansib.

Mr Speaker ozordi nou pe tann en pake zafer, sepa sete Gouvernman *United Seychelles* ki ti vin avek propozisyon. Gouvernman Danny Faure. Minis Loustau-Lalanne. Be sa ti vin an 2017 dan en *setting* ekonomik diferan. *Ok*? Ti en *setting* ekonomik diferan.

Me ozordi an 2022. Sesel pa parey 2017. Avek tou zot bann logmantasyon ki zot in anmennen dan sa pei. Tou sa bann soufrans ki zot pe fer pep Seselwa santi.

E nou an vi ki nou konnekte e nou dir, nou'n dir, nou dir ki fodre pa fer sa logmantasyon la. Pa bezwen anmenn sa Lalwa. Tir sa Lalwa. Petet dan en *right time* ler in ariv ler, ler pep Seselwa i kapab soutenir en logmantasyon, nou ava retourn li. Ouswa annou rod bann alternativ ki mannyer pou soutenir Fon Pansyon.

Zot, zot anvi anmenn Fon Pansyon la, pou Fon Pansyon diskite. Be depi zour sa Mosyon i lo *Order Paper*, zot pa ti anvi fer Fon Pansyon diskite?

Sa i senpleman en malis. Zot pa anvi koz lo sa Mosyon la. Senpleman e malis. Zot ti kapab anmenn Fon Pansyon la. Avan ti fer sa Lalwa, pa ti kapab vin diskite? Avan ti pas sa Lalwa pou ogmant kontribisyon pansyon pou Seselwa, pa ti kapab vin la pou nou diskite. Nou ti kapab ganny en apersi?

La prezan zot anvi Fon Pansyon vini? Be nou, nou pa anvi fer deba *after the fact* nou.

Si zot le prey mon bann koleg i dir *quash* sa *S.I* tir sa Lalwa e nou ava asize nou ava ekoute, nou ava anmenn en nouvo Lalwa. Se sa. I senp. Nou pa kapab kontinyen konplent.

MR SPEAKER

5 minit Onorab.

HON WALLACE COSGROW

Wi Mr Speaker. Zot pa kapab kontinyen konplent - Sete Gouvernman *United Seychelles*, lot, lot, lot, be zot in vin la pou enplimant manda *United Seychelles* zot? Azanda *United Seychelles*?

Pran zot en desizyon. Zot pran zot en desizyon. Zot deside. Si zot pou vin enplimant sa sanzman ki zot, zot ti dir zot pou vin fer. Annefe mwan mon pa krwar dan zot sanzman ki zot dir zot pe vin fer.

Annefe mon pa krwar. E mazorite pep Seselwa ozordi, in war kler e i pa krwar. E mon pe dir zot ozordi. si zot kontinyen avek sa kalite manni la - sa kalite zafer pep Seselwa pou vot zot *out 2025!* *Out 2025!*

Mr Speaker mwan mon pa pe siport sa Mosyon pou aret deba. Mwan mon dir si zot le *quash* sa *S.I* apre nou ava diskite. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Larue mon pe dir ou si ou pa aret koze dan mon en fason ki mon tann ou klerman pe enteronp Lasanble, mon pou demann ou sorti e ou ava perdi ou drwa koze lo sa Mosyon. Fer li kler. Mersi.

Mon'n ariv kot Onorab William.

HON WAVEN WILLIAM

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun ki a lekout. Mr Speaker lo sa propozisyon pou fer ki bann reprezantan Fon Pansyon i vin devan Lasanble, pou donn nou en lesplikasyon, lo rezondet akoz ki laz e *rate* Fon Pansyon i bezwen monte;

Mr Speaker mon krwar poudir sa demann lo nou kote latab i en demann ki rezonnab. I en demann ki responsab. I en demann ki anmenn ek li serten responsabilite. E mwan ava dir osi pridans e lasazes.

Mr Speaker, letan mon ti pe fer kanpanny pou eleksyon 2020, dan mon *PPB* Mr Speaker mon pa ti fer gran promes avek bann elektora dan mon distrik - dan distrik ki mon'n ganny elekte ladan.

Mr Speaker parmi enn bann pwen ki mon ti fer sorti se ki mon pou siport bann mezir ki annan pou fer avek refer nou lekonomi Mr Speaker.

Akoz avan eleksyon e apre eleksyon sityasyon ekonomik ki pei ti ladan, ti vremen en sityasyon vremen difisil Mr Speaker.

E plizyer bann reprezantan bann diferan Lazans, i annan pou fer avek finans e lekonomi pei. Tel parey Minister Finans. Ou annan Gouverner Labank santral e lezot, ki'n devan pep Seselwa pou donn en kontrandi sityasyon ekonomik pei.

Mr Speaker, nou tou nou konnen depi apre eleksyon ki bann mezir brav ki pa popiler ki sa Gouvernman in bezwen pran.

Mr Speaker letan ou en Gouvernman ki responsab dan en sityasyon aktyel, ou bezwen pran bann desizyon ki pep i espekte ki letan zot in konfyé ou pou ansarz ladministrasyon pei.

Lefe ki zot in konfyé ou, zot anvi ki ou donn bann direksyon. E mon santi ki nouvo Gouvernman pe anmennen sa bann nouvo direksyon atraver bann mezir ki'n pran. Ki'n fer ki nou sityasyon ekonomik ozordi pe vremen amelyore.

Be Mr Speaker, vizavi size ki devan nou, parey nou'n ganny dir ansyen Gouvernman 2017 ti fer son prononsman lo la. E mon asire si zot ti o pouvwat ozordi. zot ti pou enplimant sa desizyon. Menm si lot kote ki mon respekte zot bann lopinyon. Akoz zot dan Lopozisyon, zot pou fer tou fason pou zot sey met retar dan bann desizyon e mezir ki Gouvernman i anvi fer pou refer sa lekonomi.

Mr Speaker, mon'n fer en pti pe resers. E ozordi laplipar pei dan lemonn pe get dan sa direksyon.

I annan ki'n fini pran desizyon sirtou avek sa sityasyon ekonomik ki ensernten global, i annan ki'n pran sa desizyon. E i annan ki pe diskite pou pran sa desizyon.

I annan bokou Parlman osi Mr Speaker ki pe angaze dan sa diskisyon lo zot bann diferan komite. E zot pe bouz dan sa direksyon.

Mr Speaker, i annan en mo ki nou bezwen fer fason pou nou pa oubliye, sa se sa mo soutenabilite Mr Speaker. Ki an vog ozordi dan tou son laspe.

Mr Speaker Sesel koman en pti pei in napa bokou resours. Nou tou nou rekonnèt sa. I annan en ta bann keksoz ki par son natir koman en pti pei.

Menm bann Dirizan oparavan - Bann ki'n ale, zot in rekonnèt sa vilnerabilite ki atase avek bann Pti Leta Zil. So Mr Speaker, koman en Manm responsab, ki konpran sa realite, pa zis Sesel me an deor Sesel.

Mr Speaker, mon krwar poudir tou zis, si nou anvi pran en desizyon byen formen, nou pa kapab pa les bann dimoun Fon Pansyon vin dan nou Lasanble pou eksplik nou ankor sityasyon.

Menm si bokou koze, bokou diskisyon in ganny fer lo sa size. Mon krwar i enportan, i nou drwa pou nou kapab demann zot pou vin isi. Letan ki lot kote pe demande ki sa *S.I.* i ganny *quash*. Mr Speaker, be oli problem?

Oli problem si isi nou santi lo sa kote ki nou krwar poudir menm si zot, zot pe dir poudir *quash S.I.* avan, epi nou ava anmenn Fon Pansyon. Mr Speaker pou mwan i zis en baryer teknik ki zot pe zwe avek.

E Mr Speaker pa oubliye ki lot kote i abitye met keksoz an deor konteks. Zot met keksoz an deor konteks Mr Speaker. E nou, nou pe dir annou met keksoz dan son konteks aktyel.

E Mr Speaker mon pou siport sa Mosyon ki Fon Pansyon i vin dan sa Lasanble. E nou ava fer en diskisyon avek zot. Pep Seselwa i ava ekoute, e nou tou nou ava kapab pran nou responsabilite ki pep in konfye dan nou. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Mon ava apel Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi bokou. Mon note ki i annan plizyer Manm lo lot kote ki'n lev lanmen pandan letan ki mon bann Manm lo mon kote latab ti pe koze.

E ki ou pa'n kriy zot, me ou'n deside kriy mwan. So mon pou swiv prensip Lasanble. ou'n kriy mwan. Ou'n donn mwan permisyon pou koze. So mon pou koze.

Ou konnen mon pa konnen si zot pe ekout zot lekor ozordi bomaten lo lot kote latab, me si zot pa pe fer li petet bann ki pe al koze apre pran konsyans sa ki zot dir. Sa ki sap dan zot labous.

Akoz pou mwan i kler ki ozordi bomaten si ti annan en moman ki zot pe souliny zot inabilite pou zot azir koman Manm Lasanble ki'n ganny elekte dan zot distrik. Zot ava dir mwan mon pa'n ganny elekte. I byen, mon pa'n ganny elekte.

Me mon krwar lefe menm si mon pa'n ganny elekte. Mon pe fer pli byen ki bokou zot lot kote latab.

Senp mon pe dir zot sa dan en fason tre *calm* san ki mon bezwen ankoler. San ki mon bezwen lev mon lavwa pou ankoler ki zot pe, zot pe *adjourn* deba lo mon Mosyon.

Ou konnen enterven an avan mwan ki'n koze, in dir plizyer keksoz. E i bon lo la li, i kontan koz koumsa li. Me i bliy en keksoz li. Desizyon i dan ou lanmen. Mosyon *to quash* i lo latab.

Si ou anvi ki sa desizyon ki'n ganny pran i kontinyen, ou vot kont sa Mosyon. Zot vot kont sa Mosyon e Fon Pansyon son desizyon i kontinyen ganny mentenir.

Onorab ki'n *move* sa Mosyon, be ou menm ou ou'n dir. Ou'n fer kler poudir ou kont sa Mosyon. Be si ou kont sa Mosyon, ou'n tret mon koman parese.

Ou'n tret nou koman iresponsab. Be si nou tousala, ou vot kont nou Mosyon ki iresponsab.

Akfer ou le mentenir en Mosyon ki iresponsab lo en *Order Paper* apre pou fer en prezantasyon? Oli zot konviksyon? E prezan tousala apre pe vey dan gob pou lev lanmen pou zot koze.

E i enteresan sa zafer pares, zafer lamannman la annou met li an konteks ozordi en kou. Yer en Lalwa ki zot Gouvernman in swadizan anmennen. Konbyen zot ki'n koz lo la premyerman?

Dezyenmman zot swadizan Gouvernman i fer en pake sanzman dan sa Lalwa ki ler mwan mon pe lager ek Vis-Prezidan pou dir be tro bokou sanzman ladan. Zot tou pe riye, en pti moman apre zot *Leader* i realize poudir mwan mon ti annan rezon.

Mon ti annan rezon menm apre ki zot Vis-Prezidan e zot Speaker in agree ki mon ti napa rezon!

Ti'n agree avan. En sel kou zot war poudir mon ti annan rezon. Sa ki mon ti pe dir ti fer sans. Ki ou bezwen swiv prosedir.

E zot ava koz mon pares. Be lekel ki pares la? Eski zot ti menm lir sa Lalwa ki zot ti pe vin sanze yer? Zot pa ti pe lir zot ti pe zis go avek *the flow*.

Wi nou dan Lopozisyon. Wi Lepep Seselwa in vot nou an deor Gouvernman. Zis parey Lepep Seselwa pou vot zot an deor Gouvernman 2025.

(APPLAUSE)

HON SEBASTIEN PILLAY

Akoz mwan pou mwan si in pran nou zot dir 43an pou ariv koumsa. Me zot in pran zot pa ni menm 2an, zot pa pou kapab vin koz mon iresponsab. Mon'n pran mon responsabilite. Si mon ti iresponsab, mon pa ti ava'n ekout *firemen, teachers* e ners.

Si mon ti iresponsab mon ti ava'n pran tousala met dan en *file* met dan mon biro e pa vin devan ek en Mosyon.

E sa ki Lepep Seselwa ki pe ekoute la deor i devret konpran. Ou ki pe ekout mwan, dan ou transpor dan ou lakour. Akoz mon konnen prezan ou kapab met on ou radyo.

Akoz ou'n bezwen tennyen avan mwan. Ou a realize - ou a realize ki poudir si mon pa ti'n anmenn sa Mosyon eski zot ti pou anmenn en Mosyon pou *adjourn* pou demann fon Pansyon pou vin dan Lasanble?

Apre zot ava dir nou iresponsab nou pares? Me annou eksplor baz, annou eksplor baz e merit zot Mosyon. Merit zot Mosyon i vin lo en baz ki premyerman mwan mon iresponsab eksetera.

Merit zot Mosyon i vin lo en baz ki sa bann desizyon ti pe ganny pran par Gouvernman oparavan. Ti pe ganny pran par Gouvernman ki la.

E yer mon'n tann Minis Radegonde dir ankor. Ti en desizyon pou met stati dan *Peace Park* ti en desizyon Gouvernman avan.

Be eski Seselwa an Oktob 2020 ler ti aste lagrenn bat latet, ti aste li pou pran desizyon Gouvernman *US*? Non! So Minis Radegonde an traver Lasanble mon pou lans ou en mesaz, pa pran ou lapo bannann anvoy lo nou. Desizyon ou ki'n pran dan Gouvernman. So

si ou'n deside pou met ou stati, ou ki'n deside. Pa nou ki la pou pran desizyon.

Prezan annou regard desizyon ki'n ganny pran. Lamannman Konstitisyon pou met larme lo semen. *Arr* largiman sa Gouvernman pa pou met larme lo semen.

Be sa lamannman pa ti pou zot sa. Lamannman i pou tou Gouvernman. Annou arete koz lo bonn fwa dimoun. Akoz nou tou konnen imen i imen.

Me selman sa ki enteresan ni en zournal, ni en *media house* pa'n vin *interview* en lot lopinyon ler sa Lalwa in ganny *assent*.

Zot in pran zis lopinyon Gouvernman. Sa i premye desizyon ki zot in pran.

Repeal tou bann Konsey kot i konsern *elderly*, kot i konsern lezot. Apre zot menm dimoun pa mazinen poudir zot menm zot, zot in vote pou *repeal* sa bann Konsey. Zot pa konnen.

MR SPEAKER

5 minit Onorab.

HON SEBASTIEN PILLAY

Koup *long service allowance*, zot menm ki'n pran desizyon. Prezan zot annan lodas vin dir nou poudir nou ki'n fer tousala.

Mr Speaker, ou pe donn mwan 5 minit. Premyerman mwan an traver *Order 8* nou *Standing Order* mon pou dir ou poudir sa Mosyon i en labi nou *Standing Order*.

Sa Mosyon i en labi nou *Standing Order*, akoz ou koman Speaker ou bezwen determinen si sa Mosyon pa pe kre dan mon lopinyon, en nwizans pou Lasanble Nasyonal?

Ou konnen poudir lot kote latab i annan mazorite. E ou konnen efektivman savedir sa taktik servi en Mosyon *to adjourn* okenn deba pou ganny servi a Lopozisyon a tou moman.

E koman Speaker ou devret deside whether ou pou be *fair to the situation!*

HON BERNARD GEORGES

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Georges silvouple? Ok Onorab Pillay silvouple terminen.

HON SEBASTIEN PILLAY

In enteronp mwan mon kapab kontinyen? Mersi Mr Speaker mo pou kontinyen. Rezon akoz mon pe dir ou sa -

MR SPEAKER

Non mon'n dir terminen.

HON SEBASTIEN PILLAY

Rezon akoz mon pe dir sa se akoz i kler. I kler ki poudir ozordi sa ki nou pe war pe arive dan Lasanble, se ki nou annan ou en mazorite Gouvernman avek en inabilite pou debout kont son prop Gouvernman!

I pa kapab fer naryen kont son prop Gouvernman. E sa ki i pe fer se zis tonm dakor avek tou desizyon ki son Gouvernman pe anmennen.

Apré i ava dir ou, i al koz deryer rido. Be si zot ti pe koz deryer rido. Akoz zot pa koz deryer rido ek sa *S.I.*?

Deryer rido zot ti ava'n konnen si zot pou vini zot pou *quash* oubyen non. Pran zot en desizyon. Aret demann nou pou pran desizyon. Pran zot en desizyon. *To quash or not to quash?* Pou anile, pa pou anile? Si zot pa dakor ki i pa ganny anile, *then* vot non!

Akfer ki nou bezwen gat letan Lasanble pou koz lo en Mosyon *for adjournment*, kan Mosyon ki ti lo *Order Paper* ti kler. I la pou 3 semenn. Apré zot ava dir mwan ki sa *is not an abuse of the Standing Orders? It represents an abuse of the Standing Orders.*

E mwan mon pou konklir lo sa pwen Mr Speaker. Be Lepep Seselwa pe ekoute. Lepep Seselwa pe note. E zot riye ler zot dir poudir zot pou an deor Gouvernman 2025. Me kontinyen.

Zot pe koz mon konekte avek doker, konekte avek debarder. Mon annan en gro *file* debarder kot mwan laba. E bannla in dir mwan zot pa konekte ditou zot. Zot pe rod mwan konekte avek aktivis lanvironnman? Zot pa konekte zot.

Me selman zot vin blok tou keksoz ki nou, nou sey lager kont Gouvernman, ki Gouvernman i le entrodwir, i le enpoze lo nou.

So Mr Speaker, sa deba i reprezant en labi nou *Standing Orders*. Si mazorite Gouvernman i santi ki nou bezwen ganny en

prezantasyon avek Fon Pansyon, bann Manm lo mon kote latab in eksprim zot santiman. Zot in lib pou eksprim zot santiman. Byen. Annou *quash* sa S.I. Fon Pansyon i vini i ava donn son lesplikasyon e nou ava vini.

Me si zot krwar poudir zot pou *adjourn* deba pou fer Fon Pansyon vini. Me akfer nou pou vin partisip dan sa ki mon pou apel en *charade* - en *travesty*, en labi nou *Standing Order*, zis akoz ozordi zot annan en mazorite?

Petet i byen, i mwan ki sa *Leader* Lopozisyon ki pe sibir sa. I byen. Petet i byen. Petet i annan en keksoz ki lemonn i pe mazin. Ou, ou a bezwen pas dan sa. Wi *ok* mon *ok* mon ava pas ladan mwan.

Me zot, zot, zot in ganny pouvwar zot. E zot in ganny pouvwar dapre mwan pou repet tou sa ki lepase in fer.

So, zot ki pou bezwen deside. Zot konsyans i ava bezwen koz avek zot. E Seselwa i ava bezwen ziz zot dan sa ki zot pe dir ek sa ki zot pe fer.

Akoz mwan personnelman ozordi mon pa vwar zot pe debout akote Seselwa. E mon'n donn zot loportinite bomaten pou zot fer li.

Me apre ki Onorab Hoareau in prezant son Motion *to adjourn* mon realize ki malerezman Oktob 2020 zot tou ki'n vote pou sa sanzman, Malerezman *mes amies*...

MR SPEAKER

Ou ti pe konklir Onorab.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mon pe konklir Mr Speaker. Malerezman sa ki zot ti espekte. Malerezman sa zoli pye fri ki sipoze dan zot zarden ki sipoze pe grandi, ki sipoze ganny sekwe, ganny sakouye, pou zot ganny keksoz anba pye. I plito en pye fatak ki pe balote dan divan. I en lespwar perdi. Mersi Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi. I dan mon rezonnman ki dan sa konteks, dan sa deba *Leader* Lopozisyon avek *Leader* biznes Gouvernman si zot koze zot annan menm drwa avek lezot Manm.

So limit letan i aplik pou zot osi. So nou ava prosed koumsa. Swivan lo mon lalis i Onorab Henrie.

HON GERVAIS HENRIE

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun. Mr Speaker pou benefis bann dimoun ki pe ekout nou bomaten, annou re *contextualize* sa ki pe arive dan Lasanble.

Leader Lopozisyon in anmenn en Mosyon ki pe demann Lasanble pou *quash S.I. 38 of 2022*. E sa *S.I.* annou konpran li byen ki sa *S.I.* pe demande.

I pa sa ki bokou bann Manm, partikilyerman Lopozisyon pe dir. Sa *S.I.* i pe koz spesifikman lo logmantasyon dan kontribisyon bann manm aktiv Fon Pansyon.

Se logmantasyon mon repete, logmantasyon dan zot kontribisyon. I napa nanryen pou fer avek laz retret, i napa.

I kontribisyon dan Fon Pansyon ki nou kontribye, bann manm aktiv. E akoz, kisisa bann manm? I tou Seselwa, tou Seselwa ki pe travay.

E Fon Pansyon i pe dir ki an mezir ki letan pe ale, i vwar poudir lakantite larzan ki i kolekte e avek sa ki i bezwen peye, i pe al dan *deficit*.

I pe al dan rouz, i pe bezwen komans pran dan sa ki'n met de kote dan lenvestisman pou kapab fer sir ki i pey kontribisyon ki i dwatet peye. E alor in dir, fodre ki nou ogmant kontribisyon e alors sa *S.I.* in ganny sorti.

Aprezan, in annan en seri konsiltasyon ki'n komanse par Fon Pansyon.

E mon krwar Mr Speaker, i pou *unfair*, ki nou koman en lenstitisyon nou dir ozordi i napa konsiltasyon.

Akoz en *SPPF*, Fon Pansyon Sesel i fer *AGM* li tou le-z-an. Konbyen nou la, annou lev nou lanmen, ki'n al asiste en *AGM* Fon Pansyon?

Nou pa fer, are nou dir napa konsiltasyon. Fon Pansyon in fer plizyer *meeting* dan bann landrwa travay avek bann *HR*, *Human Resources Managers*, avek bann *Payroll Officers* pou zot konpran ki sa sanzman ki i pe anmennen.

In fer *meeting* avek sekter prive, partikilyerman avek Lasanm Komers Sesel. In fer *meeting* avek bann Linyon Travayer, in fer *meeting* avek manm medya.

E nou koz konsiltasyon Manm Lasanble pa konekte, Sosyete, Lasosyasyon Trankilite, Lape ek Respe ti fer *meeting* le 10 Oktob 2021.

Mwan koman *MNA* Mont Buxton mon ti kit mon distrik en zour Dimans bomaten, mon ti al ekout *meeting*, Onorab Sathya Naidu ti la.

Zot ti pe vin fer sa menm *meeting* Mont Buxton, malerezman pou rezon *COVID* ti kennsel. Konsiltasyon in annan.

Aprezan nou pe demann aköz Fon Pansyon pa ti vin la, be nou koman Manm Lasanble, aköz nou pa ti pran li koman nou devwar pou fer sa lenvitasyon pou Fon Pansyon?

Donk Mr Speaker ler Mosyon, Dirizan Lopozişyon in ganny prezante, nou, nou santi poudir, i enportan ki nou konsilte Fon Pansyon, zot vini, zot prezant nou avek bann fe, avek bann statistik, avek bann largiman.

Parske Lasanble Nasyonal i al *live* lo televizyon, *live* lo radyo, *live* lo *YouTube* ki lemonn antye i kapab trouve.

E ki alor nou piblik i a kapab aksepté ou pa aksepté sa desizyon difisil, mon repete, sa desizyon difisil ki nou bezwen fer kolektivman koman en Nasyon.

E alor mon koleg Onorab Hoareau in move en Mosyon ki demande pou *adjourn* deba lo Mosyon Dirizan Lopozişyon, nou pa pe vot kont, nou pa pe dir nou kont ou Mosyon, nou pe dir annou aret la, anmenn zot pou zot eksplik nou.

E i annan presedans dan Lasanble Nasyonal kot sa in ganny fer. *Air Seychelles*, zot rapel nou'n anmenn *Air Seychelles* la?

Ler nou ti diskrit lo zafer pri konstriksiyon, nou ti anmenn *GICC* Mr Savy ti vin la, zot oublie? I annan presedans kot nou'n fer sa koman en lenstitisiyon.

Me pli enportan Mr Speaker, loter Mosyon i ti anmenn en *S.I.* pou *quash*, i ti anmenn en Mosyon pou *quash S.I. 148 of 2020* ki koz lo bann aktivite ekonomik dan pei, e demande ki i annan konsiltasyon.

Gouvernman in ekoute, i annan bann Manm Lasanble, lo nou kote se Onorab Mondon ki asiz lo sa Komite, kot zot mon krwar Onorab Gill, Cosgrow, *ok?* Savedir i annan presedans.

E alor ozordi se sa ki nou pe dir nou anvi fer. E alor annou pa konfiz dimoun koman Manm Lasanble.

Mr Speaker nou annan en responsabilite pou edik nou dimoun. Zot pe koz Manifesto, zot pe koz lo promes eleksyon ki dimoun ti ganny elekte lo la.

Pep Seselwa Fon Pansyon napa nanryen pou fer avek parti politik ki ganny elekte, lekel ki dan Gouvernman, lekel ki pa dan Gouvernman.

Fon Pansyon i konsern tou travayer Seselwa ki bezwen fer en kontribisyon mandatwar. Ki ou *US*, ki ou *LDS*, ki ou sepaman lekel parti politik, ou pou ganny afekte par nenport konsekans negativ ki arive lo Fon Pansyon!

(APPLAUSE)

HON GERVAIS HENRIE

I pa konsern Gouvernman yer, i pa konsern Gouvernman ozordi e ni Gouvernman demen. I konsern ou koman en travayer!

E i responsabilite lo lapar Lopoziyon, zot in vini zot in prezante, loter Mosyon, e sa ki'n segonn Mosyon. En statistik zot pa donn nou! Be statistik nou ganny rapor, nou koman Manm Lasanble Nasyonal tou le-z-an nou ganny rapor. Get dan mon lanmen la.

Depi 2017 tou sa bann rapor Fon Pansyon 2017 ziska 2022. E sa i bann dokiman ki nou bezwen lir, enform nou lekor e met, tou Manm Lasanble i gannyen - egzakteman.

E si nou vwar 2017 par egzanp, 2017 manm aktiv dan Fon Pansyon ki pe kontribye 42,760. E la letan mon pe koze, apre rapor 2021, sa sonm in mont - sa sif in mont 44,441. Savedir i annan 1681 *active members* an plis.

MR SPEAKER

5 minit Onorab.

HON GERVAIS HENRIE

Mon pe fini lo la Mr Speaker. Me lakantite dimoun ki pe benefisye avek Fon Pansyon;- an 2017 ti annan 4,929 e apre dernyen rapor in met 7,174, ki fer in annan 2265 *beneficiaries* an plis.

E zot konnen ki'n arive lannen pase? In annan en *deficit* dan term kontribisyon avek *payout* 14 milyon.

Me Fon Pansyon pe dir nou atann, i pa sa son vre sif, akoz i annan son *administrative cost* ki nou bezwen pran kont, e ki nou vwar son sif i ariv 96 milyon.

E ziska 2025 si i kontinyen 96, 96, konbyen i fer? Vwala ozordi Mr Speaker, an konklizyon mon ava dir Lasanble Nasyonal.

Atraver lemonn, tou bann pei depi *L'Angleterre, Switzerland, La France, Netherlands* i annan en kriz pansyon.

Bann Fon Pansyon pe al dan rouz, pe *collapse* enn par enn pe frenmen. Ozordi Setyennm Lasanble, annou pa fer sa fot pou nou pa edik nou lekor, donn Fon Pansyon en loportinite vin la.

Akoz si dan 12an sa Fon i *collapse, it will be on our watch! It would be our legacy* ki nou pou'n met an danze pre 50 mil Seselwa, ki ou *US*, ki ou *LDS* dan gran difikilte! Mersi Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Wi Onorab Pillay ki ou pwen.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. E mon remerci ou pou *acknowledge* mwan. Mon ti a kontan *raise* en *point of order* anba *Order 8*, apre pou korizosi en *misapprehension* anba nou *Standing Orders*.

Mon oule fer sir ki piblik i ganny lenformasyon korek. Dan son lentervansyon, enterven an avan in koz lo rezondet mon Mosyon.

E mon'n fer kler dan prezantasyon mon Mosyon, rezondet mon Mosyon. Akoz mon pe anmenn mon Mosyon.

E enterven an avan in fer en alizyon ki mon oule fer en keksoz ki si ou oule ipokrit an relasyon ek anmenn sa Mosyon.

Mon oule dir avek enterven an avan, ki mon lentansyon anmenn sa Mosyon se pou lans en mesaz avek Gouvernman.

Ki okenn desizyon ki ganny pran, i pou *subject to approval* Lasanble Nasyonal. Sa i mon premye pwen, o?.

Dezyennman Mr Speaker, mon oule osi fer kler ki premye Mosyon ki ti anmennen pou mwan *quash* en *S.I.* preski zot tou lo lot kote latab pa ti entervenir lo la, pa ti koz lo la, *ok*.

Zot pa ti koz lo la, e sa i montre klerman ki sak fwa mon pou anmenn en keksoz ki pou *challenge* Gouvernman dan son desizyon, zot pou rod tou fason pou bloke.

Ozordi si zot in dir poudir zot pa kont mon Mosyon, be *then* vot kont sa *S.I?*

MR SPEAKER

Ok. Onorab, Onorab eskiz mwan.

HON SEBASTIEN PILLAY

Fer fini.

MR SPEAKER

Eskiz mwan. Mon'n ekoute, me selman mon krwar ou'n zis servi sa loportinite pou sey retourn lo serten pwen. Mon pa war nanryen ki nou kapab obzekte avek ladres Onorab Henrie.

Bon mon a dir zot mersi, nou ava *adjourn*, nou ava pran *pause* la e nou a rebran deba 11er. Mersi.

(BREAK)

MR SPEAKER

Nou a kontinyen deba. Mon ava apel Onorab Ernesta.

HON PAUL ERNESTA

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker pli boner letan mon koleg ti'n koze, Onorab Cosgrow, i ti fer en lobzervasyon ki ozordi i en moman enportan pou li.

I ti get sa dan konteks kot lo kote mannyer mazorite pe azir avek sa Mosyon ki'n anmennen, ki apre ki nou'n vwar Onorab Hoareau, atraver ou Mr Speaker.

In anmenn son largiman, in anmenn en Mosyon pou li *adjourn* sa *debate*.

E dan son lentervansyon Onorab, mon rekonnet e mon santi ki son lentervansyon se son dirizan parti elit ki'n ekrir pa li.

Mon dir sa, akoz senpleman dan dezyenm letan pou anmenn largiman pou li *adjourn* Mosyon, i *fail* pou li kapab fer sa.

Mwan mon get ozordi koman en zournen sagrinan, sagrinan pou sa pep ki'n elekte en mazorite pou koz pou zot e refize pou koz pou zot.

Sa moman, sa Mosyon ki'n anmennen par Onorab *LOTO*, ti permet nou tou pou nou kapab anmenn bann diferan lopinyon, largiman pou ou kont akoz nou pa merit *quash* sa *S.I.* ouswa si zot, zot pa an faver.

Onorab Henrie, ankor atraver ou Mr Speaker, li menm, dan son deliberasyon, in donn tou bann statistik, in donn tou bann statistik kot Fon Pansyon, akoz dapre li i krwar sa Mosyon Fon Pansyon i bezwen vini pou vin son prezantasyon.

Kan ki li menm i ti kapab servi sa bann lenformasyon dan son deliberasyon pou li koz kont sa Mosyon ki'n anmennen par atraver *LOTO*, pou li vot kont sa Mosyon.

Me malerezman apre in dir ki nou, nou pa'n anmenn okenn statistik, zot kontan tret nou koman parese, e mon vwar ki i sitan pares pou ekoute, ki letan mon dir ki mon rekonnet ki dan rapor, dan rapor *Chairman* in dir ki i napa *mismanagement* fon.

E mon ti dir ki ti rekonnet, ki nou rekonnet ki annan osi Sesel dan en *ageing population*. Mon pa konpran akoz ozordi zot decide vini pou vin *adjourn* en Mosyon, kan zot in fini pran desizyon.

Eski, akoz zot pa kapab pran en desizyon, zot pa kapab vot kont, swa zot in ganny dir, servi Fon Pansyon, fer Fon Pansyon vini, vin donn nou lesplikasyon, apre zot ava vot kont?

Eski zot *fail*, zot pe *fail* pou zot kapab reprezant sa pep, sa pep pe esper zot deor pou anmenn, keksoz pou zot? E sa bann keksoz ki nou bezwen get devan.

Mon pa ekspekte long, akoz pli boner mon'n koze dan segonnman Mosyon, mon'n anmenn bann diferan, bann largiman, mon'n anmenn bann, diferan pwen akoz nou bezwen konsider pou nou *quash* sa *S.I.*

Bann konsern ki vreman nou pep pe fer fas avek deor. Taler osi mon'n dir, ki nou bezwen konekte, mwan kot mon pase deor, kot mon pase dan semen, dan laboutik kot mon pase, partou dan, distrik kot mon pase, dan lavil, dimoun pe kriy lasasen.

Me zot kote zot pase? Zot pas zis dan zot transpor? Ouswa zot al dan laboutik dan en lot distrik apre zot pa konnen ki pase ek zot pep dan zot distrik?

E sa bann keksoz ki fer zot diferan avek nou Mr Speaker. Ozordi parey Onorab *LOTO* in dir, nou e vwar en gran labi, en gran labi dan nou *Standing Order* kot en gran mazorite ki zot, letan nou minorite nou anmenn nou konsern, zot pa les nou koze.

Anmenn deba lo nou konsern, anmenn deba lo nou Mosyon, akoz zot pa an faver. Fer dimoun konpran. Me olye fer sa, zot decide servi zot pouvwar diktater, koup nou, anpes nou koze.

So Mr Speaker, mwan atraver Mosyon ki'n anmennen par Onorab Loizeau pou *adjourn* sa deba, Hoareau eskize Loizeau.

Akoz mon konnen i pe, *sorry* Mr Speaker, akoz mon'n vwar li taler pe prepare, i pe tir lo telefonn, pou li fer son *speech*.

MR SPEAKER

Koreksyon, i byen kontinyen, *yes*.

HON PAUL ERNESTA

Mon konnen pou li koze taler, in ganny son *speech*, *sorry* mon'n manke en?

MR SPEAKER

Ale.

HON PAUL ERNESTA

E Onorab Hoareau pou li kapab *adjourn* sa deba, i sagrinan, e mazinan Onorab Hoareau e tou nou bann lezot koleg, nou bann, dimoun deor pe esper nou anmenn keksoz ki bon.

Parey mon *Chief Whip* in dir pli boner, nou pa kapab vini, *adjourn* Mosyon kan ti annan letan pou nou kapab fer tou keksoz.

Nou pou vini, nou pou *adjourn* Mosyon, fer Fon Pansyon vini, apre zot ava gete ki pou fer. Me parey mon'n dir, sa i en zes malis ki zot pe sey fer.

Pou zot a pran pozisyon, swa pou zot servi ledo Fon Pansyon, pou zot vot kont sa Mosyon, pou zot vot kont konsern nou pep, zot decide *adjourn* nou Mosyon.

E nou, mwan, tan ka mwan, sa ti merit ganny fer pli boner. E mwan mon pou met lo rikord Mr Speaker, ki Onorab Ernesta, mon pa krwar e mon pa pou la pou mwan dan sa prezantasyon.

Akoz sa ti'n merit ganny fer davans, apre la nou ti ava kapab pran en pozisyon.

So avek sa Mr Speaker, vwala mon take mon pozisyon lo sa Mosyon anmennen par Onorab Hoareau.

Mon demann tou, non selman mon kote latab, tou dimoun lo sa kote latab pou zot osi, pou zot osi vot kont sa Mosyon.

Annou kontinyen anmenn deba, apre si zot oule demande, er Fon Pansyon vini e Fon Pansyon i ava fer son prezantasyon, e nou ava pran en desizyon. So avek sa de pti mo Mr Speaker, mon dir ou mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Mon apel Onorab Clifford Andre.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou Manm Onorab, bonzour bann zabitan Anse Aux Pins ki'n vot pou mwan e ki mon konnekte avek zot.

Bonzour tou pep Seselwa ki pe ekout nou lo *YouTube*, lo televizyon e pe ekoute lo radyo. Ozordi i en zour ki Lasanble Nasyonal, pou mazin, oubyen bokou dimoun pou mazin.

Akoz i en zour ki nou ti pe diskit lo en Mosyon. E parey in ganny dir dan lepase, in annan lenstans kot nou'n demande pou nou *adjourn* sa deba, pran en pe klarifikasyon.

Pou fer sir ki letan nou kontinyen lo deba Mr Speaker, i en deba ki enformen, pa zis pou nou, me osi pou pep Seselwa ki deor e ki ekout Lasanble.

Mr Speaker Onorab Cosgrow in fer en prezantasyon, kot parti sa prezantasyon in *mislead* pep Seselwa.

En Mosyon ler i pase dan Lasanble, sirtou an referans avek *annulment of, an S.I, quashing an S.I. IGPA* i dir ki se Lasanble ki vot lo la.

So nou si nou vot pour, nou pa bezwen al kot Legzekitiv nou, nou pa bezwen al kot Legzekitiv. Nou, nou *quash* sa *S.I.* e sa *S.I.* nepli egziste dapre Lalwa. Me ou ou'n dir ki poudir nou, nou pe demann Egzekitiv pou li *quash* sa *S.I.*

Ankor enn fwa fodre zot ekout zot prop lekor ler zot pe sey eksplik pep Seselwa, pou zot fer sir ki zot pe dir, oubyen zot pe donn lenformasyon ki korek. E Lalwa i pa dir parey ou'n dir, me i dir parey mwan mon'n dir.

Mr Speaker, ou konnen, i enportan pou nou note ki sa lesplikasyon ki nou pe dir Fon Pansyon i vin donnen, mwan zot pa konnen ki mannyer mon ti pou vote zot, zot pa konnen.

Ditou zot pa konnen si mon ti pou vot an faver sa Mosyon ki Onorab Pillay in anmennen, oubyen kont sa Mosyon. Me mon ti a pe ekoute pou mwan kapab konpran, pou m wan fer mon desizyon.

E mon dan mon distrik, dimoun i anvoy mwan mesaz. Pou dir mwan sa i zot konsern, mon reponn zot e zot osi tann mwan letan mon pas sa bann konsern isi kot Lasanble, devan Lasanble.

I annan ki dir ki *MNA* ki sipoze fer ganny *carer*. Mon'n fer Minis eksplike ki pa nou ki responsab, i annan en prosedir ki bezwen ganny swiv.

E si sa prosedir pa'n ganny swiv, Egzekitiv pa pou kapab fer sa bann demars. I normal letan nou dan lopoziyon pou nou fer, fer krwar ki tou keksoz ki nou pe dir I - ki tou keksoz ki nou, nou pe sey fer dan Gouvernman i pa korek. Akoz zot lanvi, se rebran sa ki zot in perdi. *Alors you would go at all ends* pou zot fer sa.

I enportan ankor Mr Speaker ki a sa staz nou konpran ki poudir letan sa, i annan en logmantasyon parey Onorab Henrie in dir, dan kontribisyon.

E sa kontribisyon la, se en kontribisyon ki ou, ou pou gannyen apre. Akoz si ou pa fer kontribisyon, ou pa ekspekte demen, mwan Clifford Andre mon pou pey pansyon pou Onorab Cosgrow, si Onorab Cosgrow pa'n kontribye?

Be non, nou bezwen eksplik dimoun byen kler. E mwan mon krwar letan Fon Pansyon i a ganny sans vin la, i ava eksplik nou akoz ki sa Fon pa pou soutenab. Eski i bann move desizyon ki'n ganny pran avan, Letan keksoz ti anba zot *watch*?

Eski in annan serten keksoz ki'n kapab arive avek larzan ki ti pe ganny kolekte, bann move lenvestisman ki'n ganny fer?

Tou dimoun i bezwen konnen sa. Akoz mon osi mon anvi konnen, larzan ki mon'n mete, depi mon annan 18an mon pe travay, mon'n al etidye, mon'n *still* kontribye menm.

Mon'n tournen, mon *still* kontribye menm, be oli mon larzan? Onorab Henrie in dir wi, nou pa *attend*, mwan zanmen mon'n deza *attend*, parey bokou lezot dimoun bann *meetings*.

Me selman ennler mon osi ler mon gete, be sa bann lenvestisman eski i fer sans, zot pe *invest* lo nou *behalf*, eski i fer

sans, zot in get *return*, zot in gete ki mannyer sa i soutenab oubyen i pa soutenab?

E sa bann lesplikasyon, parey Onorab Hoareau in dir, fer Fon Pansyon vin la, i a donn nou, i a donn pep Seselwa, la ki nou pou ganny kestyon.

Mon sir zot osi zot pou dir, la lo mon *text* in antre en *text*, Mrs Entel pe demann tel kestyon. Alors ou pe poz sa kestyon avek Fon Pansyon pou li kapab reponn. *Ok*.

MR SPEAKER

5 minit Onorab. Mersi.

HON CLIFFORD ANDRE

Wi, mon pe *wrap-up* la Speaker. An dizon sa mon oule *move* anba *Order 24* ki par lefe ki nou'n koz *at length* lo sa Mosyon ki Onorab Hoareau ki'n met devan, mon oule *move* ki nou fer...

(Off-Mic)

HON CLIFFORD ANDRE

Mon on a kontinyen Mr Speaker?

MR SPEAKER

Yes kontinyen pou terminen *please*.

HON CLIFFORD ANDRE

Mon oule *move* ki anba *order 24* nou *close* sa deba la. Akoz nou Lalwa menm si i annan ki pe gognarde, *Order 24* i fer provizyon pou sa.

E mwan mon fer keksoz normalman dapre bann *Orders*. *Order 24* i dir ki nou *close debate* e nou pran en vot lo sa Mosyon ki Onorab Hoareau in met devan, ki nou kapab termin sa e kontinyen avek travay Lasanble ki vreman enportan.

Alor mon ti a *move* ki nou *close debate* la Mr Speaker, mersi.

MR SPEAKER

Mersi, mersi Onorab, mon pe regard *Order 24* la konman mwan pe koze.

Mon santi poudir frenm deba a se pwen kan serten Manm in koze, serten Manm pa ankor koze, e i pa pou zis e an konformite avek *fairness* dan Lasanble.

Alor nou a kontinyen avek deba lo sa Mosyon. Mon pa pe pran, lo Mosyon ki ti, ki nou ti pe debat e mon pa pe pran sa nouvo Mosyon. Mersi. Mon a swiv ...

HON SEBASTIEN PILLAY

(Off-Mic)

MR SPEAKER

... silvouple ou kapab permet mwan kontinyen. Ale silvouple, fer li vit *please*.

HON SEBASTIEN PILLAY

Wi Onorab Georges *Order* 8, byensir. Mon ti a kontan demann ou Mr Speaker pou *l'eau qui vive*, pou vey byen ki pe pase, aköz la nou pe ganny en lot Mosyon *for adjournment* lo en *adjournment*.

So mon kontan ki ou'n pran sa desizyon ki ou'n pran. I byen. E mon swete ki lot kote pa sey ankor avek zot mazorite pou fors ou pou pran sa bann desizyon. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Byen, byen, byen. Mersi. Mwan osi ki viv ki mon kapab ete totalman. Mersi, nou a kontinyen avek Onorab Flory Larue.

HON FLORY LARUE

Bonzour Mr Speaker, bonzour tou Manm, bonzour tou dimoun. Mr Speaker la nou vwar nou ozordi pe koz spesifikman lo en *S.I.*

Sa *S.I.* ti ganny gazete le 11 Avril 2022. E nou vwar, parey Onorab Pillay in dir atraver ou Mr Speaker, ki sa Mosyon ti ganny anmennen lo *Order Paper* i annan plis ki 3 semenn.

Dan sa deba, letan in anmenn son Mosyon, nou'n vwar ki en lepa in ganny pran pou nou anmenn devan Fon Pansyon.

E la nou pe debat spesifikman lo sa enn Mosyon pou nou demande ki Fon Pansyon i vin devan Lasanble e i fer en diskisyon avek bann Manm.

Nou souvan ganny dir ki travayer Lasanble Nasyonal nou edik pep Seselwa, e nou les zot konn en avek bann fe ki pe naive e aköz bann sanzman pe ganny met an plas.

Dan sa deba, bokou Manm lo lot kote latab in dir nou ki zot pa konpran aköz sa pe arive. Alor mon ava profite letan mon pe koz lo sa Mosyon, pou sey eksplik pep Seselwa aköz nou pe pran sa pa.

Nou'n tande dir ki zot pares, ki zot pa fer zot louvraz. Ki letan i annan keksoz ki ganny met devan, zot manipul sa lenformasyon, e ki mannyer i ganny enterprete deor i souvan pa kler.

Mr Speaker, nou tou nou konnen ki a se moman lemonn pe pas dan en tibilasyon. Letan *LDS* ti vin o pouvwar nou ti dan milye en *lockdown*.

Pei ti frenmen, zot pa ti oule nu reouver *Airport*. Nou, nou ti met sa plas, nou ti met sa zefor an plas, nou i reouver *Airport*, nou'n relev nou lekonomi apre 1an ki pei ti'n frenmen.

Nou'n annan bann problem ekonomik ki nou tou nou'n vwar atraver *F4JR*, atraver diferan keksoz Gouvernman in sey re travay pou reetablir stabilite dan pei aköz problem ekonomik.

Ozordi nou deba i direkteman lo Fon Pansyon. Me solman Mr Speaker, letan nou dir zot pares, nou bezwen dir aköz zot pares.

Letan nou, nou ti en Lopoziyon Mr Speaker, depi 2016 ziskan 2020, dimoun ti dir koumsa nou parey en tors, nou kler partou koman en Lopoziyon.

Mr Speaker se sa louvraz en opozisyon. Louvraz en Lopoziyon se pou demann kestyon Gouvernman.

Ou pa kapab annan en Manm lot kote latab ki li i dan Lopoziyon, i demann nou ki lo kote Gouvernman pou kontredir nou Gouvernman. Vot kont nou Gouvernman. Dir nenport ki denigre nou Gouvernman. Mr Speaker sa i zot louvraz!

Si Lopoziyon pa'n aprann dan sa dernyen 4an ki mannyer lopoziyon i fonksyonnen, be zanmen zot pou aprann. Zot pa kapab demann nou pou pran zot responsabilite pou fer zot louvraz.

E dan sa ka la, nou pe fer li sa Mr Speaker. Lefe ki *S.I.* in vini depi le 11 Avril, zot, zot in anmenn zot Mosyon depi 3 semenn pase, la pe demann nou, nou pe anmenn Fon Pansyon pou vin eksplik pep Seselwa?

Parey in ganny dir par Onorab Gervais Henrie, lontan i annan konsiltasyon. Depi 2017 Mr Danny Faure in deza vin dan Lasanble, in koz lo ogmantasyon laz. Nou'n tann diferan konversasyon kot pou

annan ogmantasyon dan kontribisyon pansyon, akoz sa Fon pa soutenab.

I pa en konversasyon ki fek komanse depi le 11 Avril. Letan sa *S.I* ti vin dan Gazet. Sa *S.I.* spesifikman Mr Speaker Mr Speaker sa deba ki nou pe fer lo la, i ogmant kontribisyon travayer pou ki Fon Pansyon i reste en Fon ki soutenab.

Sa ki le pwen. Prezan nou ganny en group dimoun ki dir nou, annou *quash* sa *S.I!* Annou pa ekoute ki Fon Pansyon i annan pou dir, pou eksplik pep Seselwa akoz ki nou bezwen fer sa.

Fon Pansyon i en Fon ki pou *continuous* li. I en larzan ki la ki soutenir dimoun letan zot retire, apre fer bann kontribisyon.

Savedir zot, zot pe dir en dimoun ki annan 63an, ouswa ki annan zot 60an, ki pou al ganny zot pansyon, ki pa kontribye. Annou pa fer sa ogmantasyon.

Zot, zot oule ki dan 10an, letan sa dimoun i ganny 73an la, i napa pansyon. Parey zot, zot pou disparet dan, 10an, zot oule *SPF* osi i disparet ansanm ek zot!

Mr Speaker, dekoneksyon, 2020 zot ti ganny montre lekel ki dekonekte ek zot. 43an zot pa'n kapab donn dimoun lespwar pou vot pou zot. La zot pe rod 2025?

Mr Speaker nou, nou dakor pou anmenn Fon Pansyon, akoz nou pe fer zot louvraz. Si zot pa konnen mannyer i fer, kontinyen get *video*.

Akoz Onorab Pillay atraver ou Mr Speaker, i kontinyelman dir nou ki li son lenspirasyon se Onorab Ramkalawan letan i ti *Leader* Lopozisyon. *Ok?* I a kontinyen ganny enspire, kontinyen get son *video*, montre son Manm ki mannyer i fer.

Nou pa malis nou Mr Speaker, nou pa pe fer malis pep Seselwa, nou pe rod zot byennet. Nou responsab, nou pe pran bann desizyon difisil ki zot, zot fer politik popilis avek.

Zot pa oule eksplik dimoun ki mannyer bann desizyon responsab i benefisye zot. I fermal wi. E keksoz dan lemonn i riske vin li pir lo kote ekonomik.

Nou'n tann nonm diri, lafarin, delwil. Mr Speaker, Takamaka, Port Glaud, bann Manm ki reprezant sa bann distrik, zot ti reprezant sa bann distrik, pa pouse, pa plante isi Sesel sa.

I fer vini sa Mr Speaker, i desann dan *container*.

MR SPEAKER

5 minit.

HON FLORY LARUE

En *container* ti \$2500. Mon a fini Mr Speaker. Ozordi in ariv \$10,000. Pa Gouvernman Ramkalawan ki'n deside ki pri diri pou ogmante.

Akoz li i pa plant diri li Mr Speaker, nou fer vin dan e *container* sa!

(APPLAUSE)

HON FLORY LARUE

Si prezan ozordi parti *SPPF* pa kapab edik pep Seselwa akoz pri lavi in monte Mr Speaker, nou bezwen sey fer zot louvraz pou zot.

Wi zot pares, wi zot iresponsab, e nou pou fer faver. En faver nou a fer pou zot, nou ava anmenn Fon Pansyon pou eksplik pep Seselwa.

Akoz zot pa tande zot letan i annan konsiltasyon, zot pa ale *meeting*, zot pa lir zot rapor. Alor nou a fer sa pti faver pep Seselwa, nou a edik nou pep pou dir zot akoz sa desizyon difisil, i bezwen ganny pran.

E nou lo sa kote latab, nou pou ekout sa deba, apre si fodre *quash* sa *S.I.* nou a *quash* li. Akoz i en keksoz ki bezwen arive. Mersi Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Mon ava apel Onorab Churchill Gill.

HON CHURCHILL GILL

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou Manm e tou dimoun ki a lekout. Mr Speaker parey ou'n kapab konstate, bokou Manm in fer lentervansyon, e setaki in donn zot pwennvi lo la.

E mwan mon pou tre bref, akoz mon napa lentansyon al repet tou sa ki'n ganny dir. Mon a komanse lo sa *S.I. 38 2022*.

Fon Pansyon in fer en travay, in anmenn sa an Avril parey in ganny dir. Me selman eski sa ogmantasyon 5poursan par anplwayer

e 4 poursan pou travayer, eski i solisyon pou soutenabilite Fon Pansyon?

Mon krwar i kler ki sa i non. E i osi kler ki menm si ogmantasyon i ganny fer par faz, i pou osi non. Fon Pansyon pa pou vini soutenab.

E mon asire ki *Management* Fon Pansyon i konnen ki pou fer Fon Pansyon soutenab, i bezwen annan bokou plis travay ki merit ganny fer, apard ki sa ogmantasyon 5poursan e 4 poursan.

Parmi se pou revwar model biznes ki Fon Pansyon i fer ozordi, pou asire ki retonbe profi i a en to ki rantab pou Fon Pansyon.

E sa profi i kontribye dan en fason sibstansyel pou rezerv Fon Pansyon. E an menm tan, eski sa Polisi ozordi ki Fon Pansyon pe servi, ki ti ganny konstitye bokou lannen pase, eski i pa sa Polisi ki ozordi avek letan in demann revwar pou ki nou kapab aziste nou avek realite ozordi?

Mon krwar selman apre ki sa in fer, apard ki sa ogmantasyon 4 ek 5 poursan, *only then* ki nou a kapab war posibilite soutenabilite Fon Pansyon.

E alors imedyatman, mon krwar nou bezwen fer bokou plis travay ki'n ganny fer ziske la, pou zisteman asire ki tou dimoun i ganny son pansyon dapre ki i devret gannyen, lakantite ki i devret gannyen. E pou lakantite letan ki i pe viv dapre Lalwa Konstitisyon i dir.

Alors i annan travay ki bezwen kontinyen ganny fer. Sa ki'n ganny fer ziska la i pa pou ase. Tou dimoun ki'n swiv sa byen, i konpran poudir sa bout travay ki'n ganny fer 5 ek 4 poursan i zis en komansman, me bokou plis travay i devret fer pou nou war en Fon Pansyon soutenab dan Sesel. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Adelaide swivan.

HON FRANCOIS ADELAIDE

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun. Mr Speaker nou pa ni pou nerve, nou pou pran keksoz kalm.

Dabor avan, mon ti a kontan felisit bann Manm lot kote pou zot nouvo parti. Petet Mr Speaker, akoz zot servi *LDS*, mon pou demann ou gidans ki mannyer mon pou servi zot non.

Akoz i pou en pe, a anbarasan, me selman i pou en pe dezagreman si mon servi li dan son laform kourt. Mon ti a kontan ou gidans. Akoz ler ou dir *LDS*, mwan si mon bezwen dir zot non. Selman pou le moman mon pa pou koz lo la, nou ava al direk lo sa Mosyon ki'n ganny anmennen.

MR SPEAKER

Wi. Be mon a donn ou mon gidans silvouple, akoz kekfwa sa i ava ed ou.

HON FRANCOIS ADELAIDE

Ale.

MR SPEAKER

O tan ki mon konnen, mon pa ankor ganny okenn notifikasyon ki parti Lopozisyon ki la reprezante dan Lasanble in sanz zot non. So ziskan ler mon ganny sa lenformasyon lot non se *US - United Seychelles*. Mersi.

HON FRANCOIS ADELAIDE

Ok Mr Speaker. Mersi bokou pou ou gidans. Mon vreman apresye. Mr Speaker ou konnen, ler *Leader* Lopozisyon in prezant sa Mosyon, mon ti pe ekoute.

Aprè ler dezyenm entervenin in vini, in konmans bonbard dan diferan kote, e sa definitivman in fini konmans senm en pe konfizyon avek Lepep Seselwa.

Nou devret dakor poudir Lepep Seselwa i pey son kouran ser, *internet* i pey ser, son *Cable TV* i pey ser, nou pa kapab zis donn lepep gonaz toulezour, fer zot ekoute.

E apre ler nu sorti la nou ganny peye, nou dir, *arh*, nou'n byen travay. Mwan mon krwar ki nou pep i bezwen ganny en bon keksoz. I bezwen ganny en bon, i bezwen ganny valer pou son larzan.

E si i annan en keksoz ki mon krwar zot bezwen lenformasyon, i toutafe normal ki nou koman bann Manm Lasanble, nou rod plis leklersisman pou zot.

Pou ki zot osi zot konpran e zot aksepte ansanm ek nou, ki si in ler pou nou fer en desizyon, byensir i pa en desizyon ki popiler.

Me si in ariv ler, akoz nou trouve ki i pou anmenn nou dan presipis, nou bezwen azir brav e fran. Nou pa kapab tou keksoz zis fer politik, zis angiz pou nou ganny eleksyon.

Nou pa kapab viv zis pou nou ganny eleksyon. Nou'n ganny eleksyon pou 40an, eski zot anvi ankor? Be fer bann keksoz ki bon.

Nou pa kapab detri sa pep, zis servi lafebles ouswa servi lemosyon pou nou bat latet sa pep, zis pou nou kontinyen ganny peye, reste o pouvwar.

Non Mr Speaker, nou pa kapab, nou bezwen azir dan en fason brav e kourazan. Nou, nou pe demande ki Fon Pansyon, i vini.

Donn li letan pouli eksplik Seselwa, akoz ki sa tel desizyon in ganny pran. E ki pou vreman lefe lo Seselwa, e ki vreman i pou arive ler sa desizyon i ganny pran.

E petet si i dan longer di tan i annan keksoz ki nou kapab revwar. So annou donn zot, zot sans, i byen senp koumsa.

So, mon pa pou tarde Mr Speaker, zis mon kontan ki Lepep Seselwa zot menm zot ava tann sa.

Pa sorti ni kot politisyen, me sorti kot profesyonnel. Nou isi la, nou'n kapab debat, en kote pou dir wi, en kote pou dir non.

Me les sa bann profesyonnel, zot ki deza dan sa travay. So les zot vini, zot ava eksplike. E *then* apre si nou bezwen *quash*, nou a *quash*.

Nou pa dir poudir nou, sepa nou pou fer, nou pa pou fer. Annou annan levidans tanzib, then apre Lasanble i ava pran en desizyon.

Akoz mwan osi Baie Lazare, pa tou dimoun ki dakor avek sa. Me mwan mon ti a kontan ki Baie Lazare osi i ganny son *fair share*, i tann laverite.

E then are zot ava ed mwan koman zot *MNA* pou mon vote. Si wi ouswa non. So Mr Speaker vwala mon pti lentervansyon.

E mon swete ki lopoziyon laba i ava konpran nou. Pa anvoy mesaz deor poudir nou, nou pe say ek Gouvernman *whatsoever*.

Me nou, nou anvi ed zot ou fer sa travay, zot osi silvouple ed nou pou donn nou pep laverite.

Akoz mwan mon konnen si nou kontinyen koz laverite, ankor 5an zot pa pou egziste, zanmen, sa mon pe dir zot.

Akoz Seselwa in fatigue avek sa bann lalang, in fatigue avek politik popilis. E mon konnen poudir laverite pou detri *US*. Akoz zot bi fann propagann, fer pep fristre e konfize, zis pou zot reste o pouvwar.

Me nou koman en Gouvernman serye, nou, les li, si pep demen pou ziz nou pou akoz nou'n pran bann desizyon brav, *so let it be*.

Selman nou konnen nou'n met sa pei lo en bon semen e nou pa anvi anbet Seselwa ankor. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Mersi Onorab Adelaide, mon apel swivan Onorab Loze.

HON JOHAN LOZE

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker nou fek tande pli boner ki poudir dan 10an, letan en travayer i ganny 73an, e mon repete 73an, Fon Pansyon pou'n *collapse* i pou napa Pansyon.

E avan ki zot dir mon pe koz mansonz, mon pou envit tou dimoun deor ki pe ekoute pou al *rewind* sa speech Onorab Flory Larue, e pou zot tande poudir dan 10an pou bezwen annan 73an pou ganny Pansyon.

Zot ki'n dir, pa mwan ki'n dir. Lot size ki mon oule aborde lo komansman mon ladres, se ki diri pa plant isi, delwil pa fer isi, lafarin pa fer Sesel.

I anmenn mwan lo en pwen enteresan, ler zot ganny kado lafarin avek *UAE*, akoz i vann, desir gozye *RRP*.

Letan zot ganny kado *container* delwil kwi manze avek sa bann *La Russie* ki reste *Eden Island* la, e zot ganny kado *container* lafarin ek sa bann *La Russie* ki reste *Eden Island*.

Akoz i pe vann lo desir gozye malere *RRP*? Mon aksepte i pa fer isi. Be kado i bezwen desir gozye?

Konmsi nou bezwen - nou bezwen realist dan keksoz ki nou koze e nou bezwen ran nou en desizyon kot nou pa krwar tou dimoun i bet dan sa pei. Annou arete krwar poudir Seselwa pa konpran.

Mosyon devan nou se pou *quash S.I. 38*. Sa Mosyon ki Onorab Pillay in anmennen. Zot, zot in anmenn,

(Interruption)

MR SPEAKER

En moman. *Order! Order!* Bon Onorab Loze i kapab kontinyen dan en pti moman. Mon konpran egzaktaman ki sityasyon nou ladan.

Nou pe koz lo 2 Mosyon ansanm. En kantite Manm in koz lo tou lede Mosyon ansanm e melanz li. I vre ki Mosyon i devan nou i Mosyon pou *adjourn* bann *debate*.

Me referans avek en Mosyon ki ti pe ganny pran, i akseptab pou vi i fer le pwen lo Mosyon i nou ladan la, lo *adjournment of debate*. Onorab Loze kontinyen.

HON JOHAN LOZE

Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Get down to it.

HON JOHAN LOZE

Zot, zot in anmenn en Mosyon pou *adjourn* deba lo Mosyon orizinal ki Onorab Pillay in anmennen. Apre zot in sey anmenn en Mosyon pou *adjourn* dan zot *adjournment*.

Bon, e la nou rekonnèt u lasazes Mr Speaker pou ankouraz deba dan Lasanble. Be ti napa Mosyon devan nou pou Fon Pansyon vin fer prezantasyon.

Zot ti'n kapab *at any time* anmenn Fon Pansyon vin fer prezantasyon. *And rightly so*, zot in dir poudir nou, nou S.I. in vin an Avril, nou, nou Mosyon in vin zis 3 semenn pase. *But all this time*, zot ti'n kapab anmenn Fon Pansyon la zot. Akoz ozordi?

Zot e sey konvenk nou ki sa *adjournment* pou anmenn Fon Pansyon *has nothing to do with stifling of the debate* lo anpes koze.

I annan pou fer avek *stifling of the debate*. Akoz si zot ti anvi anmenn Fon Pansyon, zot ti annan depi le 20 Oktob ler zot in ganny elekte pou zot anmenn Fon Pansyon la. Zot ti'n kapab anmennen.

Zot pa'n anvi anmenn Fon Pansyon. Zot ti'n kapab amenn Fon Pansyon *at any given moment in time* e pa swazir sa moman an partikilye.

I pa ti zanmen zot lentansyon pou edik Seselwa e annan bann gran keksoz *noble* pou zot fer. Zot anvi zis fer parey zot fer toultan a sak fwa i annan en keksoz sorti lo nou kote, zot tant pou peze, *stifle* e anpes Seselwa tande.

Be, sa ki fasin mwan avek zot. Sa ki fasin mwan avek zot, se ki zot, zot ki'n antre dan eleksyon lo en *platform* 'sanzman.' Zot in vann Seselwa *a bag of goods* ki i annan pou fer ek sanzman. La pa ni

menm lanmwatye dan zot manda, tou sa ki zot pe vin avek se *US* ki ti fer, Danny ki ti dir, Loustau ki ti dir. Sa *US* ki ti fer.

E a sak fwa nou koz ek zot lo larealite ozordi, lo larealite sa gran mazorite ki'n vot pou zot, zot asize zot riye '*ki-ki-ki-ki-ki-ki*', ki get laba zot tou.

Le moman okenn keksoz i ganny dir lo soufrans e sonm malere dan sa pei ozordi, zot asize zot riye. Mon zis *wish* ki *SBC* ti kapab met *camera* lo zot ler zot e gognarde. Be zot fer en konplet *volte face* avek sa ki zot ti al konpany lo la, ki sete en sanzman.

E dan plas sanze zot pe adopte tou Polisi *US*, tou sa ki *US* ti dir pou fer, pa pou fer. E zot pe adopte sa, *in complete disregard* pou larealite Seselwa ozordi!

Pe enport ki sa pep pe pas ladan, zot, mon pa konnen mwan si zot batar *SPPF* ki zot in vini, si zot in adopte sinyatir.

Mon konnen i annan enn zot dirizan i krwar li i en Albert Rene, i *very proudly* dir tou dimoun, "mwan Albert Rene mwan!"

Be mon pa konnen si zot batar *SPPF* si kwa. Ozordi pli gran vol konfyans ki'n arive dan sa pei, se sa *volte face* ki zot, zot in fas avek zot bann promes eleksyon!.

Ozordi tou keksoz ki zot fer, i dan lonbre *SPPF*. *Zot lost in the shadow of sa parti ki apel SPPF*.

Zot in kole dan son lonbraz, zot pa kapab sorti. Napa nanryen ki zot dir e fer ki zot pa vire pou dir, sa Gouvernman avan sa - sa Danny! Sa Loustau! Sa *SPPF*!

Me, *mes chers amis*, be zot ti al dan eleksyon koman pti frer *SPPF* zot? Zot son piti batar, kwa? Mon pa ganny en konpran.

Zot in trair zot prop prensip. E zot sel, zot sel largiman moral ki zot sey avanse pou sa pep anvale ozordi, se ki sa *SPPF* ki ti pe fer, Gouvernman avan ki ti pou fer.

Be sanz zot non! Taler Onorab i pe rode ki mannyer pou apel nou, be rode ki mannyer pou apel zot. Akoz zot batar *SPPF* zot. Zot napa en lidantite ou zot menm.

Zot napa! I kler. Mon konnen la mazorite zot i sorti dan *SPPF*. Be selman i paret mwan ozordi zot pe retourn laba, zot pe retourn an plen laba. Be sey distans zot en pe?

MR SPEAKER

5 minit Onorab.

HON JOHAN LOZE

Get sa ki sa pep pe pas atraver.

MR SPEAKER

Silvouple.

HON JOHAN LOZE

Wi Mr Speaker, mon a swiv ou gidans. Get sa ki sa pep pe pas atraver. Nou pa pe *advocate collapse* Fon Pansyon nou.

Nou pa pe dir detri Fon Pansyon nou. Sa ki ou pe dir se annou pran sa moman ki nou la dan pou nou donn Seselwa en lespas respire.

E pli tar nou ava gete ki nou fer e ki nou pa fer vizavi *salvage* Fon Pansyon. Me la dan se moman, saler sa pep ki ti pou aziste an Zen si mon pa tronpe, pa ankor ganny *inflation adjusted*. Pa ankor vin logmantasyon, e nou pe met ankor douler lo sa menm Seselwa, ki ou pa ankor ogmant son saler. Ou pa ankor aziste li dan okenn fason. Be donn li en pti sans respire avan.

Nou kontinyen takse li, takse li e takse li menm ankor? Nou kontinyen adisyonn soufrans lo son douler?

Be mon krwar annou nou tou pran desizyon pli kouraze ki nou kapab fer ozordi, se pou debout a kote e apiy sa pep Seselwa ki'n met nou la dan sa sez ozordi. Mersi Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Mr Speaker. Wi Onorab Larue ou *point of order*, lekel en?

HON FLORY LARUE

Under 61(1)(d), 61(1) pou mwan, pou mwan koriz en *misapprehension* ek en donn en lesplikasyon lo sa ki Onorab Loze in dir an relasyon avek laz.

Mr Speaker wi mon'n dir ki ozordi si en dimoun i annan 63an, letan in ganny 73an dan 10an, zot riske pa ganny zot pansyon.

Mon pa'n dir e travayer, me solman i kapab en travayer ozordi, me dan 10an i pa pou en travayer si in *retire*, e i pe tous pansyon. Akoz ou bezwen *retire* pou ou tous ou pansyon.

Mon'n dir ki si nou kontinyen avek zot laliny deba, dan 10an en dimoun i riske pa gannyen zot pansyon. Sa i mon klarifikasyon. E mon pa'n dir ki dan, 10an, en dimoun i annan 73an i pou ankor pe travay. Si ou pe travay ou pa kapab tous ou pansyon Mr Speaker. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. *Ok*, ou klarifikasyon in ganny note. Nou a kontinyen, Onorab Loizeau.

HON NORBERT LOIZEAU

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun, bonzour tou dimoun a lekout. Mr Speaker malerezman 5 minit mon panse pa pou ase pou mwan, me selman mon pou sey fer mon mye.

MR SPEAKER

Mon krwar si ou reste lo sa Mosyon i pou sifizan pou fer li.

HON NORBERT LOIZEAU

Mon pou esey mon mye pou mwan reste lo mon 5 minit. Mr Speaker ozordi nou annan en Parti Lopoziyon ki la zis pou kritike Mr Speaker, zis pou kritike pou fer sir ki nou Gouvernman i ganny met retar dan tou keksoz ki nou anvi fer.

Mr Speaker la i fer mwan rapel le nou ti ouver *Airport* zot ti boykot, zot to boykot akoz Mr Speaker, pou nou lekonomi pa bouze, pou nou pei faid, e pou dimoun vir kont nou.

Zot ti boykot vaksen Mr Speaker kot ler nou, nou ti pe rod vaksen ki tou nou dimoun ki nou a ganny sa *herd immunity*, ki ozordi nou'n gannyen e nou pe viv byen Mr Speaker - zot ti boykot.

E ozordi sa bann menm dimoun Mr Speaker ki'n fer ki anba zot *watch* Fon Pansyon in ariv dan sa sityasyon kot i ete ozordi Mr Speaker! Ozordi se zot ki pou vin dir nou ki pou fer, se zot anba zot *watch* ki ti les Fon Pansyon fer bann *bad investment* ki ozordi Fon Pansyon i dan sa trou kot nou ete ozordi Mr Speaker. Ozordi zot oule dir nou ki pou fer.

E pa bliye Mr Speaker zot ti met *Air Seychelles* dan en trou. Ozordi *LDS* koman sa Lopoziyon responsab in fer sir ki nou tir li dan sa trou kot i ete. I paret mwan zot pa kontan ki nou Gouvernman in

fer Mr Speaker. E sa Mr Speaker i montre ki *LDS* i en Gouvernman ki responsab.

Diskisyon avek Fon Pansyon Mr Speaker. Ler Mr Loustau-Lalanne ti fer sa lanons dan Lasanble, zot ki ti dan Gouvernman personn pa ti demann avek Mr Loustau-Lalanne pou anmenn Fon Pansyon la devan pou nou ganny leklersisman. Mr Speaker zot ti reste trankil, zot pa ti fer naryen.

E deplis ki sa Mr Speaker i annan en keksoz ki mon anvi *remind* Onorab *Leader* Lopoziyon, mon pa konnen si i ankor mazine, *Platinum Committee* ou ankor mazine sa non ou? Mr Speaker i ti lo *Platinum Committee* kot tou bann keksoz i ganny diskite lo nivo nasyonal i ti pou ganny sans partisip ladan.

Onorab Pillay ki pe asize laba lot kote Mr Speaker. Ki i ti fer? Anndan i pa dir naryen ler i ariv deor lo televizyon i boykot. Sa latitid boykot Mr Speaker in anzandre anndan zot.

Se pour sa rezon Mr Speaker ki mon konpran dan zot Kongre tenm zot in servi dan zot Kongre Mr Speaker, mon pa pou al lo la, akoz ou pa pou kontan si mon al lo la - lafason ki mon pou al lo la.

Zot dir Mr Speaker ki zot, zot konsernen ek Lepep Seselwa, nou, nou pa konsernen ek Lepep Seselwa. Mr Speaker be nou Gouvernman depi ler in vini i pa ankor vol okenn larzan! Nou pa soutir okenn koripsyon parey zot, zot ti soutire! Wi Mr Speaker nou pa'n soutire, si i annan okenn keksoz nou regle Mr Speaker.

Ozordi Onorab Vidot atraver ou Mr Speaker in koz lo nou Manifesto, Mr Speaker be wi mon konnen i pe dir mwan akoz mon toultan mon servi mon Manifesto, mon pou servi li ankor en kou la pou li konnen ki i annan lo nou Manifesto. Dan nou Manifesto i dir '*Strengthening Democracy, Ensuring Good Governance.*' Se sa ki nou pe fer ozordi.

Mon pou al dir zot en keksoz, riye ou batar ou! Riye ou!

(laughter)

HON NORBERT LOIZEAU

E par anba i dir Mr Speaker '*consultation and communication*', se sa ki Onorab Hoareau pe dir, anmenn Fon Pansyon la, annan sa konsiltasyon i annan dan nou Manifesto, e Gouvernman i a gete *what's the way forward* Mr Speaker.

Se sa ki mon Gouvernman i anvi fer, ozordi Onorab Pillay in vin avek Mosyon pou *quash* sa *S.I.*, selman i annan in ariv lo *STC*, Mr Speaker be nou bezwen fer zot rapel, lekel ki'n fer labi lo *STC*? Se zot.

Mr Speaker zot ti lwe landrwa ek *STC* zot parti 800mil par mwan, zot ti vann R18milyon. Apre ler nou, nou ti komans anvoy lavwa, ler nou ti komans kler sa tors ki Onorab Larue in koz lo la pli boner Mr Speaker, se zot ki ti fer sa.

Ozordi i annan i kriy ayoyo Seselwa pe kriy ayoyo, Mr Speaker be dan bann letan ser sang zot pa rapel ser sang? Zot ti dir nou tenir pa large? Mr Speaker zot ti dir tousala

'Ser sang.'

'Tenir pa large.'

E an 2008 Mr Speaker mon rapel ler Dolar ti sorti R8 ti mont R14, Seselwa ti kriy lasasen *IMF* ti mele.

Mr Speaker be nou koman en Lopozişyon responsab nou pei ti'n deklar faid tou, (mersi Onorab Larue), nou koman en Lopozişyon responsab Mr Speaker nou ti soutenir zot. Nou ti zwenn ek zot Mr Speaker. Nou ti siport zot program *IMF*.

(Off-Mic)

HON NORBERT LOIZEAU

(I pa ti la i ti dan lofis ek Lo... pe ekrir *speech* bann lezot manrmay Mr Speaker.

MR SPEAKER

5 minit Onorab.

HON NORBERT LOIZEAU

Mr Speaker nou ti akonpanyi zot dan tou zot demars. Nou pa ti en Lopozişyon iresponsab nou. I annan Mr Speaker - e la i enportan ki zot konpran, ozordi nou pe ganny gete batar - batar Albert Rene, mwan mon manman napa zanfan ek Albert Rene, mwan!

(laughter)

HON NORBERT LOIZEAU

Tou mon fanmir i lezitim Mr Speaker.

E ozordi si nou ti batar Albert Rene ozordi dan Manifesto ti ava annan en laliny ki mete 'konmkwa si okenn dimoun ki krwar i pou anpes nou ariv lo sa semenn ki nou anvi arive, zot pou ganny zete dan rigol anba en pon' Mr Speaker.

(APPLAUSE)

HON NORBERT LOIZEAU

Mr Speaker dan nou *Manifesto* napa sa, nou pa kontan Albert Rene nou, dan kongre nou ti war batar Albert Rene, Mr Speaker. Dan kongre nou ti war batar Albert Rene. Zot in dir klerman si zot in o pouvwar se sa ki pou arive 'anba rigol dan pon.' E nou, nou en Gouvernman nou pou fer sir ki sa Mr Speaker zanmen i pou arive.

I annan in koz lo malonnet. In sorti lo Mosyon i koz lo malonnet. Mr Speaker ler nou, nou ti pe azir onnet, mon byen rapel lannen 2015 kot nou ti pe lager tou dimoun ganny logmantasyon lapey *minimum wage* ti R3200, kot nou ti lager pou Sekirite Sosyal ogmante, bann ki ganny 8mil an montan pa tir taks.

Mr Speaker nou ti ganny dir nou fou. Ozordi sa menm nide fou zot, zot pe anmennen savedir zot osi zot in fou en kou la, zot pe fou en kou la.

MR SPEAKER

Bon avans lo ou konklizyon Onorab.

HON NORBERT LOIZEAU

Mr Speaker mon pou al lo konklizyon mon ava vin lo mon konklizyon. Mr Speaker.

MR SPEAKER

Onorab silvouple kontinyen, terminen.

HON NORBERT LOIZEAU

Mr Speaker mon panse i krwar *Fête Afrique* i ankor on. *Fête Afrique* in fini Onorab Vidot. Mr Speaker mon konpran akoz zot pe koz koumsa. Ou konnen akoz zot pe koz koumsa? Akoz si Fon Pansyon i vin la, Fon Pansyon pou met o kler fason ki Fon Pansyon in ganny mal zere anba zot. Se sa zot lenkyetid Mr Speaker. Zot pa anvi tann

sa Mr Speaker. I annan dimoun ki lo Fon Pansyon i dan nouvo parti ladan, zot pa anvi konn sa.

Mr Speaker pou terminen mon war ou pe get mwan for - mon anvi dir ou mon pou siport Mosyon anmennen par Onorab John Hoareau, akoz dan nou Konstitisyon i dir dan nou Manifesto i dir fodre i annan konsiltasyon. E lontan i annan konsiltasyon e zot, zot pa'n enterese pou form par dan konsiltasyon Mr Speaker.

Alors mon pou siport Onorab John Hoareau pou nou lo son Mosyon pou nou *adjourn* e anmenn Fon Pansyon la pou nou kapab ganny plis leklersisman, kot bann dimoun mon bann zabitan Bel Air i a kapab tande ki Fon Pansyon pe vin avek Mr Speaker. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Mon pa konpran akoz tou sa bann lanmen in ganny leve. I annan detrwa fwa nou'n aret deba pou *point of order* e nou'n war poudir *point of order* pa vreman en *point of order* i zis en manner-

So 3 lanmen in ganny leve, mon pa pou pran 3 lanmen ki pou lev *point of order*. Ok mon a fer en leksepsyon pou Onorab Pillay i a *state* en keksoz akoz i *Leader* Lopozisyon. Me selman mon pa pe aksepte ki sa bann mannev pe zis ganny servi pou retard deba. Onorab Pillay *state* ou *case* ki ou krwar ou pe fer.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mon pa pou al *state* mon *case* akoz mon pa ganny drwa *state* en *case*, pou fer okenn keksoz ganny dir dan deba, mon bezwen espekte ou *ruling* Lasanble. So mon pou al anba *Order 59(5)* e *Order 59(5)* mon non in ganny mansyonnen an relasyon -

Mon napa problem ek mansyonn mon non, be mon lofis ki mon annan in ganny mansyonnen an relasyon avek en komite ki ti ganny formen. mon ti a kontan met lo rikord pou domenn piblik ki koman Dirizan Lopozisyon dan Lasanble Nasyonal i mon louvraz, i mon devwar kot mon santi mon bezwen opoz Gouvernman e opoz li.

Ler ou lo en komite ki Gouvernman i ansarz e ki Gouvernman ki oule pran tou desizyon i pa posib pou ou opoz desizyon Gouvernman e i pa fer sans pou ou lo sa komite. So mon ti a kontan ki lo rikord nou ganny li kler.

Mwan mon pe fer mon devwar koman *Leader* Dirizan Lopoziyon dan Lasanble Nasyonal pou opoz Gouvernman kot mon santi i nesesser. E i pa en kestyon boykot.

So si ou si ou pe fer referans avek *Platinum Committee* ki dayer pa ankor zwenn ankor mon ti a kontan klarifye e met sa lo rikord Lasanble, parske sa i an relasyon avek mon kondwit koman Dirizan Lopoziyon. Mon oule fer kler ki vwala mon pozisyon, san ki mon al dan okenn *polemic* san ki mon antre dan okenn....

MR SPEAKER

Mersi Onorab Pillay. Mon pa santi ki sa ki Onorab Loizeau in dir vremen afekte ou pozisyon koman *Leader* Lopoziyon, in fer en remark zeneral. Mon krwar en kantite sa bann remark in ganny fer tanzantan lo tou lede kote, e nou war li koman par deba. Vremen i bann pwen politik, me selman nou abitye fer politik dan sa Lasanble. Alor nou sa-

Mon a eskize mon pa pe pran lezot pwen, silvouple mon pe kontinyen avek deba. Si ...

(Off-Mic)

MR SPEAKER

... *sorry?* Si zot annan en pwen - si zot annan en pwen mon pe demann zot ekrir mwan lo la, akoz mon pa war naryen ...

(Off-Mic)

MR SPEAKER

... mon pe dir zot mon pa war naryen.

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Sorry, non-non. Onorab mon pou envit dernyen entervenans dan sa deba Onorab Georges.

MR SPEAKER

Onorab Georges ou entervansyon silvouple.

HON BERNARD GEORGES

Mr Speaker osito ki Onorab *Leader* Lopozisyon i donn mwan permisyon Mr Speaker mon ava koze. Mersi.

MR SPEAKER

Onorab Georges annou pa antre ladan. Mon pa anvi en deba ant ou avek *Leader* Lopozisyon. Fer ou entervansyon silvouple.

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Non! Ale silvouple.

HON BERNARD GEORGES

Mr Speaker mersi. Mon pa pou long, Mr Speaker Onorab *Leader* Lopozisyon in anmenn en Mosyon pou demann *quash* en *S.I.* ki pe demande ki kontribisyon Fon Pansyon i ogmante. Sa se son prerogativ. Parey i fek fer nou rapel sa se son devwar e i pe akonpli son devwar.

Onorab Hoareau in anmenn en Mosyon kot i pe dir nou pa anvi vot kont sa Mosyon, ki nou kapab fer aköz nou annan sifizaman mendev lo sa kot pou fer li, me nou anvi sispann konsiderasyon Mosyon *Leader* Lopozisyon e demann Fon Pansyon vin devan sa Lasanble pou annan en lesanz avek nou pou enform nou lo bann rezon, aköz zot in propoz sa logmantasyon. E se sa ki devan nou la ozordi.

Mr Speaker lontan parey bokou Manm ozordi in dir lontan sa parol logmantasyon dan kontribisyon i deor i pa fek ariv avek sa *S.I.* sa. Lontan i deor menm letan zot, zot ti ankor o pouvwar. E nou bezwen rekonnet sa pou eksplik konteks dan lekel Onorab Hoareau in anmenn son Mosyon *for adjournment* ozordi.

Mr Speaker mon pa pou vin dir ozordi ki *Leader* Lopozisyon ti'n kapab - etandonnen ki sa parol lontan i deor - i ti'n kapab depi lontan anmenn en Mosyon pou demann avek Fon Pansyon pa ogmant kontribisyon. I ti'n kapab fer li. Me parey in fer nou rapel se son devwar koman *Leader* Lopozisyon ki i pe fer, alor se li ki responsab pou la fason ki i fer son devwar.

Mon ti'n kapab osi dir me mon pa pou dir ozordi, ki *Leader* Lopozişyon i konnen ki manyer pou anmenn Mosyon dan Lasanble akoz ler i anvi en Kontra *Travisory* i anmenn en Mosyon devan sa Lasanble.

Leader Lopozişyon i konnen ki manyer i pou anmenn Mosyon devan sa Lasanble akoz ler i anvi kritik *SBC* akoz *SBC* pa'n pas *Press Conference Parti US*, i anmenn Mosyon devan sa Lasanble.

Alor i konnen kisisa son devwar koman en *Leader* Lopozişyon. Me parey i fer nou rapel bomaten, se son devwar ki i pe fer e mwan mon pa pe koz lo son devwar e lafason ki li i anvi fer son devwar bomaten.

Sa ki mwan mon krwar i enportan pou fer sorti koman *Leader* Zafer Gouvernman, se ki nou, nou ti napa okenn nesesite ni lanvi anmenn Fon Pansyon devan sa Lasanble nou. Nou lo sa kote latab Mr Speaker nou satisfè ki Fon Pansyon avan ki i propoz sa logmantasyon, in fer son travay, in fer son konsiltasyon. In analiz sityasyon, in demann *advice* avek son bann *actuary* avan ki in fer sa.

Nou satisfè avek sa nou, me rezon ki nou pe demann en *adjournment* i senp, e sa se akoz *Leader* Lopozişyon in demann *quash* sa *S.I.* - parey mon'n dir nou ti'n kapab si nou ti anvi zis vot kont son misyon depi 10er nou ti'n fini sa deba ozordi.

Me koman en Lasanble responsab ler i annan en sityasyon parey sa, olye zis vot kont oubyen olye zis vot pour sann ki nou analiz sityasyon. Sa ki nou pe fer nou pe dimoun avek Fon Pansyon vin isi pou enform nou Lasanble pa zis nou, me zot osi lo akoz zot pe demann sa logmantasyon.

Se sa sel rezon ki nou pe demann sa *adjournment* ozordi. Nou pe profit sa alokasyon pou dir avek Lopozişyon nou pa la zis pou *quash* sa ki zot, zot pe demande akoz nou annan pouvwar – non! Koman en Lasanble responsab nou bezwen ekoute, konsilte, menm si parey zot fer krwar i tro tar, plito tar ki zanmen.

Se sa sel rezon akoz Onorab Hoareau in anmenn sa Mosyon ozordi e in fer sa tre kler. Alor Mr Speaker avek sa detrwa mo, mon ti a kontan ki dimoun ki pe ekout nou i konpran kisisa ki nou pe fer ozordi. Nou pa pe fer naryen an misouk. Nou anvi fer tou keksoz dan gran kler, dan en fason ki ler nou a vin vot lo Mosyon Onorab *Leader* Lopozişyon, nou ava fer li avek lenformasyon ki sa Lasanble i bezwen. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Non Onorab Pillay mon pa war naryen dan sa ki Onorab Georges in dir, ki merit en kestyon, oubyen en *retraction*, oubyen ki merit en entervansyon. Mon pou kontinyen - Onorab Hoareau ou a donn ou repons silvouple. Mersi. Onorab Hoareau.

HON JOHN HOAREAU

Mersi Mr Speaker; Mr Speaker mon'n ekout sa deba avek gran lentere. Lopozisyon in demande ki nou *quash* sa *S.I.* apre ki nou anmenn *SPF*, Mr Speaker be sa zis en riz. I paret ki zot anv met saret avan bef. Sa i zis en mannev pou kapab met retar dan travay Gouvernman.

Ankor mon oule met lanfaz poudir Mosyon ki'n anmennen par Onorab Pillay, pa ankor ganny vot lo la, alor ki nou bezwen, nou bezwen fer sir ki Fon Pansyon i vin la devan e nou, nou demann li kestyon kot fodre demann li. Si ou'n anmenn sa Mosyon devan Onorab koman en konsern ki ou pa oule, be anmenn sa bann dimoun la ou a kestyonn zot, ou ava met ou konsern devan avek zot.

Mon pa kapab konpran ki bor ki zot ganny malad vant, konmsi ki bor i fermal avek zot pou anmenn Fon Pansyon la devan, pou nou kapab koz avek Fon Pansyon. Lakizasyon se ki nou pe anmenn azanda *US*, be mwan mon oule dir zot klerman poudir azanda *US* i dan bin listwar.

Azanda vol, azanda fer disparet dimoun, azanda labi pouvwar i dan bin listwar. Nou, nou konnekte avek nou dimoun. Se pour sela ki nou organiz miting dan distrik; se pour se la ki nou koz ek nou piblik.

Mon ti a kontan atraver ou Mr Speaker demann Onorab Vidot ka dernyen fwa, i annan de manda i la, kan dernyen fwa in fer en *meeting* zeneral dan son distrik?

Mr Speaker nou pe met lentere Nasyonal avan lentere partizan e nou demann Lopozisyon pou fer menm parey. Nou demann zot pou aret swaf pouvwar. Pou aret fer keksoz ki gid zot zis pou en *political mileage* ki zot pe rode avek sa piblik.

Annou get lentere Nasyonal. Annou gete ki fason Fon Pansyon pou ganny zere pandan sa bann lannen ki pe vini, si ler ou zanf an ki pe travay la i pou kapab ganny en pansyon?

Mr Speaker Onorab William in fer sorti byen kler, poudir soutenabilite e vilnerabilite nou pti pei dan sa lemonn global ki nou

pe travers ladan, i en size enportan. Ozordi Sesel nou enport laplipar keksoz ki nou servi parey Onorab Larue in fer resorti.

Alors bann zafer manze ser sa i en lot deba sa, aköz nou tou nou konnen pour tou sa bann keksoz ler i monte deor, nou osi nou bezwen pey li ser. Mon krwar in ler pou nou aret konfiz sa pep. I nou devwar koman bann Dirizan pou edike pou nou kapab anmenn en serten lepanouisman dan nou pep. Se lisyen ki bat lake pa lake ki bat lisyen.

Mr Speaker klarifikasyon e lenformasyon i enportan, e lenformasyon pa zanmen ase. Se pour sela rezon ki nou'n deside pou nou kapab *adjourn* sa deba e pour fer sir ki Fon Pansyon i vin la devan ou pou, nou kapab ganny en dyalog avek Fon Pansyon. Mersi.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi. Manm a vot lo sa Mosyon silvouple. Manm ki vot an faver lev lanmen? Mersi. Manm ki vot kont? Mersi. Silvouple gard en pe lord.

Bon lo Mosyon *Adjournment of Debate according to Order 23 of the National Assembly Standing Orders*. 23 Manm in vot pour, 9 kot e 0 abstansyon.

Donk sa Mosyon pou *Adjournment* in pase e Lasanble a regarde dapre demann dan prezantasyon sa Mosyon, ki mannyer Fon Pansyon i kapab ganny reprezante dan Lasanble pou kestyon bann Manm. Mersi, nou ava pran poz la e Lasanble a repran 2er.

(BREAK)

MR DEPUTY SPEAKER

Bonn apre midi tou Manm Onorab. E bonn apre midi tou Manm piblik ki pe swiv travay Lasanble Nasyonal. Byenveni pou kontinyasyon nou travay pou sa Merkredi apre midi.

E lo premye *item* pou sa apre midi lo *Order Paper* se en Mosyon ki pe prezante par Manm Proporsyonnel LDS Onorab Doyace Porice. Nou ava envit Onorab Porice pou prezant ou Mosyon, nou ava segonde *and then* nou ava retourn lo ou prezantasyon.

HON DOYACE PORICE

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker. Bonn apre midi tou bann Manm onorab e tou bann ki a lekout. Mon Mosyon i koumsa;

Vi ki pei pe annan bokou problem ek zanfan ki manke kot lakaz e ki bann zanfan anba laz ki lo semen apre 6er diswar i kapab en faktor, sa Lasanble pe demann paran pou pran zot responsabilite, pou asir sekirite e deplasman zot zanfan pli byen e Gouvernman pou asire ki Lalwa ki adres sa de size i ganny aplike avek efikasite. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Porice. E mon a ganny segonnman pou Mosyon. Onorab Esparon.

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi tou dimoun a lekout. Mr Speaker mon annan plezir pou segonn sa Mosyon anmennen par Onorab Porice. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Esparon. Donk prezan nou pou envit Onorab Doyace Porice pou fer son prezantasyon.

E mon ti ava envit bann Manm, letan li i pe prezante bann ki annan lentansyon entervenir lo la endike, koumsa mon ava annan en nide pou nou kapab kalkil letan, akoz mon ti a kontan ki nou fini ek sa Mosyon ozordi *by* 5er ki nou dil nou pa bezwen trenn li semenn prosenn. Onorab Porice.

HON DOYACE PORICE

Mersi. Avan mon komans mon lentervansyon Mr Speaker mon dir mersi nou Bondye Papa pou donn mwan sa kouraz e determinasyon pou anmenn mon premye Mosyon dan sa setyenm Lasanble, ki pou ed sa Gouvernman pou revwar bann Lalwa ki pe kre bokou konfizyon lo nou pep, espesyalman kot i konsern nou bann zenn zanfan e osi paran.

E sa pe anmenn bokou defi lo bann zanfan ki pe kit lakaz san konsiltasyon paran. Mon zil Praslin e Zil Pros pa pe ganny eparnye. Mr Speaker parfwa problem i ek zanfan, e parfwa problem i osi ek paran. Akoz i annan paran ki pa konn zot priyorite pou zot zanfan, zot soutir labi, kasyet laverite e pa pare pou ekout zot zanfan sirtou kot i konsern nou bann fiy.

Zanfan zot frekantasyon i vreman for e les zot ganny antrennen par bann move lenfliyans e sa paran pa kapab bare. Sa Mosyon in vin dan en bon moman kot nou *Caucus* bann madanm dan Lasanble ti diskit lo paran ek zanfan ki pe ganny abize e osi kot nou annan sa problemn drog, lalkol, vole, bandisite, latak, lo nou bann zanfan anba laz.

Dan sak distrik ou sou-distrik konmela i annan en group *housing estate* kot i anmenn plizyer kalite fanmir ek diferan mantalite. E sa i ede pou zanfan viv dan en latmosfer pli byen, zwaye oubyen ganny antrennen.

Me ki nou pe war Mr Speaker se bokou lese fer dan sa bann landrwa, Zanfan pe fer pou zot, e serten paran pa pe kapab fer naryen avek zot zanfan. Dan mazorite distrik, i mank sa responsabilite. Akoz mon dir sa set akoz avan vin en Manm Parlman, mon'n travay dan plizyer distrik e mon war sa bann tel problem ki aparet konmela osi.

Mon rapel lontan nou paran ti vreman serye avek zot zanfan, kot zot ti fer sir ki ler 6er i sonnen, tou zanfan in antre kot lakaz, e nou pa ti zanmen war okenn zanfan deor. E si annan zanfan ki an deor i pou ganny bate, e osi serten pinisyon, pou ki ou pa repet ankor.

Bann paran sa letan ti vreman aker pou zot zanfan, pou ki zot grandi byen elve, annan respe pou tou dimoun, e zot ti gard sa bon relasyon familial, e osi avek bann vwazen otour zot

Mr Speaker, me konmela i byen rar ki serten nou bann paran, e osi bann zanfan pe fer parey avan. Nou konnen ki annan paran ki travay dan sa ban letan. Ler zot zanfan i sorti lekol, ouswa deor apre 6er diswar, sa bann paran pou bezwen vwar en fason sekirite pou zot zanfan pandan zot labsans.

Nou pe vwar bokou zanfan ki pe marse lo semen apre 6er, pa zis marse Mr Speaker, zot osi enterfer dan bann keksoz ki pa konsern zot laz. Zot pe ganny servi pou vann drog, sigaret, aprann vagabonde, ki paran pa pe ekspekte ki zot zanfan pe fer.

Apre en vizit tar lannen pase dan bann *housing estate*, fer par Administrater Distrik, mwan menm, *district team* Baie Sainte Anne, ki konpri diferan Lazans apre 7er diswar, kot nou ti zwenn serten sa bann zanfan, ki'n sorti dan en sou-distrik, byen lwen ek son landrwa reste pou, eskize, nou pe koz zanfan anba laz. Lapolis ti koz ek li, me deswit i ti al kot li, la kot i ti fer son bann zanmi konnen ki nou pe vini.

Alor Mr Speaker ler nou ti ariv kot sa lot *housing estate* ki annan plis problem, ti vreman trankil, me ler nou pe ale zot souffle ek kanmarad pou fer ki zot la, e nou pe ale. Sa menm group zanfan ki fer bokou dezord dan zot landrwa. Parfwa zot menm ki vid bin dan semen pou anpes transpor pase, zot menm ki rod madanm eksetera. La mon pe koz zanfan 12 a 14 an, e sa pe pase dan plizyer distrik.

Plizyer fwa dan pe fer en pti letour nou war plizyer zot sa bann zanfan, sirtou bann garson, mon konpran ki serten nou paran pe fer zot mye, me tandis ki serten pa pe realize ki nou zanfan i en bizou pou nou. E parfwa nou krwar ler nou zanfan i fer serten keksoz mal, zot riye, e konmsi i gou, san realize ki i vin en roten pou nou demen Mr Speaker.

Nou konnen ki i annan en kantite nou paran ki travay sirtou lotel, e zot travay par *shift* lizour ouswa aswar, menm dan wikenn, e konze piblik. E nou konnen ki i annan zanfan ki konpran sa tre byen e ki zot vreman inosan, me par frekantasyon lezot zanfan ki pa responsab, i ede sanz lespri sa bann tel kalite zanfan

Sa i vin en problem aköz nou konnen ki i annan paran ki vreman aker pou son zanfan. E parey nou konnen ki *daycare* i annan son letan ouver, e fermen, dan wikenn ek konze piblik pa ouver, e sa i koz problem pou sa bann paran. E fodre nou fer en remark ki bann gran paran lontan, i diferan avek gran paran konmela. Zot ti pli responsab, e tou ti annan plis konfyans dan zot, me pa bokou ki parey, nou annan tre pe.

E la Mr Speaker Gouvernman ansanm avek lezot Lazans pou bezwen get dan *welfare* sa bann paran, avan ki nou sanksyonn zot. Sirtou kot i konsern *daycare*, *childminding*, ouswa landrwa pou sa bann paran i met zot zanfan letan zot pe travay, pou ki zot zanfan pa reste tousel ouswa reste avek dimoun ki pa responsab.

Ozordi nou pe war serten nou zanfan pe ganny abize, seksyelman, labi fizik, osi vin voler, bandi, e lezot problem lavi kot i vreman fer lapenn pou vwar bann keksoz koumsa pe arive dan nu distrik, e osi dan nou pti pei Sesel, la i fer mwan mazin sa pti fiy 13an kot lekol Larivyer Anglez ki pe ganny abize kot lakour.

District Team, ansanm ek *DA*, e osi *MNAs* nou pou ede pou evite annan sa bann tel aksyon dan nou distrik. Me nou ti a kontan ki Gouvernman i ranforsi Lalwa ki an plas, pou ki paran e osi zanfan i pran zot responsabilite. E nou pou osi vwar ki fason nou kapab ed sa bann paran avek zot zanfan pandan zot labsans.

Mon annan bon relasyon avek servis sosyal PS Melanie ek son lekip, kot nou'n ganny en miting, pou diskite bann problem zanfàn, pou nou kre sa bon relasyon travay, e sa, Mr Speaker nou pou fer bann miting ansanm avek servis sosyal kot bann *housing estate*, pou koz ek bann zabitan, pou vwar zot pwennvi, e eklersi zot konsènan sa Lalwa, e ki fason nou bezwen konpòrt nou zanfàn ek nou lakour.

Me par kont ekout osi bann zanfàn ki zot osi zot annan pou dir. Nou osi fer zot konnen ki Lalwa pou enterfer lo sa bann size si bann paran pa ase serye. Avek revizyon Lalwa, zot pou pey le konsekans, e i pa pou bon pou nou zabitan.

Gouvernman osi pou bezwen rod fason manyer pou kapab ede sirtou pandan vakans, pou sa bann zanfàn. Par egzanp nou annan *youth workers*, osi *program officers* ki travay dan distrik. Alors annou servi zot pou organiz sa bann zanfàn ek aktivite rekreyasyonnel, edikasyonnel, pou ed zot sorti kot lakour, e dan sa bann lenfliyans negativ.

Alor avek sa de mo, mon pou demann tou mon bann koleg MNAs pou donn sipor sa Mosyon, pou nou kapab ede kontrol nou bann zanfàn anba laz e osi ed sa bann paran pou pran zot responsabilite. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Porice. Aprezan mon ava envit Onorab Esparon ki pe segonn Mosyon pou fer son prezantasyon.

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Speaker. Mosyon ki devan nou Lasanble ki mon'n segonde i lir koumsa;

Vi ki pei pe annan bokou problem ek zanfàn ki manke kot lakaz, e ki bann zanfàn anba laz ki lo semen apre 6er diswar i kapab en faktor, sa Lasanble pe demann paran pou pran zot responsabilite pou asir sekirite e depasman zot zanfàn pli byen, e Gouvernman pou asire ki Lalwa ki adres sa de size i ganny aplike avek efikasite.

Mr Speaker sa Mosyon ki Onorab Porice in prezante ek Lasanble i enn ki pe demann paran pou pran plis zot responsabilite anver zot zanfàn, sirtou bann zanfàn ki anba laz. Pou fer ki a en serten ler parey loter Mosyon in site apre 6er diswar sa bann zanfàn pa ganny trouve lo semen ou pa ganny rapòte manke souvan.

Nou bezwen admet Mr Speaker ki wi souvan nou war sa bann zanfan anba laz lo semen en pe partou dan tou distrik. Mosyon i dir apre 6er e mwan mon poudir ki parfwa ou war zot dan liniform lekòl menm apre 8er diswar pe debarke dan bis, dan dernyen bis. I annan ki parfwa i ankor pe ganny trouve dan lavil lo Stenn Bis ouswa pe vagabonde en pe partou.

E par kont i vin danzere pou zot letan ou war zot pe frekant bann landrwa kot bann aktivite anti-sosyal pe deroule dan bann distrik ki souvan i vann aktivite ilegal ki asosye ek drog. Bann ki ti enzekte e pe pike e zot dan zot pti grander parfwa dan 9an, 10an zot la parmi grannwanr parey term Kreol i dir.

Ki pa neserman zot paran e ki dan bokou ka i bann lezot delenkan ki pe antrenn zot dan bann move frekantasyon, se sa son danze e lot parti sa Mosyon pe adres sa zafer zanfan ki ganny manke kot lakour zot paran. Parfwa pou en wikenn ou detrwa zour.

E la mon oule fer resorti ki bokou fwa ou tann lanons lo radyo ki entel in kit kot lakour son paran depi ye e pa ankor retournen. Me selman ler i ganny retrouve bokou letan pa ganny raporte.

Mr Speaker dan en miting ek *Community Crime Watch* ki *Caucus* Madanm ti gannyen nou ti konstate ki parfwa atraver sa rezo ki zot in etabli antre zot bann manm, zot rankontre bann ka kot zanfan ki sove kot zot lakour, pe ganny *harbor* ou ganny soutire dan serten landrwa, e malgre ki zot raport ek Lapolis zot rankontre serten difikilte e naryen pa ganny fer.

Zot ti fer nou konpran ki sa i osi en rezo ki ganny byen etabli parmi bann dimoun ki annan bokou biye dan pos, e zot kapab lenfliyans zot viktim ek larzan. E i fasil pou sa bann zanfan tonm dan sa serk. E la nou pe koz zanfan depi laz 10an an montan, kot zot ganny pran dan liniform Vandredi, zot fer wikenn laba e zot ganny large bomaten apre ki zot in sibir toudsort labi en wikenn antye pou larzan, e sa i en keksoz ki enkyetan pou nou pti sosyete.

E se la kot Mosyon Onorab Porice pe dir paran pran zot responsabilite, pou anpese ki sa bann zanfan anba laz ki absante i tonm dan lanmen sa bann malfeter. Konnen kot zot zanfan pe frekante e ki i pe asosye e ki zot pa ganny trouve lo semenn apre en serten ler, e ki nou pa kontinyen tann lo radyo ki entel ou entel in kit lakour son paran depi yer e i pa ankor retournen. E souvandfwa sa bann lensidan i ariv ek bann fiy.

E sa Mosyon pe osi dir ki Lalwa ki egziste i bezwen ganny enplimante ou ganny ranforsi. E la mon pou dir ki sa bann Lalwa ki annan pou fer ek zanfan i responsabilite paran i bezwen ganny met azour e sityasyon aktyel. An dot mo i poudir i pa vo lapenn ki nou annan en Lalwa me selman i silans e i pa pe ganny enplimante.

Ki bann Lalwa ki bezwen ganny ranforsi Mr Speaker? Nou annan sa fame *Children's Act* ki koz lo drwa e responsabilite zanfan ki li in deza pas atraver 2 ou 3 amannman.

2016 ti ganny amande an relasyon ek Tribinal Lafanmir, 2020 pou aboli pinisyon korporel. Nou osi annan Kod Penal ki li osi i fer referans ek bann drwa ek responsabilite paran.

E i vre ki dan bann ka kot zanfan i ganny war lo semen, si paran pa pran zot responsabilite parey Mosyon pe demande, sa bann zanfan osi zot pou pran lapant ver en semen delenkan, akoz i fasil pou zot sorti lo ray e deroute. Parey proverb i dir ler ou frekant lisyen ou ekspekte ganny pis.

Mr Speaker ozordi i annan deza bann diferan lorganizasyon e Lazans, ki pe travay pou promouvwar en tel entegrite byennet nou bann zanfan tel ki;- *Family Unit* kot Servis Sosyal, Probasyon, NCC parfwa Tribinal Lafanmir, kot zot fer zot mye pou antre e entervenir me zot ganny bokou difikilte ler zot pa ganny korporasyon paran.

E ozordi atraver sa Mosyon, nou Lasanble pe lans en lapel e pe demann paran ki enkli manman, papa, gran ser, gran frer, e parfwa menm bann granmanman menm ki ganny donner sa responsabilite gardyen, pou pran zot responsabilite e kot i annan difikilte pa ezite pou vin deva pou rod rekour. Kan ou war sa zanfan pe deroute pa ferm lizye me vin devan. Apros sa *school counsellor* kot lekol e rod led. *Call* kot NCC koz ek en zofisye, rod rekour pa reste deryer.

Lot parti Mosyon Mr Speaker pe demande ki Gouvernman e osi Lotorite konsernen pou aplik Lalwa. E mon pou osi azoute ki kot i neser pou ranforsi Lalwa, pou fer li vin pli morde. Sa osi pou bezwen ganny fer.

Mr Speaker an mezir ki nou pe debat lo sa Mosyon, i fer mwan realize ki lontan ler ou ti pou war nou zanfan anba laz lo semen apre 6er koman en granmoun ou ti pou kapab apros li e koz ek li e si fodre gid li pou konsey li pou retourn kot lakaz, e sa paran ti pou dir ou mersi.

Be ozordi seye! Kan ou war en zanfan apre 6er lo semen ou pa pou oze apros li pou dir li naryen, akoz premyerman sa zanfan pou

ganny lodas ensilte ou e dir ou 'be ou, ki ou krwar ou ete ou pa mon manman ou! ' Dezyenmman pa pou fini la, sa paran i ganny dwa ler i konnen zour ou pli ba ki later, e demann ou ki dwa ou annan lo son zanfan?

Se sa dekadans ki annan dan sosyete ozordi Mr Speaker. I fer ki nou bezwen travay pre ek paran e la kominote pou kapab adres sa bann dekadans. I annan en vye proverb afriken ki dir '*it takes a village ti raise child*' me Ameriken li i dir ou; '*it takes a village o educate the child*' me ozordi nepli. E se proverb ti pe senpleman dir ki se sa bann dimoun ki dan lantouraz ou zanfan toulezour ki lenfliyans ou zanfan an gran disan.

Kominote i devret pe donn sa bann zanfan sa bon lenfliyans. Donn ki ozordi sosyete dan sa detrwa dernyen lannen e pe kontinyen tonm dan e dekadans, e kot nou bezwen met bokou lanfaz lo proteksyon drwa nou bann zanfan pou zot pa tonm dan dekadans e delenkans, nou pei ek bann lot lorganizasyon responsab, pou bezwen rod tou bann fason pou protez nou bann zanfan ki war zot deza dan sa sityasyon kot zot napa sa *safety net*.

Mr Speaker nou annan en lot problem ki manifeste dan nou sosyete konsernan zanfan, ki nou pou bezwen rod solisyon. Les dir sa zanfan ki ganny trouve lo semen apre ki servis sosyal in entervenir, e si i war napa rekolte akoz sa paran osi i lo *street* oubyen i lo sibstans. E sa zanfan pa pe ganny neglize e kot lakour napa person pou ede redres sityasyon, e Servis Sosyal li i pran e i met dan en lenstitisyon.

Prezan ler sa zanfan i sorti dan sa lenstitisyon prey Ste Elizabeth kot bann fiy i ete, kot bann fiy i ganny plase kot laba osi zot, i annan lezot ki paran in abandonnen oubyen napa paran e i en orfelen. Bann kot Departman Sosyal i oblize pou byennet sa zanfan retir li ek sa paran, deplas li dan en bann lenstitisyon pour ed sa zanfan epanouir re grandi dan en latmosfer pli soutenab e pli konfortab.

Nou war ki akoz sa bann lenstitisyon i annan bann prop regilasyon e Polisi, sa i fer ki ler sa zanfan i ariv e en serten laz, zot nepli kapab reste dan sa bann lenstitisyon e sa i fer ki si napa en fanmir ki oule pran responsabilite sa zenn adilt, i war li napa en landrwa pou abrite. E menm zafer i arive pou bann garson ki ganny met dan Foyer Nazareth e lezot Foyer parey *La Solitude* e menm Vilaz Prezidan.

Mr Speaker nou osi bezwen avoue bokou sa bann ka kot zanfan i lo semen, i akoz parfwa paran pa pe pran byen zot responsabilite e osi kot serten paran sirtou bann manman ki oblize travay aswar e napa sa lot dimoun responsab pou okip sa zanfan kot lakour apre lekol. E sa i fer ki malgre ki i oule parfwa ennler menm sa papa pa pe pran sa responsabilite i pa la li osi, i mont tar e zanfan i ganny lese fer.

Annou get statistik pou okouran sityasyon aktyel Mr Speaker;-

Pou lannen 2019 in annan 64 ka ki'n ganny raporte ek Lapolis e sa i pou zanfan ant 12 a 15an ki'n ganny trouve lo semen, ladan i annan 49 fiy ek 15 garson.

Pou lannen 2020 ti annan 45 ka ki ti ganny raporte ant laz 9 a 16an e parmi i annan ka ki repete ki'n ganny raporte plis ki 1fwa.

E pou bann fiy i ant laz 12 a 16an e bann garson ant laz 9 a 15an.

Pou lannen 2021 in annan 52ka depi laz 6 a 17an e n ou pou remarke ki pli ale laz i desann e i annan 14 garson e 39 fiy.

E permet mwan Mr Speaker elabor en pe lo bann ka 2021, pou nou pli byen konpran lentansite sa ki nou pe aborde.

17an - 2,

16an - 5,

15an -13,

14an - 14,

12an - 5,

11an -1,

7an - 1,

9an -1,

8an napa, 7an napa e 6an i annan 1 ka.

Bann ki'n kontinyelman manke dan 2021 i *comme* swivan;

2 - laz 13an,

3 - laz 14an,

3 - laz 15an e

3 - laz 16an, sa bann *repeated cases* sa.

Pou sa 5mwan lannen 2022 in annan 15 ka ki'n ganny raporte ant laz 12 a 17an e ladan i annan 13 fiy e 3 garson zis pou sa 5mwan 2022. Depi Zanvyè ziske Me.

E dapre *Family Unit* kot Minister Sosyal le moman ki enn sa bann zanfan i ganny raporte manke e Lapolis i trouv zot Servis Sosyal i ganny met okouran, e paran i ganny kontakte. E bokou bann fiy ki

ganny manke i ganny trouve dan milye lannwit. I annan ki paran i vin sers zot be i annan osi annan ki Servis Sosyal pa ganny korperasyon paran. E i byen ki Mosyon pe demann paran pou pran plis responsabilite.

E pou bann ki paran pa vin rod zot aswar zot ganny et dan en kaso ziska ki Servis Sosyal i ganny en rekour. E dan boukou ka ler Lapolis i *investigate* bann ka zot etabli ki lofans i plis ki i plizoumwèn *sexual assault, physical abuse, neglect* e osi *harboring of minor*. Ki li Servis Sosyal i egzize ki sa Lalwa i devret ganny revize.

Ki bann Lalwa ki n ou bezwen gete e kwa ki bezwen ganny revize ou'n aksyonnen lo la e lekel? Lekel bann Polisi ki nou bezwen revwar?

Mr Speaker annou get en kou sa bann Lalwa ki an plas ki protez nou bann zanfan;

Children's Act 1992 part 6 seksyon 70 mon site,

“en dimoun ki annan responsabilite en zanfan oubyen ki ganny konfye sa responsabilite pou gardyen sa zanfan pa devret,

(1); abiz sa zanfan oubyen maltret sa zanfan,

(2); i pa devret negligize ou byen abandonn sa zanfan oubyen ekspoz li ek bann keksoz danzere ki kapab koz dimal swa fizik ou mantel, akoz si i fer sa i en lofans e si i ganny war koupab i kapab fer fas avek kondannasyon.

Devwar pa mentenir sa zanfan ki en lobligasyon anba sa Lalwa. Annou get seksyon 4. Seksyon 4 i dir

“*A person under an obligation by virtue of the Civil Code or otherwise to maintain a child must ensure that the child is*” en dimoun ki pa lobligasyon i annan sa devwar pou li mentenir sa zanfan i devret fer sir ki

(1) I donn li lenz pou li pa mars touni. I fer sir i ganny manze pou li pa dormi lafen. I oblize fer sir ki i annan en landrwa pou dormi kot i pa ganny ekspoze ek ni lapli ni lafreser.

Part (c) provided with housing which protects against bad weather and include adequate sleeping facilities' parey mon fek dir. Protez li kont okenn maladi. Ou pa kapab depriv li ni vaksen kont okenn maladi. E si i anba 12an i pa devret ganny kite anba sipervizyon en lot zanfan.

E Kod Penal Lartik 162 i dir ki en paran ki abandonn oubyen *illtreat* en zanfan anba 14an, i pe komet en lofans. Bann ptipti

grannwanr ki plim fek komans pouse ki zot lakour ou sov lekol pou al gout en pti *steam* dan ros bor lanmer, zot paran i an defo ek Lalwa si i pa konnekte kote zot ete. E si dan lannwit zot ankor pe trennen dan lari.

E Lartik 163 Kod Penal i dir si en dimoun i ganny donnen responsabilite en zanfan e i pa donn li manze, donn li lenz, i les li mars touni i pa kapab pran swen ek li, i negliz li i pe komet en lofans anba Kod Penal. Mon kestyon; eski sa bann Lalwa pe ganny aplike ozordi?

Oubyen sa Mosyon pe vin koman en *wakeup call* pou dir wi nou annan en Lalwa, selman i bezwen ganny ranforsi. Me i bezwen pa zis ganny ranforsi, me i bezwen ganny aksyon lo la e met an aplikasyon.

Nou osi annan lezot morso Lalwa an relasyon avek sa Mosyon ki devret ganny gete, *Civil Code 372(1)*;

'A child is under the authority of his parent until it is an adult.' En zanfan i anba responsabilite son paran ziska ki i vin en adilt.

'A child who is a minor shall not leave the parental home without a parental permission.' En zanfan ki ankor en miner pa devret kit lakour son paran san ki i ganny permisyon son paran.

Mr Speaker pou konklir mon oule fer sa detrwa rekomandasyon;

- 1) sa bann Lalwa fodre ganny plis aksyonnen e petet i demann en revi lo tou sa bann Lalwa pou rod son defayans e fer li morde.
- 2) Dezyenmman bann Lazans pa devret pe travay dan *silo* me konsilte kanmarad.
- 3) vi ki *NCC* i sa antite ki ganny mandate pou travay pre ek zanfan ek paran, i devret pli vizilan e pli proaktiv dan son bann demars.
- 4) Bann lorganizasyon ki annan *helpline* pou dil ek zanfan i devret fer sir ki toultan sa bann laliny i aktiv.

Avek sa detrwa mo Mr Speaker mon pou donn mon sipor sa Mosyon ki mon'n segonde. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Esparon. E nou pou pas lo trwazyenm entervenman pou lenformasyon Lasanble i reste mwan apepre 9 Manm ki'n endike zot oule koze lo sa Mosyon.

So nou pou bezwen al reglemant letan la parey mon ti pe dir 5er nou fini nou *dispose of this motion*. So an ka i annan ki ti'n antre avan akoz nou ti'n pran non, nou ava met lezot non. Mon ava kriy Onorab Michel Roucou. So mon pe donn 10 minit la pou bann Manm entervenir pou nou kapab fini 5er. Mersi.

HON MICHEL ROUCOU

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker mwan pou mon i en plezir pou mon a kapab koz lo sa Mosyon koman en paran e osi koman en dimoun dan ki mon reste en landrwa ki annan bokou zanfan. E mon war sa Mosyon ki Onorab Porice in anmennen i vremen enportan dan sa letan ki nou pe viv la.

Mr Speaker sa Mosyon ki Onorab Porice in anmennen ozordi, mwan koman en papa mon war poudir ki se ki i vremen sagrinan leta ki bokou paran e bokou sityasyon ki zot pas ladan. Akoz mon dir sa Mr Speaker? Ozordi bokou paran zot in tant pou kontrol lo zot lakour, akoz zot zanfan ki domin zot ki dir zot ki pou fer, kwa ki pou kwi e keler zot, zot anvi antre. Mwan mon krwar ki poudir in ariv en letan la kot paran i devret rebran kontrol zot lakour Mr Speaker.

Dan sa letan ki la Mr Speaker, nou'n war poudir tou dernyerman lo televizyon pou mwan Me la, in annan bokou lanons lov televizyon menm lo radyo kot Lapolis pe demann ek bann zanfan bann garson e osi bann fiy, pou demande kote zot ete pou zot raport kordgard pli pre.

Mr Speaker sa i fer ou vremen per koman en paran. Akoz? La deor Mr Speaker i annan bokou, bokou bann ou kapab dir bann dan en fason pa'n met li an mal, bann dimoun ki lespri ou a dir pa bon, ki pe vey en loportinite pou zot kapab rod en fason pou zot abiz nou bann zanfan, e nou bann paran nou bezwen fer sir.

Souvandfwa ki nou vwar Mr Speaker sirtou dan aswar oubyen dan lazournen, nou vwar bann pti zanfan pe sey koup semen pou zot al laboutik ouswa pou zot al zwe kek landrwa.

Mr Speaker mwan dan mon letan lanfans apre lekol, nou ti desann mwan avek mon zanmi nou ti al fer aktivite *sport*. Nou ti fer *water sport* e 6er pre ki nou ti veye Mr Speaker 6er ler nou pe monte nou ti veye si nou bat ek en transpor gard, akoz nou konnen poudir sa letan si Lapolis i bat avek ou zot pou aret ou, zot pou demann ou kestyon kote ou sorti, lekel ou e menm fer ou per ki 6er ou pa sipoze dan *uniform* pe marse.

Mr Speaker be konmela dapre mon ganny en konpran Onorab i ankor *still* egziste sa pratik, kot Lapolis i laba aret nenport ki zanfan ki zot vwar dan *uniform* apre ler. Be selman nou war poudir malerezman konmela pa tou zofisye ki pe fer sa pratik.

Kot nou war bokou zanfan pre ler Mr Speaker ki zot ankor *still* pe marse dan semen pe fer bann nwizans, pe fer bann latitid ki anti-sosyal dan semen - ou war plizyer bann pti group dan diferan landrwa ki zot pa sipoze.

Mr Speaker mon mazineen poudir la in ariv en letan kot nou bezwen edik nou zanfan, pa akoz ki nou pe donn zot bokou Lalwa ki protez zot ki zot bezwen abize e paran i devret vin pli *firm*. Lontan apre ki ou pe marse dan semen si ou pe fer okenn nwizans ou vagabon en paran, en vwazen ouswa en zanmi ou paran, ti kapab *call* ou paran en dir li e ou ti per ler ou ariv kot lakour akoz ou pou ganny korize.

Konmela Mr Speaker ler ou pas kot en lakour apre ki ou'n war en zanfan dan semen, swa ou ganny zoure, swa ou ganny maltrete, swa ou ganny ensilte. E osi souvandfwa le ou koz ek en paran, i dir ou koumsa poudir in fatige koz ek li.

In fatige dir li keler i pou antre, be ou koman sa paran ou, ou ki'n met sa zanfan lo later ou annan en responsabilite lo ou! Ou annan en manda pou ou fer grandi ou zanfan dan en fason byen. Si ou pa fer ou pa ekspekte toultan ki i annan ki pou vin fer pou ou, akoz apre demen ou zanmi i kapab tonm dan nenport ki aktivite ki kapab fer sa demen afekte ou fanmir menm.

Mr Speaker parey mon'n dir an Me ti annan bokou bann zenn fiy bann garson apre ki nou'n tande lo medya ki zot ti'n ganny raporte manke, apre sa ou pa tann naryen ankor, ou pa tande ki'n arive si i annan okenn dimoun kot zot ti ete si ti annan okenn aksyon ki'n ganny pran kot zot Mr Speaker. Ou pa tande.

E pli ale Seselwa li menm li i komans perdi lentere lo la, avan ler ou tande poudir en zanfan in perdi i ti enteres nou tou, nou ti anvi konnen kote sa zanfan i ete.

Be ler nou war poudir aksyon pa ganny pran ek personn, ziska aprezan nou pa ankor tande pour okenn dimoun in ganny pourswiv akoz swa i pe kit en zanfan anba laz kot li, ouswa piti madanm entel ki kot li Mr Speaker.

E nou, nou pe demande, nou pe demande ki okenn endividi apre ki bann *investigation* in ganny fer kote sa zanfan ti ete, ki Lalwa i ganny pran avek sa bann dimoun.

Mr Speaker mon osi tou mon annan mon 3 zanfan, mon annan mon en gran fiy 13an, toultan nou dir li kot lakour poudir i dalon kot lekou e i annan son lili lao dan lakour. Nou zanfan pa al dormi kot okenn person. I dormi kot nou e i zanmi kot lekou.

E konmela nou war pli gro problem se ki bokou zanfan zot pe demann zot paran pou zot swa al dormi e laba ou pa konnen ki pe pase, ou pa trouve ki pe arive. E parey mon koleg Onorab Esparon in dir e bokou labi ki'n pase dan sa bann landrwa.

Mr Speaker ler mon ti aprann poudir Onorab Porice pe anmenn sa Mosyon mon ti ganny sans pou mwan ekout bann paran la deor i annan ki dir paran nepli kapab avek zanfan, nou bezwen *Juvenile Centre*.

Ki i vre - paran i bezwen pran son responsabilite lekel ki pou responsab pou sa zanfan. Be sa paran? Mwan osi tou Mr Speaker mon'n grandi ek en manman mwan e mon'n grandi ek mon granmanman. Zot ti bann paran tousel e zot in fer nou grandi nou paran nou, nou bezwen fer sir poudir nou ki konnen kote nou zanfan i ale, lekel ki i frekante? E kote i sorti e ou ki donn li keler ki fodre antre lakaz Mr Speaker.

Mr Speaker i annan paran ki'n menm dir poudir zot pa konnen kote zot zanfan i ale. Be ou koman sa paran i enportan pou ou konnen kote ou zanfan i ale espesyalman bann zanfan anba laz.

Mr Speaker la deor keksoz i vreman serye bann ki nou konnen e annou mazin bann zanfan ki nou pa konnen e annou mazin bann zanfan ki nou pa konnen.

I vreman grav in ler pou nou kapab rod en fason pou nou kapab dil aker sa sityasyon. Si fodre Lalwa i bezwen dil ki bann zanfan ki zot pa oule dir zot pa oule dir kote zot ti ete. Ler mon pe koz ek en Zofisye Lapolis i fer mon ganny enkonparab pour souvandfwa pour ki sa bann zanfan in ganny retournen, zanfan pa oule dir kote zot ti ete. Zot pa oule koze be nou, nou bezwen rod en fason pou nou edik sa bann zanfan akoz pli ale i pe vin sitan bokou.

Mr Speaker ler mon pe koz avek en zofisye sosyal i fer mon ganny en konpran poudir souvandfwa ler zot ariv devan Lakour zot war zot, zot sitan kwense akoz zot napa en *Legal Officer* ki dan zot biro - zot bezwen sa *legal advice*. E mwan mon rekomannde dan sa

Mosyon ki Gouvernman i bezwen rod en fason ki dan Departman Sosyal ki zot ganny zot en Zofisye Legal ki kapab les zot pou zot kapab dil ek sa bann *case koumsa*.

Mr Speaker mwan mon pa pou koz bokou lo la, me selman dan mon pe koz ek en zanmi i fer mon'n ganny en konpran poudir detrwa semenn pase ti annan en *hits* ki ti pe ganny fer kot Stad Linite e son zanfan, son zanfan ki ti laba ti ganny aprese ek en msye. E sa msye ti demann li diferan kestyon ti menm tyonbo sa fiy promet li serten keksoz Mr Speaker e sa fiy malerezman, ou kapab dir byen erezman i ti kapab apros en lot adilt pou fer li ganny en konpran ki pe arive.

Nou bezwen zis mazine kantite la deor i annan sa bann agreser, sa bann dimoun ki'n pare pou zot abiz nou bann zanfan Mr Speaker. E sa msye Lapolis ti ganny sans kriy li, rod li, kriy li donn li en *warning* Mr Speaker.

E nou bann paran si nou pa asize pou nou koz ek nou zanfan, la deor i annan bann dimoun ki'n pare pou promet diferan kalite keksoz pou anbet nou bann zanfan. Nou bezwen fer sir poudir nou bann paran nou azour. Konmela nou war poudir i annan bokou paran nou pas tro bokou nou letan dan bann keksoz ki nou pa don sa latansyon nou zanfan.

E mwan mon krwar poudir nou bezwen pran sa responsabilite serye Mr Speaker. Mr Speaker mwan mon pou donn mon sipor sa Mosyon akoz mon war poudir i vreman enportan dan sa letan kot nou ete la, nou tou nou annan zanfan.

E konmela ler ou pe get la deor bann zanfan zot tro ganny large zot tro mars dan diferan landrwa sirtou ler ou pas dan bann diferan *housing estate* ou war bann pti zanfan.

E menm kot lekol i annan bann zanfan ki zot komans vin ek pake disel Mr Speaker, pou fer krwar poudir zot pe vann li parey drog. Nou bezwen anmenn bann program dan lekol pou nou kapab edik nou bann zanfan, sirtou atraver Lapolis antre fer bann *talks* avek bann zanfan dan bann lekol, eksplik zot bann dimoun kot *NCC silvouple* zot kapab zwe en gran rol osi ladan.

Annou pa zis esper bann letan kot Lafet Zanfan, lafet isi pou nou kapab vini pou koz ek bann zanfan lo la. Annou fer li tanzantan kot nou pa dan bann lekol Mr Speaker pou nou kapab edik nou annan zanfan lo nou bann danze ki annan la deor.

Mr Speaker mwan mon pou donn mon sipor sa Mosyon ki Onorab Porice in anmennen. Mon a dir ou mersi Mr Speaker. Mon

swete ki bann paran e osi mon konnen poudir laplipar zanfàn i sorti lekòl la ki zot tann nou. La deor i annan bann dimoun ki *care* pou zot.

Me selman nou pe demande ki Lalwa i ganny pran avek bann agreser, e in ler pou aret kasyet zot non, montre zot figir, fer nou konnen lekel zot Mr Speaker. Petet sa i a dekouraz bann ki annan nide pou zot fer sa bann keksoz mal. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Roucou. Zis pou apel ban Manm ki nou fer li 10 minit pour ki tou dimoun ganny sans koze e si nou sote mon pou koupe 5er donn *Right of Reply*, sa ki pa koze, pa koze. *So let's stick to 10minutes.* Onorab Audrey Vidot. Mersi.

HON AUDREY VIDOT

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi tou Manm Onorab e tou Manm piblik ki a lekout. Mr Speaker Mosyon ki devan nou Lasanble apre midi i tous lo size problem zanfàn manke kot lakour, zanfàn ki anba laz ki lo semen dan vilaz partou dan nou bann kominote, ki petet pa pe ganny neserman ganny latansyon.

Pran responsabilite bann paran pour ki zot zanfàn i annan en pri pe plis disiplin e proteksyon e byensir aplikasyon Lalwa ki egziste ozordi be ki pa neserman ganny aplike. Mon lentervansyon lo sa Mosyon ozordi, mon pou komans lo moralite e valer. Nou konn tre byen poudir pou en zanfàn vin o monn i bezwen annan responsabilite 2 paran en zonn ek en fanm.

Ki swa ou dan en relasyon menaz, ki swa ou dan en relasyon maryaz, me ou koman sa paran *once* ki ou'n fer en zanfàn, ou annan en responsabilite. E sa responsabilite se proteksyon ou zanfàn ou donn li ou lakour avek son lafeksyon e ou bezwen edik li.

Sa ledikasyon i komans kot lakour. Kot lakour dan lesans ou bezwen annan sa responsabilite koman en paran, pou asire ki ou zanfàn kot ou kit li i dan en landrwa ki sekirite kot ou konnen ki i pa an danze ni *at risk*, okenn akt vyolans domestik ki swa okenn labi seksyel oubyen men me Mosyon el oubyen ek enn fizik.

E ou koman sa paran ou bezwen osi asire ki ou pe edik ou zanfàn, pou li vin sa pli meyer sitwayen pou demen, me apre la kot mon pou antre parey kot mon koleg pli boner in dir, in fer resorti dan en *quote* kot i en kominote ki ede pou konplimant sa travay ki sa

paran i annan, pour ki son zanfan i grandi dan n lanvironnman ki sen e sof e ki ankor i vin sa pli bon sitwayen ki nou, n ou tou nou ti ava swete sa zanfan i vini.

Me par kont nou konnen poudir i annan en kantite risk ler nou bann zanfan i kit kot nou lakour, ler en paran in fer son bout par, me ler li sa paran in ale in al leve in al debourye li ki ou swa in kit son zanfan dan en landrwa ki dapre li i panse ki i dan en landrwa ki *safe*, ki son zanfan i an sekirite, ouswa in kit li kot lakour me li in al debourye me pli tar ler i retournen swa son zanfan i la kot lakour ou byen i pa la e i rode kote on zanfan i ete.

Sa i bann sityasyon ki pe arive ozordi avek nou bann zanfan e paran parey mon dir i annan sa rol enportan pou li zwe sa bout rol ledikasyon, me byensir donn son zanfan sa lanmour avek sa lafeksyon avek sa tandres ki li i a rod li la lot bor li i rod li la ek son paran, pour ki i envite al eksplote oubyen al rod lezot landrwa aki pa neserman pe edik li sa pli bon direksyon.

Me paran i bezwen realize poudir sa zanfan ki nou, nou elve ozordi se sanmenm sa ki vin demen, pe enport bann *challenges* bann difikilte ki zot pou rankontre me sa responsabilite sa paran i pou touzour la li.

Si ozordi ou zanfan pe enport parey mon dir risk i vini ou konnen ou'n edik ou zanfan byen ou'n donn li sa lanmour, sa lafeksyon, sa tandres ou ekspekte bokou plis.

E parey nou'n dir wi i annan tantasyon, me i tris pou vwar ozordi kot nou annan zanfan ki pa zis anba laz, me ki'n vin adilt ozordi ki napa respe pou zot paran, la kot i demann bokou kestasyon, kote in al mal? Si en zanfan pe enport ki laz i ete ki swa i en zanfan anba laz ki swa i en adilt, ou paran ou bezwen toultan annan sa disiplin, sa respe, sa la fason ki ou apros ou paran, sa konversasyon, sa dyalog, sa valer moral ki ou merit annan avek ou paran.

Once ki ou komans zour ou paran, denigre ou paran, la kot direksyon i sanze aköz bokou fwa nou bann lezot ankor ki swiv la, i retard nou konportman koman bann adilt ki mannyer nou reazir ek nou lekor. E nou zanfan i swiv legzanp, so i enportan ki nou paran nou bezwen fer nou tan mye posib pou nou annan sa responsabilite pou edik nou valer moral avek nou zanfan.

Ler nou koz lo proteksyon, proteksyon avek drwa nou bann zanfan, Leta i rekonnet drwa bann zanfan ek bann drwa bann zenn,

dimoun pou ganny proteksyon spesyal parey bann miner aköz zot matirite e vilnerabilite.

E pou asir zot sa legzizans anba Lalwa i enportan ki zot ganny asir proteksyon kont leksplwatasyon sosyal ekonomik, danze fizik e moral e ki zanfan ouswa sa zwenn i ganny, i pa ganny ekspoze avek sa bann danze.

Sa bann keksoz ki mon'n mansyonnen la, la i dan lartik nou Konstitisyon. E si i dan lartik nou Konstitisyon ki konplimant bann Lalwa bann regilasyon ki mo koleg Onorab Esparon in fer sorti pli boner, alors aköz i serten Lotorite i ankor pe rankontre difikilte pou vwar ki manner nou kapab adres sa problem, ki loter Mosyon in fer resorti kot zanfan i manke kot lakour?

Sa problem kot annan sa zanfan i disparet pa war zot detrwa zour, ou bezwen met lanons lo radyo parey i annan manm in dir, me apre letan zot ganny retrouve napa aksyon ki ganny pran.

Eski napa en fason parey dan Lalwa ki ti amande dan sizyenm Lasanble, pou anpese ki fer bann aksyon i bat zanfan, ki nou konnen poudir bann labi ki fer lo zanfan ki Departman Sosyal i annan sa rol pour liv antre dan byennet sa zanfan kot li i k met en *case*.

Aküz ki Lalwa pou kapab oubyen bann Lotorite pa kapab anmenn en *case* pou asire poudir be regarde sa paran li si li i napa kontrol lo son zanfan oubyen sa paran in al sey tap laport pou morde oli son zanfan e ler in trouve pran en *case* legal kont sa dimoun ki li i napa okenn drwa lo sa zanfan, me selman in *harvest* li.

Now si sa dimoun in *harvest* sa zanfan aköz i annan problem sosyal kot lakour sa zanfan, se la kot Sosyal i bezwen antre vwar ki manner i kapab rod fason pou li protez sa zanfan me ankor i pa don n dwa sa lot dimoun pou li *harbor* sa zanfan san lotorizasyon son paran.

I bezwen konnen poudir i nan landrwa apropiye kot ou kapab anmenn sa zanfan anba Lalwa pou li ganny serten proteksyon, si kot son lakour i annan problem.

Me si napa problem *then* Lotorite i bezwen vwar fason ki manner pou kapab dres sa pwen kot i annan bann endividi ki ankor pe les zanfan ki anba laz reste kot zot lakour, son konsantman son gardyen e son paran. Sa i pa akseptab e pou li aret Lalwa i bezwen ganny enplimante.

Lot pwen nou pe dir zanfan dan semen, nou bezwen regard konteks ozordi akòz nou bann zanfan i dan semen, eski i zis negligans sa paran? Ozordi nou konnen ek sa sityasyon lavi, i annan paran ki ankò p y war li pe sey fer li 2 louvraz pou li kapab fer son de bout zwenn kot lakour.

Menm si in konfyè serten endividi, oubyen in kit son zanfan kot lakour, i pa nesèyman son lafot ki i anvè kit son zanfan kot lakour, petet la nou bezwen vwar ki fason ki annan bann swa program oubyen lafason ki mwayen sa bann paran i gany serten sipò, ki pèmèt ki kapab balans son letan avèk son zanfan, e osi byen kapab fer son deboul travay pou li kapab sipòt son fanm.

Tousala nou bezwen reared, wi paran i annan sa responsabilite me i rol sakenn e nou bann diferan Lotorite ek kominote ansanm vwar ki mwayen nou kapab apòt soutyen en fanm ki dan bezwen, me an menm tan asire ki sa zanfan i gany proteze akòz se li ki priyòrite, se li ki *at risk*.

Nou konn tre byen ozordi nou bann zanfan letan i dan semen, dan vilaz kot mwan Roche Caiman i annan en kantite, en kantite ler ou war 6er, 7er diswar ou demande be oli paran? I annan de fwa paran i la kot lakour li, be selman sa zanfan i ankò dan semen.

Mon rapel en letan mon pe koz depi dan bann '95, '96 dan vilaz Roche caiman ler i dir ou 6er diswar la, la mazorite zot i anndan. E la si i annan enn ki deor letan ou antre kot paran paran in debout devan lapòt oubyen in ariv obor semen zot rode ki bor semen ki pou pase, pou kapab antre kot lakour.

Zisteman pou evite pou li gany problem avèk son paran akòz i pa sipòze dan semen sa ler.

Risk nou bann zenn fiy i pa zis nou bann zenn fiy, nou zenn garson; ozordi bokou nou bann zenn zanfan fiy ek garson pou gany servi pou fer bann aksyon seksyèl pou zot gany bann keksoz an retou. Sa i en danze. I en danze les nou bann zenn garson, zenn fiy lo semen.

So i enportan ki nou vwar menm apre ler lekòl ki bann program ki swa bann lorganizasyon i kapab fer, pou ki i pèmèt sa bann zanfan annan en keksoz pou zot angaz zot ladan, me osi byen pou zot kapab gany sa proteksyon ziska ler pran i vini i kolekte son zanfan, oubyen son zanfan i konnen ler en serten ler i bezwen disiplin li pou li antre.,

E Lotorite i bezwen annan bokou sipor; patrol, patrol dan vilaz par Lapolis i enportan. Si Lapolis pa fer patrol pou vwar poudir be ou sa laz be ki ou fer o bor semen sa ler? Oli ou paran, annan sa lanmitye, vwar ki mannyer zot kapab travay ek kominote pou akord sipor bann paran, asire osi si zot zanfan i reste sen e sof Mr Speaker.

Sa Mosyon ki devan nou ozordi i annan son lenportans. I annan son lenportans akoz i en size ki tous nou bann zenn dan nou kominote e paran. So i enportan ki nou vwar ki mannyer nou kapab solider ek paran. Me an menm tan osi ranforsi lo zot responsabilite ek zot rol, vwar ki mannyer nou kapab aport serten sipor.

Me byensir nou pe demande la ozordi ki bann Lotorite konsernen ki annan dwa anba Lalwa pou pran aksyon zot merit servi. E annan sa sipor pour ki bann paran ki war zot zanfan i manke, zot konnen poudir i annan serten proteksyon e rekour ki zot kapab gannyen. Mersi Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Sathya Naidu.

HON SATHYA NAIDU

Bonn apre midi Mr Speaker. Bonn apre midi tou koleg Onorab e tou dimoun ki a lekout espesyalman zabitan St Louis.

Premyerman mon oule dir mersi Onorab Doyace pou sa Mosyon ki in anmennen. In vin a en moman ki apropiye a en moman kot a plizyer repriz parey bann lezot Onorab in site in fer referans avek, nou war Kominike Lapolis pe fer resorti konmkwa ki en zanfan i manke e nou demande *it's another case?*

E pli ale la kantite fwa ki nou pe war sa bann ka pe *pop up* i anmenn en lenkyetid pou nou tou e nou demande eski nou kapab kontinyen parey i pe arive, eski sa i pou vin en nonm nou sosyete? Mon krwar pa, se pour sa rezon nou a pe sey diskite pou kapab regard *on the way forward*.

Me selman referans avek *the way forward* pou plizyer lanmen mon krwar, in annan plizyer diskisyon ki'n ganny fer lo byennet nou zanfan, ki mannyer nou pou analiz bann problem, bann defi ki nou pe fer fas avek e mon santi *there's been more talk than action*.

E i enportan ki nou fer sir ki nou osi realize nou konsyan poudir en zanfan i inosan, e dan en serten laz ziska en serten laz i pa dan en pozisyon pou kapab fer en distenksyon ant sa ki mal e sa ki byen.

Se son paran ki annan sa rol pou zwe pou enkilke bann valer, donn li bann zouti neser ki form son karakteristik ki fer li sa ki i ete.

Me ozordizour nou annan en kantite paran ki pe *fail* zot zanfan e menm kekfwa i a kapab leka akoz zot paran in *fail* zot. E lo sa size nou bezwen regarde lo kote ledikasyon kwa ki nou pe vreman fer diferaman? Eski annan zanfan zot menm zot, zot p ganny edike lo ki savedir *parenthood*?

Mon krwar ozordi zour nou bezwen pran konsiderasyon *with regards to educating* nou bann zanfan lo *being a good parent, what it takes*. Mon krwar atraver ledikasyon nou bezwen kapab prepar zot pou lavenir. Non selman pou zot ganny en dyob, me pou zot osi kapab viv en lavi ki stab.

E i kler ki ler zot pe ganny trouve apre ler travay, aswar pe fofil partou dan plas pe edik zot lekor, zot pe gaspiy zot letan. E sa parfwa i kapab arive akoz parey mon dir paran pe *fail*. E i kapab annan zanfan ki pe sey fer byen dan lekol me malerezman kot li ler i ale manman ek dadi pe lager toultan. I pa konnen ki bor i pou ale e vyolans domestik i en problemn enorm.

E en zanfan i ganny enpakte i pran sa ki i pe war. E nou pa bliye premye zanfan ki ti vin koz dan Lasanble Nasyonal Shyanne Hoareau le 20 Novanm 2017 ti'n fer en pledwari, i ti'n met en pledwari avek bann Dirizan dan Lasanble e avek nou koman en pep an zeneral poudir ki in plis ki ler pou sofgard zot lentere.

E ler nou pe koz lo Lalwa, plizyer Onorab in fer resorti sa pwen wi nou annan Lalwa me selman i pa pe ganny aplike e sa i en problemn non selman ki konsern problemn zanfan me lo en baz Nasyonal. *We can pass the most beautiful of laws* me selman si nou pa pe met sa an aplikasyon pa vo lapenn pas li.

I enportan ki nou rekonnnet travay ki nou'n osi komanse apre sa ka ki ti'n sok nou pei an antye kot 75 fiy ti'n ganny abize par 3 zonm e Nasyon an antye ti'n eksprim zot fristrasyon, tou dimoun ti pe dir i pa akseptab i pa devret pe arive e zot ti'n kondann sa 3 endividi pou dir ki nou pa pou kapab kontinyen koumsa.

Me ozordi zour sa ki pe arive lo teren sa ki nou menm nou, nou war koman bann Onorab i annan en kantite labi ki ankor pe arive e i annan provizyon dan Lalwa. E nou fer referans avek *Social Services*, e *Social Services* i sant ou en zistwar ou kontinyelman war ou pe vir an ron, ou demann lenformasyon apre ki ou'n soumet lenformasyon

avek *Social Services* pou zot fer zot bout. E ler i annan mankman lo sa kote i fer mwan fristre.

E dan mon distrik i annan en ka 8 zanfan ki mwan mon ti ava voudre i ganny adrese. Sa ka depi ler Prezidan Faure ti la, i ti fer son vizit lo teren *file* i ankor pe asize ziska prezan naryen pa ankor vremen arive, e ki mon ganny dir anvoy en *email* me selman aköz ki nou pe kre en bann baryer aköz i annan tou sa birokrasi pou nou kapab rezourd en problemm ler potansyel i la?

E se la kot mon konsyan pou dir ki wi nou kapab dir met zot dan Vilaz Prezidan me solman pou lemoman zot pe dir ki Vilaz Prezidan i deborde e nou bezwen kapab regard en lot alternativ. Se la kot *foster care* i vini, *foster care* i annan en *register* se la kot nou ti a voudre koman Lotorite distrik mon tann selman pe aköz pou St Louis.

Me selman lo en baz Nasyonal pou dir ki donn nou sa *foster care register* kot nou menm nou, ler nou war en problemm pe arive ler nou trouve ki bann provizyon dan sa *Act* - sa *Children's Act* ki'n ganny mansyonnen i pa pe ganny respekte. Nou osi koman bann dirizan nou lavwa i ganny pran o serye e ler me dir lavwa i ganny pran o serye.

Annou pa'n bliye ki ti'n arive ek Dylan Rose ankor en ka ki ti'n sok nou pei annan tye, ti annan en *commission of in inquiry* sa rapor apepre 129 paz ti'n detay lavi sa zanfan depi nesans ziska son dernyen zour. E *sorry* son paran in *fail*, leta in *fail* e i ankor annan plizyer Dylan Rose laba deor e dan sa rapor ti'n dir ki i annan en senkantenn manrmay.

Be kwa aki nou pe vremen fer pou adres sa bann manrmay? Nou dir be *ok* nou napa mwayen finansyel pou fer en *Juvenile Center* be *at least* sak distrik, *well* laplipar ba distrik nou annan en sant kominoter, fodre i Departman Ledikasyon ansanm avek Sosyal i regarde pou fer bann program.

Annefe atraver sa menm rapor ti annan 3 program, *Behavioral Interventions Programs*, *Youth Engagement Programs*, *Alternative Education Program*, apre *Youth Integrated Support Program*. Annefe Dylan ti pas dan tou le 3 li. *He didn't clear out*.

Me selman ti annan apepre 400 zanfan e dan sa letan ti Minis Francourt ki ti konsiltan pou Departman Ledikasyon, e atraver sa Mosyon mon swe se ki nou kapab, nou ganny dir ki Mosyon i pa *binding* e byensir tousala i le ka avek en Mosyon lo Legzekitiv.

Me selman ti a bon pou nou konnen ki arive ek sa bann program si pou annan bann program lo en tel lanplè. I enportan pou nou konnen akòz a program la fason ki i ganny dekrir dan sa rapor *it points out to the fact that something good was happening*.

So si sa program pa pe ganny met an aplikasyon, mon swe se ki i annan en konsiderasyon serye pou fer le lesansyel.

Depi 2019 in annan en ta koze lo la, annefe pli boner ban Onorab lo lezot kote latab i pe dir ot pran bann keksoz ki deza nou, nou ti'n propoze e nou bezwen rezete.

Pa tou keksoz nou rezete, si i annan en keksoz ki dan benefis pei e i dab lentere Nasyonal nou pou pran li, be kot i mal nou pa pou kapab pran li sa i lozik e lo son size *social contract* mon oule konnen kwa ki pe vremen ariv avek *social contract*, akòz sa i anmenn paran *onboard* i osi fer si eski paran i rann kont.

Ler nou pe koz telefonn portab, ozordi zour tanzantan nou war en *video* lo *WhatsApp* pe sirkile kot ba manmay pe lager. Wi dan mon letan osi ti annan lager, me selman la pli ale pe vin pli grav ou a dir, me selman i kapab akòz zot annan en telefonn portab a zot dispozisyon.

Me sa telefonn li menm li i poz e danze enorm. Se sa ka kot sa 75 fiy ki ti'n ganny abize demontre ki danze i vin avek teknolozi ler i ganny servi dan en fason, ouswa ler zot ganny akse avek teknolozi a en laz, ki zot pa devret pe ganny akse avek n telefonn portab. So si i annan en *ban*, kwa ki Minister ledikasyon e fer pou fer sir ki sa *ban* i ganny enplimante?

Ler nou pe koz *personal social and careers education*, a plizyer repriz mon dir dan sa Lasanble ki sa *curriculum* i bezwen ganny revwar. Ozordi i fer 2an. Mon ti a voudre konnen si sa *curriculum* pe ganny revwar, akòz dan en *workshop gender-based violence* ti annan en madanm pou dir ki ti annan en lot responsabilite pou revwar sa *curriculum*. Me si sa i leka vin devan *SBC* dir avek dimoun pou en lenteraksyon pou kapab ganny lezot nide ki kapab lenfliyans sa *curriculum*.

E *PSE* si nou tret sa size o serye, i pou vin en zouti ekskremen enportan ki pou fer sir ki sa size ki nou pe fek diskite la, nou bann zanfan pou sorti lekòl koman bann sitwayen ki pou responsab. E fodre ki sa size i ganny valorize, i ganny ankadre lo e serten nivo kot i pou kapab anmenn sa transformasyon ki nou, nou oule vwar dan nou bann zanfan.

Ler mon pe al lo size zanfan, toultan mon'n regard mwan koman en zanfan mon menm e mon sey met zot dan zot soulye espesyalman bann ki pe soufer an silans, kwa ki nou, nou pe fer lo kote lekol? En bon pe fwa bann ansennyan i trouv zot tousel, se zot ki pe fer sa travay koman en *Social Worker*, e i enportan ki nou annan *Social Worker* osi i kontinyelman devlop zot kapasite asiste pou vreman adres bann ka sosyal.

Avek tou respe ki mon annan pou bann *social workers* i annan serten zot ki *sorry you don't have it*, e dan lo kote distrik St Louis mwan mon'n eksperyans sa. E fodre ki sa osi i ganny adrese. E si nou kapab angaz dan bann Korperasyon Bilateral pou anmenn en douzenn psikolog, *Child Psychologist or specialized in the domain* pou donn Minister Ledikasyon sa koudmen, annou fer li, akoz i annan en bezwen pou sa.

Nou pe fer fas avek en kriz ozordi e annou tret lavenir nou bann zanfan o serye kot sa lot zanfan ki pou vin koze le 20 Novanm i kapab dir "mon santi i annan en diferans. Mon santi ki mon lavwa pe ganny tande e mon drwa osi pou ganny sofgarde. Mersi Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab. Aprezan mon ava apel Onorab Desheila Bastienne.

HON DESHEILA BASTIENNE

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker. Bonn apre midi tou koleg Onorab. Mr Speaker Mosyon ki devan nou ozordi pe rekonnet ki pei pe fer fas avek bokou problemm avek bann zanfan anba laz ki lo semen ziska tar aswar, e i pe demande ki Lasanble i demann paran pou pran zot responsabilite pli byen e ki Lalwa ki an plas i ganny ranforsi.

Mr Speaker ozordi partou kot ou pase dan nenport distrik, ou war zanfan anba laz pe marse partou lo semen, lo lans, ouswa dan bann park piblik pandan letan ki zot ti sipoze dan lekol. E osi apre lekol dan plas mont kot lakour menm patern zot retourn dan sa bann landrwa e sa i fer ki zot rantre kot lakour tar.

Letan ou get la kantite zanfan primer koman segonder pe zis marse partou lo semen, ou zis demande oli zot paran? Eski zot okouran kote zot zanfan i ete apre lekol? Kote zot pe frekante? Ki letan sa zanfan i gannyen pou fer son *homework*, ouswa profite pou komans aprann fer enn de louvraz pou ed zot paran kot lakour?

Mr Speaker a plizyer repriz ou zwenn en zanfan 7an pe ale dan semen 7er diswar li tousel, e ler ou demann li kote i pe ale i dir ou i pe al laboutik. Lekel ki'n anvoy li laboutik, eski sa paran ki'n anvoy li oubyen i pe al lo li menm?

Ouswa ou war en pti fiy pe ale apre 6er lo semen ouswa i a pe debout o bor semen e letan ou demann li ki i a pe fer i dir ou manman in anvoy mwan esper entel avek konmisyon e i menm dir ou ki manman i dan lakour i a pe get *TV* ouswa i a pe koze avek vwazen, ouswa i a pe kwi manze. E i menm ale ziska devwale ki manman pa ankor ariv kot lakour, in *call* mwan e in dir mwan li al sers konmisyon.

Mr Speaker sa i fer nou demande ki garanti en manman responsab pe donn son zanfan letan i a pe anvoy son zanfan en zistans si lwen avek lakour, laboutik li tousel ouswa al debout dan bor semen parey mon'n dir avan pou al esper en dimoun avek konmisyon.

Menm si ou la kot lakaz ou paran ou pe kwi manze, ou pa devret pe anvoy en zanfan anba laz lo semen li tousel pou al fer nenport keksoz. Paran i devret annan sipervizyon total lo son zanfan a tou pri, sirtou zanfan anba laz e sa i enkli fiy koman garson. Parske maler i ariv avek en enport ki e konmela *rape* pa swazir si ou en fiy si ou en garson.

Mr Speaker par ler en zanfan i ganny abize ouswa i enplike dan en aksidan atraver lensousyans son prop paran. En paran i devret realize ki letan i pe les son zanfan monte, desann lo semen piblik nenport ler anvoy li laboutik aswar, al esper tantin dan semen avek konmisyon, ki i pe al ekspoz son zanfan vizavi bann move aksyon e sa i fer ki zanfan en ganny antrennen dan ban move lenfliyans.

Bann adilt iresponsab i profite pou zwe lo zot moral, e servi zot pou pran par dan sa bann aksyon anti-sosyal ilegal, e menm bann aksyon kriminel. Mr Speaker i annan serten paran ki ganny bann *warning* ki zot zanfan pe komans antre dan bann move frekantasyon. Zanfan 12an, 13an pe komans absant lakour en zournen. Ki sa paran i fer? Ki aksyon i pran desito ki i ganny sa *warning*?

Rapor sorti kot lekol ki zanfan pe mank laklas, eski ou sa paran ou enterese konnen kwa ki pe arive? Kote sa zanfan pe frekante e akoz ki i a pe mank lekol? Oli sa premye pa ki ou paran ou fer pou met en *stop* avek sa zanfan byen boner, e met li lo en bon semen.

Ziska ki tan ki travayer Servis Sosyal ki pou pran ou responsabilite koman paran e li ki pou tay deryer ou zanfan?

Pli tar ou tande ki en zanfan 14an, 15an ouswa menm 16an in absant lakour pou 2 zour, e paran i pe demande okenn dimoun ki konnen kote sa zanfan i ete pou vin devan avek lenformasyon. Apre ki sa zanfan in ganny retrouve ou zis tann dir ki sa zanfan in ganny retrouve sen e sof. Kwa sa, ki i vedir, in ganny trouve sen e sof e alor in fini lanmenm?

Kote i ti ete? Lekel ki ti pe soutir sa zanfan anba laz dan sa lakaz? Ki aksyon ki sipoze ganny pran avek sa dimoun kot sa zanfan ti ete? Oli Lalwa, eski i a pe marse? Eski i annan en dimoun ki'n ganny prosekite konmkwa i a pe soutir zanfan anba laz dan son lakour?

Mr Speaker dan bann tel ka dan bann tel ka sa paran i bezwen ganny kestyonnen, enkli sa zanfan konsernen. E la i enportan ki aksyon imedyat i ganny pran pou anvoy en mesaz deor kot nan lezot zanfan ek zot paran enkli sa bann dimoun ki soutir zanfan anba laz dan zot lakaz, zot a sekwe zot e aret met presyon e gat resours leta atraver zot bann aksyon iresponsab.

Mr Speaker en zanfan 7an, 8an oubyen 10an ki pe marse dan semen e pe demann dimoun larzan, pe vol propriyete lezot zanfan e pe osi komans partisip dan bann seksyon vandalizm. 8er, 9er diswar zanfan 8an, 9an lo bisiklet pe pas dan kwen lakaz bann dimoun pe kriye, pe kraz bann plant zot vwazen e manman li person pa konnen kote i ete.

Ni menm sa zanfan i pa konnen oli son paran, alor la i profite pou don son bal. E i annan paran ki la kot lakaz tar swar sa zanfan pa ankor antre i pa ni enterese pou rode oli sa zanfan e i pa ni anvi konn ki son zanfan pe fer. Ki nou fer pou arive sanz sa zanfan ek latitid li menm li sa paran?

Ozordi nou pa war sa menm zanfan pe kre bokou dezord partou kote. Pa prodiktiv ditou kot lekol pou li i en plezir letan i pe *bully* son pti kanmarad, pe rebel kont son bann ansennyan e osi pe mank respe pou son prop paran osi.

Mr Speaker sa Mosyon pe anvoy en mesaz, ki in plis ki ler ki Lalwa i ranforsi anmenn en fason, annan en fason pran aksyon e pran ka avek sa bann paran ki les zot zanfan anba laz repete lo semen tar aswar. E i enportan ki en ler egzakt i ganny etablir e i vin en Lalwa ki morde ki tou zanfan sa ler i sipoze dan lakour son paran.

Mr Speaker letan mon ti prezant Mosyon lo *Juvenile Rehabilitation Center* isi dan Lasanble an Mars sa lannen, i annan serten adilt ki pa ti kontan, ki ti dire mon pe kre en prizon pou met zenn ladan. Tou Onorab ki ti prezan dan Lasanble sa zour enkli bann paran deor ki annan zanfan, ki konnen ki zot pe pas atraver, ti konpran tre byen ki mon ti pe demande e aköz.

Ozordi Mosyon anmennen par Onorab Porice, ankor pe demann Gouvernman mwayen pou sov nou bann zanfan ek bann zenes avan i tro tar.

Mr Speaker mon pou siport sa Mosyon anmennen en par mon koleg Onorab Porice ki pe demann paran pou pran zot responsabilite pli byen anver zot zanfan ki ankor anba laz.

Ki demen nou a ganny bann bon sitwayen responsab e zot menm zot paran ki pou fyer letan zot pou vwar bon rezilta zot travay atraver la fason ki zot in fer grandi e ki zot in elve zot zanfan.

Kot i ava napa labi, napa diskisyon antre vwazen kot i annan pli bon rezilta dan lekol bon lantant dan vwazinaz e nou ava annan en sosyete ranpli avek bann bon sitwayen ek respe. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Bastienne. Mon ava aprezan kriy Onorab Conrad Gabriel.

HON CONRAD GABRIEL

Mersi Mr Speaker. Bomaten nou ti annan en Mosyon anmennen par dirizan Lopoziyon dan Lasanble. E nou tou nou'n war reaksyon bann Manm lot kote Parti LDS anver sa Mosyon. Nou'n ganny dir ki nou pe met retir sa dan travay Gouvernman. Nou negativ, en Lopoziyon ki parey, nou pou anmenn Sesel dan presipis, nou pa pe get pli lwen ki nou bout nennen. E nou pe rod *political mileage*.

Mon pou montre zot atraver mon lentervansyon ki kontrerman avek zot nou, nou pou tret zot Mosyon avek respe e nou pou donn kredi son merit, en keksoz ki zot pa kapab fer se sa diferans ant nou ek zot.

Mr Speaker koman en paran mon rekonnèt ki i annan sityasyon kot paran ki oule pran responsabilite me sirkonstans lavi pa fasil.

Bokou paran ki pe ekout mwan la deor pou dakor ek mwan e konpran tre byen ki mon pe dir. Paran tousel ki pe fer 2 louvraz e pa

la pou okip zot zanfan parey zot ti a swete, zis parey son Onorab Vidot in dir dan son lentervansyon.

Plizyer paran ki bezwen leve debourye ki pti ser oubyen pti frer e gran ser oubyen gran frer, ki zot mem zot ankor anba laz e napa responsabilite. I annan menn sityasyon kot paran i bezwen *lock* laport, kit zanfan tousel lakaz akoz zot napa swa. Serten i esey kit zot vwazen me par ler bann lezot problemn i leve.

Mr Speaker lavi lontan ek lavi konmela in konpletman sanze. Lontan Sesel vwazen ti kapab zet en regar lo ki pe pase kot lot vwazen. In toultan en risk pou kit zanfan kot vwazen e parfwa i annan frekantasyon ki pase kot vwazen ki fer ki sityasyon i agrave. Olye ou piti ki dan sekirite i pas dan plis difikilte. E sa i fer ki sa paran i napa swa e i forse siporte.

Dan distrik Pointe Larue sirtou dan bann *housing estates* nou pe sey nou mye pou rod bann solisyon pou ede amelyor sa sityasyon pou asire sekirite e deplasman bann zanfan parey Mosyon pe demann mon. Byensir Mr Speaker nou bezwen rekonnet ki i annan paran ki pa pe fer sa zefor pou edik zot zanfan lo lavi li menm. Bokou lese fer e la mon profit lokazyon pou demann bann paran pou annan plis bann responsabilite pou edik zot zanfan.

Atraver sa Mosyon mon swete ki sa Lasanble i a ede touy bann solisyon imedyo pou redwir la kantite zanfan anba laz ki lo semen pe 6er diswar e osi trouv solisyon pou bann lezot problemn ki asosye ek zanfan anba laz.

Mon konnen ki i pa en latas fasil me napa naryen enposib, si nou tou nou zwe nou rol edikater bann lezot lorganizasyon ki annan dan pei i zwenn ansanm mon pa vwar akoz nou pa pou reisi dan sa demars. Avek sa 2 pti mo Mr Speaker mon poz sa la. Mon a dir ou mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Gabriel, ki'n anmenn nou zis ler pou nou pran en *break* e nou ava rebran 4er.

(BREAK)

MR DEPUTY SPEAKER

Byen ankor enn fwa bonn apre midi bann Manm Onorab e tou bann manm piblik ki pe swiv nou deba, lo Mosyon anmennen par Onorab Doyace Porice.

Dapre mon lalis i reste mwan 5 Manm ki'n endike zot oule koze. So si nou fer ankor 10minit sakenn i ava ariv nou mwen 10 - *Right of Reply* e zis 5er nou fini. So lot entervenans Onorab Kelly Samynadin. Mersi.

HON KELLY SAMYNADIN

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker e tou mon koleg Onorab e tou dimoun a lekout.

Mr Speaker resers in prouve ki pou en endividi demontre bonn abilite koman en paran, i bezwen kapab demontre lanmour, *fully* sipor etabli limit azir koman en model, ansenny en responsableman, fer provizyon diferan opsyon pou akeyir leksperyans, demonte respe. Parey sanson i dir fodre montre respe pou ganny respe.

Mr Speaker Mosyon ki devan nou anmennen par Onorab Porice, pe egziz avek bann paran pou anplifye zot responsabilite anver zot zanfan, e pe demann Gouvernman pou asir ki Lalwa ki an plas i ganny aplike avek efikasite.

Si nou tou nou fer letour dan nou distrik espesyalman apre 6er diswar sirtou dan bann *housing estates* i pa pou difisil pou pa remark la kantite zanfan ki ankor lo semen, swa zot pe sirkile lo en bisiklet, oubyen zot pe zis marse pas port-an-port - kaz-an-kaz, o bor laboutik e o bor semen eksetera.

Mon rapel klerman dan mon letan lanfans, kan mon ti mont dan lakour apre lekou, pa tou pe fasil pou en dimoun vwar mwan lo semen. Mon paran ti toultan fer sir ki mon annan en lokipasyon pou fer e mwan mon en dimoun ki'n toultan kontan lir ou ti toultan vwar mon avek en liv dan en kwen.

E mwan osi Mr Speaker koman en paran ki responsab, mon fer sir ki mon zanfan osi i ganny menm tretman. Pa aköz mon pe priv li, me aköz mon konsyan poudir la deor i annan en kantite move lenfliyan. E nou bann zanfan i ganny abize e manipile aköz zot vilnerabilite.

Koman en ansyen ansennyann mon rankontre plizyer ka kot frog in ganny konfiske dan lanmen nou bann etidyan. E letan in ganny kestyonnen nou dekouver ki sa drog pa ti pou li. Nou dekouver ki sa

drog pa ti pou li, se en adilt ki'n donn li pou li vin vann dan lakour lekòl.

Mr Speaker granmoun i dir ki laprantisaz i komans dan lakour. Sa i en Mosyon ki tre relevan dan nou lavi toulezour. Pa bezwen fer resers pou montre ki ler ou en paran ki responsab, ou zanfan i demontre sa, partou kot i ale.

Paran i bezwen realize ki lwen ou elve nou zanfan nou pa kapab elve li pou nou prop plezir me nou bezwen elve li pou son prop dibyen ler i sorti kot lakour e i al dan kominote pli spesifikman kot lekòl, akòz se dan sa lenstitisyon ki i pas lamazorite son letan menm plis ki i pase dan lakour.

Mr Speaker Konstitisyon Sesel i sit plizyer drwa ki nou tou koma annan sitwayen, nou annan pou n ou kapab souri en lavi ki senp e an sekirite. Par egzansp drwa lavi, drwa dinyite, drwa a laliberte, drwa a swen lasante, proteksyon lafanmir, drwa a ledikasyon, drwa a labri, drwa a en lanvironnman ki sen e sof e ensidswit.

Me sa ki nou bezwen konpran, e sa ki plizyer paran pa pe egzers dan zot zanfan se ki a sak drwa i annan egalman en responsabilite ki vin avek. Parey nou'n toultan tann dir, kot ou drwa i fini, pi en lot i komanse. Se koumsa ki nou pou kapab viv dan en kominote ansanm avek lezot endividi, tout an respektan kanmarad.

Dan en lot kote Mr Speaker mon santi ki lenfliyans ki bann Manm fanmir i annan lo kanmarad pli prensipalman bann zanfan in sanze. Konpozisyon lo fanmir in evolye dan lesanz kot nou pe vwar legzistans plis bann *nuclear families* ki konstitye 2 paran avek zot zanfan. Me nou tou nou pou dakor ki avek levolisyon in annan lemerzans bann *single parent families*.

Kot pou en rezo ou en lot in annan en separasyon ant Manm avek papa e an rezilta sa enn ant sa 2 paran ki an souvandfwa bann manman ki trouv li e okip e elve zanfan li tousel.

Sa sityasyon Mr Speaker in vin li frekans dan bann kominote Seselwa ozordi. Resers in prouve ki par lefe ki en zanfan pe vin dan en *single parent family* i kapab fer fas avek plizyer konsekans devlopmanal.

Premyerman i annan plis lenpak lo son performan skoler, rezilta souvan pa bon, zot tant pou bann pli frekaman e zot osi annan plis problem pou kominik avek zot bann kanmarad e ansennyan. Souvandfwa se zot menn ki ganny atrape pe komet bann lofans ki

kont regilasyon lekòl e par konsekan swa zot ganny en *timeout* ou sispann an deor lakour lekòl.

Se sanmenm sa bann zanfan ki souvandfwa nou pou zwenn zot lo semen apre ler, pe fer bann akt delenkans e tonm dan lenfliyans. Dan sa ka petet i ava byen ki Minister ledikasyon i relans sa program *childminding*.

Mon pou aksepte Mr Speaker ki sa program in enn ki'n relevan akòz i ti pe asire ki bann zanfan lo nivo primer sirtou i ganny sipervize apre lekòl ziska ki paran i fini travay pou ranmas zot.

Sa program ti osi asire ki zanfan i ganny asiste avek zot *homework*, zot ti osi ganny sans pou aprann plizyer keksoz ki neser dan zot lavi toulezour atraver bann aktivite ekstra skoler.

Mon pe dir sa Mr Speaker akòz mon zanfan in osi benefisyè anba sa program, mon konnen ki avek emerzan pandemik COVID-19 i ti bezwen ganny sispann me mon santi ki la ki lekòl ki'n retoun dan son orer normal pour kwa pa relans li?

Dezyenman lefe ki paran pa pe kapab pas sifizaman letan avek zanfan, i osi en faktor ki fer bann zanfan izole avek lakour e vin parey nou diferan akòz zot pas plis zot letan dan semen olye dan lakour pe fer en keksoz konstriktiv anba gidans paran.

Nou konnen ki pou rezon profesyonnel paran in napa swa, me mon santi ki i merit annan plis kominikasyon e bon lantant ant bann lezot Manm fanmir tel ki gran paran, tonton, tantin. Sa i ava permet en meyer sipervizyon lo bann zanfan e osi asir zot sekirite e byenveyans.

Ti ava osi byen si bann fanmir i komans devlop en bon lantant avek zot vwazen - parey mon koleg Onorab Gabriel in fer resorti pli boner. Sa osi i ava ede permet garanti sipervizyon dan bann lenstans kot fanmir pres pa'n kapab entervenir. I malere pou dir ki dan plizyer landrwa rezidansyel nou souvan tann kankan avek lager antre vwazen e i regretan poudir ki dan bokou fwa zanfan i ganny anmennen o sant sa bann bagar.

Sa Mr Speaker i kre divizyon antre sa bann fanmir e sa lespri fraternite e lanmitye i perdi. Si nou koman en kominote nou inifye pou nou ede prezerv nou bann pti trezor, lavenir e prosperite nou pei i garanti.

Mr Speaker, an vi ki rol Tribinal Lafanmir se pou ekout e pran desizyon an relasyon avek la agrandisman en zanfan, e osi byennet en zanfan mon santi ki sa lenstitisyon i bezwen vin pli proaktiv.

Akoz mon dir sa Mr Speaker? Letan bann konpleman ou bann parti konsernen i al devan Lakour Mazistra kot laba zofisy lanrezistremen i konsilte zot e desizyon si pou fer en ka ou non i ganny pran.

Bokou fwa bann konpleman i vin vwar nou menm avan zot al vwar zofisy sosyal dan distrik. Lo nou par nou al fer vizit kot lakour si neser pou pli byen konpran sityasyon e kot la nou refer zot avek zofisy Sosyal lot plizyer *case* i ganny *forward* kot Tribinal Lafanmir.

Pwen ki mon fer Mr Speaker se ki nou koman bann MNAs an partenarya avek Administrater Distrik. Nou osi nou enn bann partou prenan kle ki devret ganny anmenn *onboard* dan sa prosesis. Nou osi nou kapab ede dan prosesis medyasyon, aköz apre tou se nou ki travay avek zabitan premye. Petet atraver rapor, en temwannayaz e en konsiltasyon.

Mr Speaker avan ki mon terminen, mon santi ki i enportan ki mwan koz lo sa lensidan ki'n arive dan distrik Au Cap tre resaman, kot 4 zanfan miner aze ant 14 a 17an in ganny arete pou lofans andomaz propriyete e pou anvoy ros dan 2 transpor e osi byen ki en lakaz.

I vremen malere aköz atraver sa bann lofans en pasaze dan en bis *SPTC* in ganny blese dan son latet. Sa i dapre kominike Lapolis. Paran oli nou sans responsabilite? Oli gidans lo nou zanfan? Proverb 22 verse 6 i dir, *'Train a child in the way he should go and when he is old he will never depart fom it'*.

An konklizyon Mr Speaker mon ti a kontan fer resorti detrwa rol prensipal ki koman bann paran responsab nou bezwen asir byen veyans nou zanfan.

Premyerman nou bezwen fer bann provizyon pou nou lakour ki enkli en labri, manze, lenz, swen medikal, gidans spirityel, ledikasyon en si ki bann bezwen sosyal.

Dezyenman, nou bezwen konstrir bann konsep pozitiv dan nou zanfan, i rol e devwar sak paran pou devlop en sans lanmour prop dan zot zanfan aköz sa i ed zot pov zot kapab *manage stress*, fristrasyon e annan plis konfyans dan zot lekor.

En zanfan i kapab grandi avek en konsep negativ dan zot lekor si i pe konstaman ganny zize, kritike e blanmen. Paran i bezwen osi asire ki zot edik zot zanfan bann bon valer.

Zanfan i bezwen ganny montre ki mannyer pou dir fer sa ki byen ek sa ki mal pou zot pli byen enterakte ek lezot dan la kominote.

An fezan sa zot pou pli byen kapab adapte avek bann norm ki en lasosyete i egzize, e pli prensipalman vin bann pli bon sitwayen e bann bon paran an retour pou zot zanfan demen.

Si tou parti prenan i fer son par pou nou edik e gid nou zanfan dan en bon direksyon, nou pou reisir kapab ganny bann bon sitwayen byen responsab; en rediksyon dan krim e lofans komet par bann zenn; bann lakour kot bann Manm i koegziste dan larmoni, bann etidyan zenn ek *staff* ki obeisan ek respektab e pli enportan nou pou annan nou en sosyete pli disiplin.

Avek sa Mr Speaker mon e anform mon sipor anver Mosyon Onorab Porice. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Samynadin. Mon pou aprezan apel Onorab Zialor.

HON NADDY ZIALOR

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi tou dimoun. Bonn apre midi Lepep Seselwa e bonn apre midi tou zanfan Sesel. I fer dezyenm Mosyon *a mon avis* ki vin devan nou Lasanble ki pe koz direktteman an sa ki konsern leta lavenir Sesel e sa se nou zanfan e nou zenn.

E apre midi letan ki mon asize mon'n ekout tou bann deliberasyon ki'n fer ziska prezan, Mr Speaker mon ti kontan fer 2 keksoz pou byen retir 2 keksoz ki mon prezimen loter Mosyon i ava osi tous lo la dan son *Right of Reply*. Premye keksoz malgre tou defi ki'n ganny fer resorti avek isi dan nou Lasanble.

Tou defi ki bann paran, bann zanfan pe rankontre dan nou sosyete ozordi mon anvi tir sapo avek sa *teacher*, sa mis lekol, sa *sir* lekol ki lir sa zanfan i devan li dan en laklas toulezour Lendi, Vandredi, 7er ziske 3er.

Mon anvi tir sapo avek sa *social worker* ki li nwit o zour i donn lanmen rod solisyon vizavi sa zanfan ki ozordi nou pe dir i en delenkan ouswa sosyete pa konnen ki direksyon nou pou pran. Sa bann profesyonnel pe fer tou sa ki posib avek resours limite pou ansanm rod en solisyon pou sa probleman.

Letan Onorab o bor mwan in vin avek sa Mosyon, in fer mon reflesir en keksoz; premyerman nou ki dan sa Lasanble koman bann dirizan mon dir e mon pou repete, nou annan en osi en responsabilite anver nou kominote pou nou donn en koudmen anver ledikasyon, *mentoring*, pou nou ede pour ki sa kominote ki nou reprezante ki swa

ou ganny elekte ouswa ou proporsyonnel nou fer li vin kominote pli meyer.

E la mon mazin sa papa ki a 3 repriz in vin kot mwan avek son madanm e in fer mon konpran ki li koman en papa in fer tou sa ki posib pou son zanfan, me parey bokou in dir parfwa avek lenfliyans en lot zenn ki pli aze ki li sa paran oubyen sa bann paran, napa Lotorite disiplinè pou sa zanfan.

Alors apre midi, konpran mwan letan mon osi tir sapo pou sa paran, pou sa manman tousel, pou sa papa, pou sa koup, ki pe sey tou posib pou met zot zanfan lo sa bon semen lavi me egalman ki pe sey tou posib pou disiplin e dres zot zanfan parey Kreol i dir.

Onorab mon krwar ou Mosyon i en Mosyon ki kler. I en Mosyon ki pe demann paran pou pran son responsabilite. I osi en Mosyon ki pe egalman demann Gouvernman pou vin avek bann Lalwa ki pli strik. Me mon ava osi profit sa lokazyon, pou demann bann zanfan pou ekout zot paran egalman pou demann bann paran pou osi ekout zot zanfan.

Nou tou ki la nou'n grandi dan en kominote, ki dan lepase ti annan serten disiplin. Ti annan petet bann ki pli aze ki mwan ti annan ler antre kot lakour ler i dir ou 6er fodre ki ou'n fini antre dan lakaz. Ler i dir ou wikenn oubyen ler i dir ou apre ler ou bezwen dir kote ou pe ale e si ou pe al kot en zanmi sa paran ti *call* ou paran ti dir poudir ou pe vin kot li.

Me ouswa parey in ganny dir parfwa pou vwazen ki ti koriz ou m pre ler ou ariv kot lakaz ou ganny en lot koreksyon. Me ti en letan e mon deza dir sa ti en letan ozordi nou dan en lot letan. E lefe osi reste ki letan nou pe dir ranforsi Lalwa, mwan mon ti ava enplor avek Gouvernman, pou nou osi fer sir ki i annan mekanizm an plas pour ki vreman sa Lalwa i ganny ranforsi.

Mon reste dan en vilaz ki pre avek vilaz e ler mon pe koz par leksperyans - souvan mon vwar annan zanfan bann adolesan ki vre 6er, 7er, 8er, 9er zot ankor lo semen.

E wi letan mon tann mon koleg Onorab Samynadin in koz lo drog, i reste alarman pou vwar ki trafik drog ozordi i ankor pe ganny fer atraver bann zanfan. So mon pou profit sa lokazyon pou mon dir nou ki la ozordi dan sa Lasanble e Lotorite konsernen pou nou zet en regar ver sa kalite aksyon.

Epi Mr Speaker si ou premye mwan, en letan ankor - mon servi sa mon en 'letan' - en letan en boul lo en laplenn ti ede pou anmenn

zenn ansanm en *volley ball* ti ede pou anmenn zenn ansanm. Eski ozordi letan nou met en boul lo en laplenn, eski pe ankor anmenn bann zenn oubyen, eski en kou osi bezwen diversifye lankadremman e latraksyon ki vreman nou anmenn diferan kous zenn pou diferan bezwen e merit a labaz dizour?

Ozordi nou annan en kantite zenn ki mon vwar zot, zot annan lentere par egzanp avek bisiklet, avek moter, avek loto, *sport cars*. So sa i bann avek bann *video games*, *online gaming*. So i bann keksoz koumsa ki si vreman nou anvi;- enn retir bann zenn lo semen parey nou dir.

Nou bezwen fer sir ki nou pe *compensate* sa bann group zenn avek keksoz ki pou vreman kit zot an deor sa lenpak al lo senmen pou fer vagabon.

Alors mon pa pou long Mr Speaker, mon ti senpleman anvi aport mon kontribisyon pou mwan ankor enn fwa sezi sa loportinite pou dir avek nou Lasanble avek loter Mosyon;-

- 1) Ki i kapab kont lo mon sipor,
- 2) Ki nou bezwen rekonnèt ki diferan Lazans konsernen pe fer tou sa ki zot kapab.

An menm tan nou bezwen ou regard *the way forward* ki fason nou kapab anmenn bann nouvo eleman, bann nouvo fason fer, nouvo fason regard keksoz san ki nou kondann sa group. Me regarde ki mannyer nou kapab atrap zot lanmen e vreman anmenn sa solisyon ki nou bezwen konman en pei e pou lavenir. Mersi Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab. Aprezan mon ava kriy Onorab William.

HON WAVEN WILLIAM

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, san dout mon pou donn mon sipor sa Mosyon. Mr Speaker, en Mosyon ki vreman enportan sirtou pou nou bann zanfan, pou fitir zenerasyon i enportan ki sa setyenm Lasanble i pran sa Mosyon o serye e vot inanim lo la.

Mr Speaker, bokou in ganny dir, me on pran en lot direksyon. Direksyon ki mon pou pran i se ki i enportan ki nou analiz degradasyon dan nou kiltir, fason viv konpare avek lontan e konmela avek devlopman ki'n arive globalman. E ler devlopman, progre dan devlopman i arive par lefe ki pti Leta Sesel i en pti kominote dan sa vilaz global, i osi ganny touse.

Mr Speaker, mon pou donn serten statistik pou montre en pti pe akoz menm si ozordi nou pa parey bann lezot pei, nou napa sa magnitud parey bann lezot pei. Me selman bann fenomenn global ozordi par lefe ki nou enterkonnekte dan sa vilaz global. Bann diferan fenomenn parey bann pandemik ki'n arive in tous Sesel osi tou.

Mr Speaker, i bon ki nou konnen ki lendistri trafik imen global, anyel Mr Speaker. Par lannen pe fer li \$32bilyon, Mr Speaker. \$32bilyon. E i ganny rekonnet ki trafik imen i prezant dezyenm pli gro aktivite ekonomik dan bann aktivite ilegal ki pase atraver lemonn. Mon pe koz ou 50poursan bann zanfan lo sa sif ki ganny trafike e ladan 40poursan i bann fiy.

Mr Speaker, par egzanp an Ostrali i estimen ki anviron 25mil zanfan i ganny trafike anyelman.

Canada 45 ekek mil,

Lalmanny 100mil,

Lenn 96mil.

Jamaica preski 2mil an montan,

Larisi 45mil,

Lespanny 20mil.

Langleter 112 mil ekek e Leta z-Ini nou pe koz anviron preski 500mil par an Mr Speaker.

Mr Speaker, me sa ki'n ganny rekonnet osi menm isi Sesel. Taler Onorab ki'n segonn Mosyon in donn serten statistik, me i ganny rekonnet globalman ki sa bann statistik i pa vreman tre kredib, akoz i annan bann zanfan ki manke ouswa ki sove, me ki pa ganny raporte.

Mr Speaker, i enportan ki wi, nou tou nou bezwen zve en rol pou nou kapab met lanmen lo sa problemn. Mr Speaker, i ganny rekonnet osi ki lapovrete i kre plas pou vilnerabilite dan sosyete kot i konsern bann zanfan.

Mr Speaker, i ganny rekonnet osi ki en zanfan ki manke i tro bokou e sa i devret en konsern nou sosyete.

Mr Speaker, nou tou nou konnen, bann Manm Lasanble ki isi prezan, ki konekte avek zot distrik nou konnen kwa ki pase e nou konnen ki si nou koman bann reprezantan Lepep ki sipoze defann lentere nou bann elektora ki form parti nou bann zanfan; par lafason ki nou koze isi dan sa Lasanble, par lafason ki tandans serten direksyon ki kapab kree bann destabilizasyon dan pei, i fasilman

kapab fer nou pran en lapant kot labi e trafik zanfan i kapab entansifye.

Mr Speaker, mon pe dir sa parske pou bann rezon ki mon'n donner pli boner, akoz la deor la par lefe ki nou enterkonnekte, in annan progre dan devlopman teknolozi kominikasyon avek lenformasyon ki ganny servi en kantite.

Nou konnen ki i annan bann diferan groupman la deor ki pe espere, ki pe veye. Me parey mon dir, ozordi petet i pa ankor entansifye dan Sesel. Me nou konnen poudir i annan latras. E nou koman bann Manm Parlman, nou bezwen nou osi zwe nou rol. E parey mon dir se sa Mosyon i en Mosyon ki nou bezwen pran li avek gran latansyon.

Mr Speaker, i annan plizyer bann sizesyon ki'n ganny donner e mwan pou demande ki Lasanble i tonm dakor ki Komite Madanm dan Lasanble, zot pran tou sa bann sizesyon, bann propozisyon ki'n ganny donner ki bann bon propozisyon e nou angaz avek bann Lazans Gouvernman konsernen, pou nou kapab amelyor lo bann keksoz ki pe ganny fer ki ava prezerv nou bann zanfan.

Mr Speaker, mon tonm dakor osi avek serten entervenans ki dir ki i annan bokou paran deor la. Bokou paran ki bezwen led, ki bezwen lasistans. Ki ozordi lebra in tonbe pa akoz se zot prop volonté ki sa in arive, me akoz sirkonstans devlopman ki'n arive dan bann fanmir ki fer zot ozordi met serten lezot keksoz an priyorite. Par egzanz enn, travay met manze lo latab e lezot i vin segonder Mr Speaker.

E dan sa konteks mon santi pou dir dan tou distrik i annan sa bann nesesite.

E mon pou tonm dakor parey mon dir e la parey mon dir ti a bon ki Komite Madanm i pran sa bann sizesyon. E pou terminen Mr Speaker, mon krwar mon osi mon pou dir mersi. Mersi tou bann paran ki pe seye. Mersi tou sa bann Lazans ki pe fer zot mye avek pe resours.

Mr Speaker, parfwa koze bokou fwa i gou, me letan ou pa dan sa soulye ou pa vreman konpran egzakteman kwa ki pe arive. E mon pou dir mersi tou bann Lazans, spesyalman bann ki pe *deal* avek zanfan. E la mon pou demande Mr Speaker ki sirtou par lefe ki lo medya sosyal la sityasyon Vilaz Prezidan pe ganny koz lo la.

Mon'n ganny sa sans avek serten Onorab dan nou kote latab isi pou angaze serten bann dimoun ansarz e nou swete ki Lotorite

konsernen a vremen met lanmen lo sa problem. Avek sa de pti mo Mr Speaker, mon pou dir mersi Onorab ki'n anmenn sa Mosyon e mon pou demann tou Manm isi prezan pou donn sipor. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab William, aprezan mon pou kriy Onorab Lemiel.

HON SYLVANNE LEMIEL

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker, tou mon bann koleg e tou dimoun a lekout.

Mr Speaker, mon santi ki sa ler la ki nou'n arive 4er 31 - depi ler Mosyon in ganny anmennen, mon santi ki i annan bokou, bokou keksoz ki'n ganny dir e ki loter Mosyon mon krwar in kapab ganny en bon pe pwen, pou li kapab anmase pou nou kapab ganny bann bon rekomandasyon.

Menm si i dir ki Mosyon i pa *binding* lo Gouvernman. Me selman parfwa i enportan ki bann diskisyon parey i ganny anmennen devan pou nou kapab debat en pti pe lo la.

Loter Mosyon li menm in vwar li nesese pou li anmenn en Mosyon, pou li anmenn en pti pe lo kote konportman mon pou dir nou bann zanfan ozordi; responsabilite paran ozordi anver zot zanfan. In vwar li osi nesese pou li koz en pti pe osi lo kote responsabilite, asir sekirite e deplasman bann zanfan. Paran konnen kote ou zanfan i ale e konnen ki ou zanfan i frekante.

E osi in koz en pti pe lo kote Lalwa, ki li i pe demande pou li ranforsi li en pti pe lo kote Lalwa, ki li i pe demande pou ranforsi li en pti pe pou fer li vin en pti pe pli efikas.

Mr Speaker, mwan dan tousala mon konsantrasyon i pou lo responsabilite e rol paran.

Ozordi nou annan nou bokou lakour ki annan bokou manman tousel, e ler mon pe regarde i ti toultan dir, parey mwan dan mon lanfans lafason ki mon'n ganny grandi, lafason ki mon'n ganny elve, mon'n konnen e mon fanmir ti toultan dir mwan - mon manman ek mon papa i ankor la, zot ankor ansanm - i ti toultan dir ou poudir responsabilite en zanfan i tonm lo ou koman paran.

En paran, en msye, en madanm i desid pou met en zanfan o monn, ou bezwen kapab konnen poudir ou annan ou responsabilite pou pran anver sa zanfan. E responsabilite nou koman paran, mwan mon en pran ozordi avek en garson 19an, mon bezwen konnen ki

disiplin, savwar viv, savwar fer, savwar *etre* i bezwen komans par man dan lakour pou montre li.

Mon pa kapab pe depan lo en *teacher*, mon pe depan lo *social worker*, nou pe depan lo tou sa bann dimoun an deor nou fanmir pou kapab elve nou zanfan.

Nou koman paran nou bezwen pran nou responsabilite de le moman nou'n deside pou nou konsevwar en zanfan e pou nou met li o monn. I nou devwar pou nou fer li grandi. Fer li grandi byen e kot nou vwar nou bezwen okenn lasistans koman paran pou nou kapab ed sa zanfan, nou ale, nou rode sa lasistans.

E mon krwar ozordi i annan lasistans ki paran i kapab gannyen pou li kapab si i santi i annan serten mank, i kapab al ver diferan Lazans, diferan lenstitisyon pou li kapab gannyen en serten lasistans.

Mwan Mr Speaker, mon pe viv dan en kanton mon kapab dir, kot ou tann toudsort kalite zafer ki pase toulezour. Wi sa *issue* zanfan 6er diswar dan semen, 9er diswar, 10er diswar zot ankor pe marse dan semen, ptipti zanfan. *Issue* kot i annan zanfan nepli annan en non, son non i 'li ...,' lot bout. I napa ni en non, ni en sinyatir. Son non ek son sinyatir i en betiz!

Ki mannyer ou koman paran ou'n met sa zanfan o monn, ou'n donn li en non e ki ozordi son non ou nepli konnen mannyer i eple? Son non batenm ki ou ti donn li. Son non i en betiz e son sinyatir i en betiz?

Bann parol tel ki –“ plito mon ti'n plan en pye bannann olye ki mon fer o!”. Tousala i ankor pe ganny dir avek en zanfan. E nou pa pe realize ki kantite *hurt* nou pe *hurt* nou zanfan letan nou pe dir li koumsa.

Nou. Nou pe koz sa dan lakoler, nou pe dir li sa dan lakoler. Be ki kantite lemosyon e ki kantite santiman negativ ki nou krwar nou pe mete dan sa zanfan. Akoz toultan i dir ou i annan en *saying* - sa ki ou pa ti pou kontan dimoun fer ek ou, pa fer ek ou kanmarad.

Pa akoz i ankor zanfan e i ou zanfan, ou ki'n fer li, ou pou fer li sibir tou sa bann kalite keksoz ki ou pe dir li.

Dan *flat*, *issues* ou gannyen ozordi. Drog. Manman pe fim drog. I anmenn dalon sorti sepa ki kote pou vin kot li pou vin bwar. Zanfan lanmenm ek li dan *staircase*. I pe fim drog, i pe zwe son lanmizik, zanfan pe asize pe regarde. *Condom* zot in fini servi dan *staircase*, i lanmenm la zanfan pe zwe avek pe gonfle!

Tousala i bann legzanp dekadans moral, sosyal, spirityel ki annan dan nou pei ozordi, ki ou vwar nou bann zanfan e paran manyer pe elve zot zanfan, nou'n arive koumsa!

Mwan mon santi Mr Speaker, ki in ler pou nou redres en pe lo kote sa sityasyon moral, lo kote sa sityasyon sosyal e spirityel dan nou pei. Sa i mank en kantite.

Ozordi en zanfan, depan larelizyon. Mazorite i Katolik. In fer Premyer Konminyon, in fer Lakonfirmasyon apre *bye bye*. I pa pas ni Legliz. Ou pa dir fodre i al Legliz pou li *etre* en kretyen. Me selman nou bezwen komans enkilke sa bann keksoz dan nou zanfan. Ozordi i annan zanfan ni lapriyer pa konnen. E son lapriyer i sa bann betiz ki son manman i montre li depi bomaten ziska aswar. Ou tann paran kot pe enstri son zanfan ki pou al fer avek piti son kanmarad kot lekol.

In fer sa ek ou ozordi. Demen ale, al fer sa ek li! I pa bann legzanp ki nou sipoze pe donn nou zanfan si nou oule anvi annan en sosyete - nou oule anvi annan en kominote kot zanfan li menm i grandi byen, kot zanfan li menm i grandi sen dan en lanvironnman sen e sof ou kapab dir.

Ou pa kapab ou koman paran pe montre li sa bann latitud e sa bann konportman ki pa *suitable* pou nou viv dan en sosyete. Par kont Mr Speaker, mon ti a kontan felisit bann paran. I annan bokou paran la deor. Pete zot pou tann nou la nou pe koz zis negativ lo kote paran.

Par kont non, i annan bokou pran la deor, menm si zot single *mothers* zot annan detrwa zanfan, zot pe vreman, vreman, vreman fer byen e mwan mon ti a kontan dir zot kontinyen. Kontinyen lo sa bon laliny. Kontinyen pou zot kapab anmenn zot zanfan dan en bon semen akoz sa demen i pou - Ou konnen ler ou pe regard ou zanfan ou'n *brought* li *up* byen.

E in vin koman en bon *être* imen dan sosyete e mon krwar ou koman sa paran ki ozordi menm si ou pe *struggle* koman en manman tousel. Menm ki ou pe *struggle* koman en papa tousel, akoz i annan papa tousel osi ki pe vreman seye avek zot bann zanfan. E mon dir *chapeau* a zot, kontinyen sa bon travay. E mwan mon pou felisit zot lo sa kote. Parey mon'n dir, bokou statistik li menm in ganny fer resorti.

En lot *issue* ki mon vwar i komans vin en problem or i ti pe komans vin en problem ki la i pe alarman, i pe vin alarman.

Semenn pase nou'n fek ganny en *workshop* ki'n ganny fer par Komite HIV/AIDS isi dan Lasanble ansanm ek Komite Madanm, ki ti envit nou. E i ti vreman alarman lo kote lakantite statistik ki ti ganny donnen ler ou pe regard bann lansentman anba laz. Zanf an 10an ki'n ganny zanf an. Be ler ou pe regard sa, ki mannyer en zanf an 10an ou pou kapab elve en zanf an, ou ankor en zanf an ou menm?

Vwar la kot bann dekadans moral e sosyal i komans vini la. Ou konnen. Ki mannyer ou pou vwar ou pe elve sa zanf an. Ou ankor en zanf an ou? La lanmenm ler ou pran sa zanf an ou donn gran manman. Gran manman li osi i pe nepli kapab ozordi e bann gran manman ozordi pe nepli tro kapab met sa bann disiplin li menm ki zot ti kapab mete lontan avek zanf an. Pov zot, zot pe seye me selman i pa fasilite.

So, alors mon santi ki sa Mosyon li menm anmennen par Onorab Porice i annan son merit. E nou merite petet nou koman Komite Madanm e an menm tan ansanm avek bann diferan Lazans dan Gouvernman, petet nou merit kontinyen travay ansanm pou nou kapab vwar ki mannyer nou koman bann madanm dan Lasanble. E i pa zis madanm. Nou pou lans lapel ek zom tou. Akoz zot koman bann papa, bann zom responsab dan sa Lasanble Nasyonal, ki swadizan bann zom ki pe pran zot responsabilite nou pou envit zot , zot osi pou nou tou ansanm met lanmen. Annou donn en koudmen. Tou sa zom dan sa Lasanble Nasyonal nou bezwen vin ansanm.

Mr Speaker, ki lo sez ozordi ti toultan dir i oule *get involve* dan bann keksoz ki *Women's Caucus* i organize. Lala en *challenge* pou Mr Speaker! So, Mr Speaker *you will join Women's Caucus*, an menm tan tou sa zom ki la. Letour la nou pou fer. Mon konnen ki zot pou vini akoz zot en bann zom serye.

Mon konnen ki zot tou zot pou vin donn en koudmen *Women's Caucus* e nou pou travay ansanm avek Minister Sosyal, Lafanmir e avek tou bann lezot Lazans, menm NGOs pou nou sey regard e an menm tan ti a bon osi petet nou vwar en pti pe, konnen en pti pe sa bann - Paran osi ki santi pete zot santi zot annan serten problem, pa ezite pou zot *join*, pou zot vin zwenn nou. Pou zot vin ganny en koze.

Zanf an ki santi zot bezwen sa lasistans zot anvi ganny serten gidans, zot anvi apros okenn Manm. *Women's Caucus*, bann msye Lasanble. Si zot oule zenn bann msye Lasanble, dan prezans bann madanm ou dan *Women's Caucus*, so nou pou travay ansanm avek

zot pou nou sey gete ki mannyer nou pou kapab ede nou osi, koman en Lasanble Nasyonal pou nou ede rezourd sa problem ki pe annan dan nou pei.

Akoz mon santi ki keksoz Mr Speaker, e pli ale mon santi poudir nou pou ganny nou en sosyete ki avek zenn ki'n tonm dan diferan kalite labi, diferan kalite sibstans, akoz? Akoz paran ki petet pa'n pran son responsabilite.

So, avek sa Mr Speaker, sa i mon lentansyon lo sa Mosyon. Nou pou siport ou Onorab Porice, me anmenn mon ti a kontan ki en tel Mosyon koumsa nou *go further* avek akoz sa i vreman, vreman serye si nou oule ganny nou en sosyete ki nou dir, zenn ki pe vin pran sa pei demen; zenn ki pe vin pran nou plas demen, nou bezwen ganny nou bann zenn fran, bann zenn ki serye.

E bann zenn ki demen ler zot osi zot in vin paran, zot pou kapab pran zot responsabilite pli byen ki zot paran ozordi pe pran zot responsabilite ek zot. Mersi Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Onorab Lemiel pou en entervansyon tre pasyonnen. *Challenge accepted*. Mon krwar i byen sa ki ou'n dir. Nou koman bann msye nou bezwen donn zot en sipor lo la. E sertenman mon osi mon pou angaze akoz mon konsernen avek sa ki mon vwar dan mon distrik kot mon reprezante, distrik Mont Buxton. Donk *challenge accepted* e nou pou travay ansanm pou nou kapab fer sa Mosyon ariv pli lwen.

E mon krwar alors i en bon not parski nou'n vwar en legzanp Cascade dan nouvel sa semenn vizavi Konsey Lafanmir.

Dernyen entervenans lo kote LDS, Onorab Philip Monthy.

HON PHILIP MONTHY

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi a tous e tou dabor mon oule afirm mon sipor lo sa ki Onorab Lemiel in dir e parey ou'n fek fer referans Mr Speaker, Cascade nou nou'n komanse. E mon pe al pas en pti kou lo la dan mon lentervansyon pou mwan lans sa *challenge* osi avek lezot distrik pou swiv parey direk Cascade.

Ok, Mosyon anmennen par Onorab Porice i enn ki tre enportan parey lezot koleg in fer resorti. E mon santi ki en lobligasyon pou mwan entervenir lo en tel Mosyon pou plizyer rezon.

Tou dabor pou koman en ansenyan ki'n pas plizyer lannen dan sa profesyon e ki annan kontak direk avek plizyer zanfan ki mon kapab dekrir koman bann zanfan ki paran ti'n plizoumwen perdi kontrol lo zot, e kot responsabilite ti ganny met antyerman lo sistenm ki an plas atraver bann ansenyan, *social worker* e lezot striktir ki ti egziste pou esey remet sa bann zanfan lo semen dwat.

Avek sa plis ki 20an ki mon'n pase dan sa sistenm ledikasyon nou pei, mon'n osi remark sa sanzman dan konportman nou bann zanfan o fiy e anmezir ki letan i pase.

Mon krwar ki nou to nou pou dakor ki lafason ki nou ti konport nou ler nou ti ankor zanfan oubyen adolesan, in konpletman sanze par rapor o moman prezan.

An dizan sa Mr Speaker, mon pa pe dir ki mon zenerasyon e lezot avan ti bann sen e ki tou sa ki nou ti fer ti an akor avek ki sa bann ansenyan, nou pran e menm nou vwazen ti espekte de nou. Me sa ki enportan note se ki avek devlopman e evolision dan lafason viv nou pep e lemonn an zeneral, sa in fer ki normal pou annan en diferans ant konportman en zanfan 25an pase e enn an 2022.

Bann defi sosyal ki serten fanmir ti fer fas avek 25an pase in osi sanze kot nou vwar bann nouvo fleo ki pe atak nou bann striktir sosyal e nou bann kominote. I pa ti en pratik abityel dan lepase pou vwar en zanfan anba laz dan semen apre en serten ler aswar. I annan plizyer mon bann koleg ki'n koze avan mwan, ki'n fer referans lo la.

E ti sirtou pa en sityasyon ki ti ariv souvan pou vwar oubyen antann bann lanons lo televizyon oubyen lo radyo kot Lotorite pe demann tel ou tel zanfan ki'n absante devan lakour son paran, pou kontakte stasyon lapolis pli pros.

Mr Speaker a en lepok kot fanmir ti pli inifye ansanm e kot vwazen e lakominote ti ede pou eleve e fer grandi en zanfan i pa forseman parey ozordi. E la ankor mon pa pe montre ledwa personn me lefe i reste se ki avek modernizasyon e evolision dan nou fason viv serten sanzman in arive ki pa touzour le meyer.

E fas a en tel sityasyon se la kot Mosyon anmennen par Onorab Porice i vin enn ki tre enportan. Koman en *leader* dan mon kominote e ki la o moman aktyel ki mon pe koze, mon kann serten zanfan dan mon distrik ki depi byen lontan in aret al lekol a en tre zenn-az, e pe

frekant bann landrwa dan distrik kot zot pe ganny ekspoze avek bann sibstans ilegal e kot zot osi pe ganny antrennen dan tout sort kalite move mers.

E i donk enportan ki en zefor an plis i bezwen ganny fer e ase vit osi pou ki Lotorite konsernen i ganny metriz total lo sa bann sityasyon ki Mosyon pe fer referans avek.

Souvandfwa Mr Speaker, i annan plizyer mon bann zabitan ki telefonn mwan e ki met a mon latansyon serten zanfan dan nou kominote ki tonm dan sa kategori ki mon fek mansyonnen. I annan serten landrwa Cascade kot i annan bann rezidan ki ganny *disturb* ziska tar aswar avek serten sa bann zanfan ki anba laz, e ki si ti annan plis responsabilite paran, zot ti devret kot lakour olye pe groupe dan bor semen e pe angaz dan sa bann aktivite anti sosyal.

E pou dir laverite, parfwa ou santi ou *powerless*. Pa konnen ki ou pou fer - parey Onorab Satya Naidu in dir taler fas a bann tel sityasyon ler ou zabitan i *call* ou.

Akoz enn ler ou pa ni tro konnen ki ou pou dir e kote ou pou *call*, akoz sa bann zanfan lekol zot kou zot sityasyon e Sosyal osi i okouran, me sa ki manke se aplikasyon efektiv bann Lalwa ki annan an plas pou re ganny kontrol lo sa bann tel sityasyon ki a ede responsabiliz plis nou bann paran e donk osi ede sov sa bann zanfan.

E Mosyon anmennen par Onorab Porice pe fer egzaktaman sa. Kot pe demande ki bann Lotorite konsernen i revwar lafason ki sa bann ka pe ganny *deal* avek e ki bann Lalwa egzistan i ganny aplike *à la lettre* parey nou dir. E Onorab Esparon in koz lo nesese pou osi revwar sa bann Lalwa ki an plas ozordi.

Kestyon ki mon poz mon lekor se tou sa progre ki nou dir nou'n fer koman en pei pandan tou sa lannen, e tou sa striktir ki'n ganny met an plas e kot ti menm deza annan en sant pou reabilitasyon sa bann zanfan. Kote ki'n al mal? Mon krwar Onorab Audrey Vidot in poz sa menm kestyon.

E Mr Speaker, sa responsabilite i tonm lo nou Gouvernen la. E nou pou bezwen fer tou sa ki dan nou pouvwar pou fer sir ki nou pa retrouv nou avek en zenerasyon ki'n perdi.

E koman en Gouvernman responsab, nou deza pe vwar serten zefor ki pe deza komans ganny fer, me i nesese ki plis ankor i ganny fer.

Onorab Deshila Bastienne ti an Mars sa lannen anmenn en Mosyon pou demann avek Gouvernman pou konsider kreasyon en

Juvenile Center kot bann zenn avek problemn disiplin a kapab ganny sa bann sipor nesaser, pou ed zot reentegre dan lasosyete. E la ozordi Mosyon Onorab Porice pe ankor adres en tel sityasyon.

E la Mr Speaker, parey mon'n koze, mon'n fer referans avan mon'n komans entervenir, mon pou profite pou salye zefor e linisyativ ki konsey lafanmir dan mon distrik Cascade, an kolaborasyon avek Minister Gouvernman Lokal, Departman Servis Sosyal e Lafanmir ek Lekol Cascade Primer in vin avek, kot Vandredi pase nou ti vwar lansman en programm avek tit '*A journey of change*'. Ki annan pou lobzektif akonpany e aport sipor en gidans a en group zanfan 9 a 12an ki pe fer fas avek serten difikilte dan zot letid e kot lakour pou ed zot grandi e vin bann sitwayen responsab ki sosyete i espekte de zot.

Chapeau pou Madanm Sabrina Marie, Miss Christine Payet, Madanm Melina Josephine ek zot lekip pou en tel linisyativ. E mon swete ki lezot distrik i pran legzanp lo Cascade e vin avek bann tel linisyativ pou ede sov sa zenerasyon zenn ki pe leve.

E avek sa de pti mo Mr Speaker, mon oule asir Onorab Porice, ki mon pou aport tou mon sipor pou son Mosyon, tout an esperan ki nou ava kapab trouv sa formil pli efektiv pou anmenn en solisyon pou en tel problemn. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Monthly e aprezan in ler pou nou antann *Right of Reply* kot loter Mosyon. Onorab Doyace Porice.

HON DOYACE PORICE

Mersi Mr Speaker. Pou komanse mon remerci tou bann Manm, mon bann Manm koleg *MNAs* ki'n koz lo sa Mosyon. Zot osi zot in santi ki en tel Mosyon parey i pou anmenn en pli bon lavnir pou nou zanfan e osi nou paran.

Mon komanse par rekonnet bann paran ki pe fer zot mye, ki pe fer zot posibil pou fer le mye pou zot zanfan e pou sa nou salye zot. Nou osi rekonnet ki i annan zanfan ki pe pran byen zot ledikasyon a ker, ki pa dan sa bann frekantasyon, e zot osi nou salye zot pou zot kontinyen sa ki zot pe fer e pa les zot ganny tante.

Dan lentervansyon i annan bokou ki'n ganny dir, vreman bokou ki nou santi ki nou pou bezwen al pli lwen avek sa Mosyon. Nou pou annan nou en bon pe rekomandasyon ki nou menm nou atraver

Lasanble, atraver lezot Lazans e osi atraver Gouvernman pou kapab enterfer dan sa bann keksoz ki pe pase.

Nou konnen ki bann Lazans pe fer zot mye zot osi, pou ede avek sa tel aksyon ki zanfan i fer, me i demann bokou ankor.

Dan lentervansyon in sorti byen kler ki nou'n annan bokou zanfan lo semen apre ler, menm pli tar ki nou ti'n mete. Zot pe ganny abize dan tou sort fason.

In annan bokou ki'n ganny mansyonnen e ganny raporte kot Lapolis e osi bann lezot Lazans.

Nou'n rekonnèt ki i annan paran ki pe kit zanfan tousel dan lakaz. Nou santi ki Lalwa pa pe ganny aplike ouswa pa pe ganny ranforsi. Fodre ki Lalwa i etabli en ler pou zanfan antre kot lakour e sorti dan semen.

In montre nou osi ki in mank bokou ledikasyon anver nou paran e osi zanfan. E in osi ganny resorti ki in annan paran ki servi zot zanfan pou al dan semen apre 6er ou menm pli tar. Nou santi ki i pa en latas fasil, me i annan fason fer ki serten paran in perdi kontrol lo zot zanfan sirtou ler zanfan in ariv lekòl segonder.

Ler zanfan i perdi nou ganny dir, me ler i retournen nou pa konn naryen ki'n pase. Parfwa nou santi ki i mank sa moralite, valer e solidarite anver nou bann paran, zanfan e osi dan kominote anver vwazinaz. Alors annou met lanmen ansanm koman en fanmir Seselwa pou ed sa bann tel fanmir ki pe pas dan sa bann difikilte.

Fodre pran aksyon ek bann abizer ouswa bann adilt ki responsab, ki pe pran zanfan anba laz. Fodre Lalwa i vin pli serye.

Serten paran fodre pran responsabilite pli serye. Paran fodre annan sa bon relasyon ek lezot dimoun dan zot kominote.

Nou'n osi vwar ki fodre annan dialog ek bann Lazans responsab pou ed zot. Zanfan fodre annan respe pou zot paran e menm bann lezot dimoun dan kominote, nou konnen ki zot annan zot dwa, me zot bezwen annan zot responsabilite.

Zanfan fodre pa les zot ganny anbete par nenport ki, fodre bann Lazans konsernen i met lipye ater pou ede kontrol lo sa bann size ki nou'n diskite lo la. Ede pou sanz mantalite nou paran e osi zanfan. Parey dernyen lentervansyon in dir - Onorab Lemiel in dir, nou Komite Madanm dan Lasanble i en Mosyon ki nou bezwen kontinyen diskite lo la, lo sa bann size ansanm avek bann lezot Lazans e osi bann msye dan Lasanble pour ki nou a kapab ganny en solisyon dan sosyete. Mersi Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Porice e mon krwar in en deba enteresan. E anfet nou a rapel ki le 01 *Zen Cabinet* in diskit serten propozisyon legal ki pou vin devan Lasanble Nasyonal byento e serten i enkli bann lofans seksyel vizavi zanfán, e alors sa mon krwar letan i ava vin devan Lasanble i ava en lot loportinite pou nou met bann size ki sorti dan nou komite de lavan e osi donn en soutyen tou bann *stakeholders* ki pe travay, pou amelyor lavi e lanvironnman kot nou bann zanfán i reste.

Donk in ler pou nou pran en vot lo Mosyon anmennen par Onorab Porice.

Alors kestyon lo ki nou pou al pran en vot, Mosyon i lir koumsa. Vi ki pei pe annan bokou problem ek zanfán ki manke kot lakaz e ki bann zanfán anba laz i lo semen apre 6er diswar i kapab en fakter, sa Lasanble pe demann paran pou pran zot responsabilite, pou asir sekirite e deplasman zot zanfán pli byen, e Gouvernman pou asire ki Lalwa ki adres sa de size i ganny aplike avek efikasite.

Alors tou Manm ki an faver? Mersi. Okenn Manm ki kont? Mon krwar i en vot inanim.

Donk pou Mosyon propoze par Onorab Porice, nou'n annan 27 vot an faver, i napa vot kont, i napa okenn abstansyon. Donk sa Mosyon in pase par linanimite Lasanble Nasyonal ozordi apre midi.

Sa ti osi nou dernyen *item* pou ozordi e alors nou pou *adjourn* la e nou pou rebran travay apartir Mardi 9er bomaten.

(ADJOURNMENT)

